

4342r

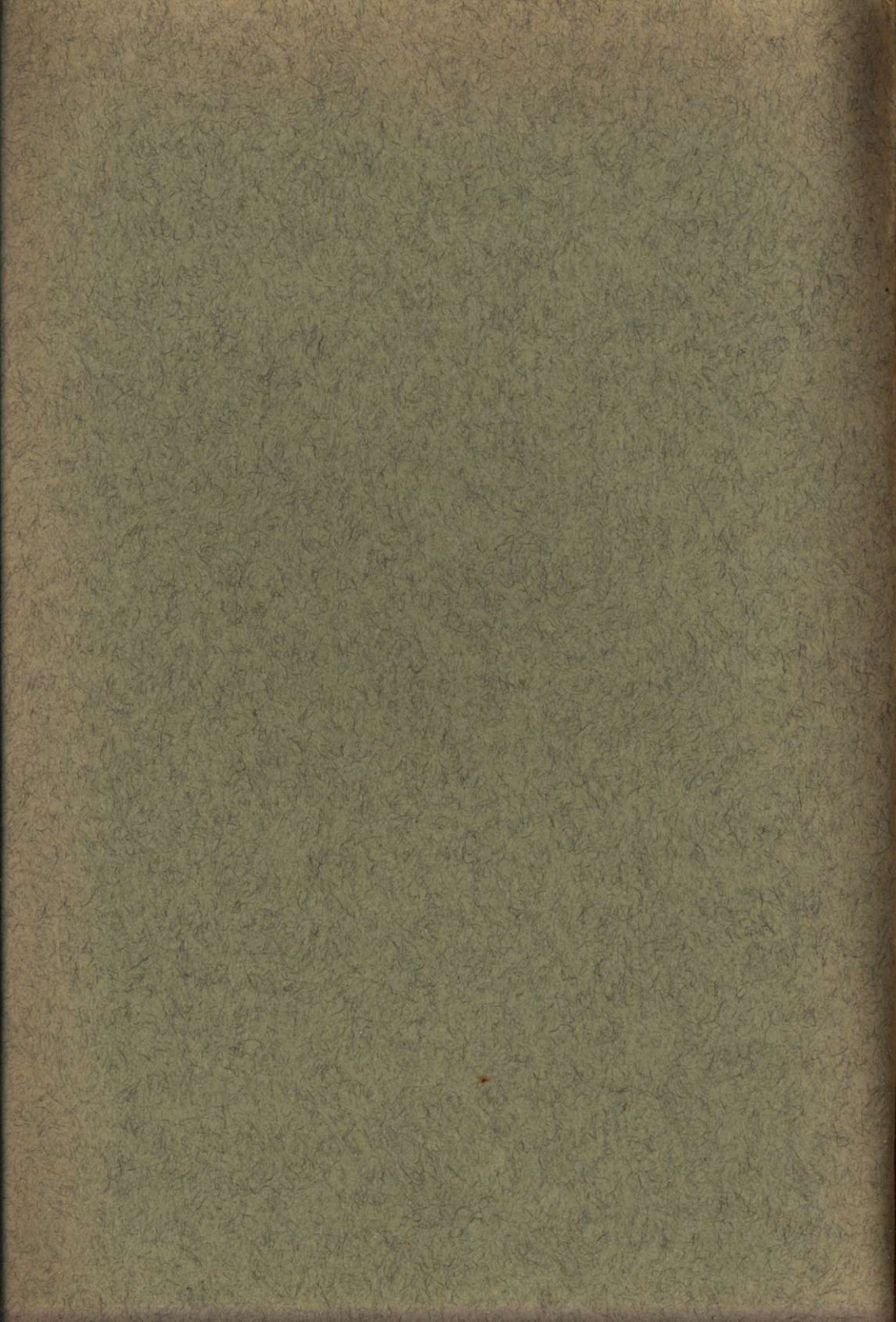
A SZÉKELYUDVARHELYI
REFORM. KOLLEGIUM
ÉRTESÍTŐJE
AZ
1911—1912-^{IK}
ISKOLAI ÉVRŐL.

SZERKESZTETTE:
GÖNCZI LAJOS
IGAZGATÓ-TANÁR.

SZÉKELYUDVARHELY
NYOMATOTT BECSEK D. FIA KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
1912.

014.1

A SZÉKELYUDVARHELYI
REFORM. KOLLEGIUM
ÉRTESÍTŐJE
AZ
1911—1912-^{IK}
ISKOLAI ÉVRŐL.

SZERKESZTETTE:
GÖNCZI LAJOS
IGAZGATÓ-TANÁR.

SZÉKELYUDVARHELY
NYOMATOTT BECSEK D. FIA KÖNYVNYOMDÁJÁBAN
1912.

43425

I.

Báró Bánffy Dezső emlékezete.*

(1843—1911.)

Báró Bánffy Dezsőt, az erdélyi református egyházkerület főgondnokát, a református konvent világi elökét, Magyarország egykori miniszterelnökét és képviselőházának volt elnökét, több város díszpolgárát, a nagynevű államférfiut, folyó évi május 26-án temették el Budapesten a kerepesi temetőbe, a főváros által felajánlott díszsír helyen. Koporsóját beláthatatlan fekete tömeg fogta körül, amerre csak elhaladt. De nem ennyi volt a gyászolók serege. Az egész nemzet szívének részvéte kísérté sirjába. Ebben a részvételben benne volt az a fájdalom, melyet a nemzet elhunyt nagy fia halálán érzett. És benne volt az a hála is, melyet szívében ápol azokért a nagy szolgálatokért, amelyeket Bánffy Dezső a nemzetnek tett. Báró Bánffy Dezső, a közelebbi idők legnagyobb magyarja és kálvinistája, hosszú, de a legnagyobb eseményekkel gazdagított életpályát futott meg. Az az államférfiu halt meg benne, aki magyarságának erős öntudatában a legkérlelhetetlenebb sovén, a legdemokratikusabb főúr, a legszabadelvűbb miniszterelnök s a legtürelmesebb egyházvezér tudott lenni. Nem volt sehol közkatona, mindenütt vezér s ami nagy ritkaság e pártviszályok dúlta országban: minden párt, minden felekezet és minden hazafias s jótékony intézmény talált okot az ő meggyászolására.

Most, hogy daliás, kemény alakja nincs többé a küzdők között tisztán látja mindenki, micsoda helyet foglalt el a küzdők so-

* Felolvasatott 1911. szept. 6-án a tanév megnyitásakor tartott emlékünnepeken.

rában. Látjuk azt is, hogy államférfiui pályája véges-végig — bármit mondtak is annak idején az avatatlanok — teljesen egységes, következetes és harmonikus volt. Ha fordult, csak a nemzetért tette; minden ténye, irásának minden betűje egy nagy cél felé tört: éljen ebben az országban egy erős, magyar demokratikus nemzet. Ezt a célt igen sokan megértették, s ez magyarázza meg az általános gyászt, mely temetésekor külsőleg is megnyilvánult. Mi, akik az elhunyt államférfiu eszméiért lelkesedünk, vigasztalást és megerősödést merithetünk ebből a nagy, szívet-lelket elborító gyászból; mert arról tett bizonyosságot, hogy a Báró Bánffy Dezső élete és munkája nem volt hiábavaló.

Az ő politikai eszménye: ez erős, egységes, önálló s független magyar nemzeti állam kiépítése volt. Hogy mit jelent az az erős, egységes magyar nemzeti állam: azt voltaképpen csak erdélyi ember tudja igazán felfogni, vagy aki az erdélyi viszonyokkal teljesen és alapjában ismerős. És a megboldogult ezt az eszményt, mint a hatalom birtokosa époly buzgón ápolta, akárcsak előbb és később: mikor a hatalom nem állott rendelkezésére. Ezt az eszményt a bérces Erdély levegőjével szívta magába és ennek a hazarésznek tradícióival növelte nagygyá lelkében. Sovén magyar volt testében-lelkében. Nem is lehetett más, mikor a mi viszonyaink között neki, mint az állami igazgatás egyik faktorának, szolnokdobokamegyei főispán korában bőséges alkalma volt megismerkedni azokkal a hazai, de a közös haza romlására törő elemekkel, melyeknek ereje a magyar nemzet és egységes állam gyengesége. Az az ádáz küzdelem, melyet a magyarság esküdt ellenségeivel egy fél emberöltőn keresztül napról-napra megvívni volt kénytelen, acélozta meg lelkében azt a sovén magyar érzelmet, mely kormányelnöki tényein is minduntalan át-átcsillant, s a mely a hatalomról való távozása után teljes, tiszta világosságban áradt szét kiváló egyéniségéből.

Milyen rengeteg kár volt, éppen nemzeti szempontból, hogy egyfelől az események, másfelől az ő határozott, alku nem ismerő egyénisége kiszorították a nemzeti eszményekért vívott politikai küzdelmek központjából azt a férfit, akinél államunk gazdasági önállóságának nem volt lelkesebb hive, s akinek Ausztriával való közös ügyeinkben a paritás elvének keresztülvitele lebe-

gett szemei előtt. És ha rá gondolunk arra a tiz szoborra, mely a német császár 1897. évi budapesti látogatásának emléke és tudjuk azok keletkezésének történetét: akkor be kell ismernünk, hogy sovén magyarsága még a miniszterelnöki székben sem tagadta meg magát, ott is azon működött, hogy a magyar nemzet először is elnyerje azt a befolyást, mely őt a monarchiában megilleti, azután pedig kezeibe vegye a vezetést, s ő legyen a monarchia vezető állama valóságban és a külföld előtt is.

Az oly erős és jellegzetes magyart, mint aminő Br. Bánffy Dezső volt, pártkülönbség nélkül tisztelnie, szeretnie kellett minden igaz magyar embernek. És nekünk erdélyrészi magyaroknak annál nagyobb a halála által szenvedett veszteségünk, mert ő volt az utolsó kormányelnök, aki a mi helyzetünket ismerte, megértette és kormányzatában figyelemre is méltatta. Ő azok közül a kiváló erdélyi politikusok közül való volt, akik mindig kiváló súlylyal tudták Erdély jelentőségét a magyar nemzeti politikában kidomborítani és érvényesíteni.

Hogy valóban tisztelettel vette körül mindenik politikai párt, azt mutatják azon nyilatkozatok, melyek halála bejelentése alkalmával a képviselőházban és másutt elhangzottak. A képviselőház, hol annyi ragyogó diadalát aratta, áldozott először kegyelettel emlékének. A Ház elnöke így parentálta el: »Szomorú jelentést kell tennem a t. Háznak. Ma a hajnali órákban meghalt Báró Bánffy Dezső, a képviselőháznak közel 3 éven át volt elnöke, utóbb Magyarország miniszterelnöke. Halála nem jött váratlanul, mert hosszú, súlyos, mondhatni, reménytelen betegség előzte meg. De bekövetkezésének híre, mégis tompítatlan éllel sebzi szívünket, mert mindnyájan érezzük, hogy közéletünknek nagyjelentőségű szereplője tűnt el közülünk, akit évtizedeken keresztül megszoktunk az első sorában látni. Politikai pályájának többször lényegesen változtak céljai és változott ehhez képest környezete is. De egyben ő maga nem változott soha; abban, hogy minden tartalék nélkül vitte bele egyéniségének egész súlyát és erejét abba a küzdelembe, melyet politikai céljai érdekében folytatott. Erős, egész és eredeti egyéniség hanyatlott le az ő személyében, ily egyénekben nem épen gazdag közéletünk színteréről.«

Az első között volt, kiknek részvéte a zokogó özvegyet fel-

kereste, a király távirata, mely jelentette, hogy a felséges úr szívét is fájdalmasan érintette, régi, hű emberének elvesztése: »Mély sajnálattal értesültem — mondja a Felség sürgönyében — férje elhunytáról, megemlékezve azon szolgálatokról, melyeket a megboldogult Nekem és az országnak tett, Önnek, valamint a gyászoló család többi tagjának őszinte részvételemet fejezem ki.«

Az Országos Reform Klub részvétét a gyűlés szónoka a következő szépen jellemző szavakkal fejezte ki: »Oly kevesen vagyunk korunkban, kik az igazi demokratikus haladás hivei vagyunk és oly kevesen vannak ezek között, kiknek van szavuk és befolyásuk Magyarországon, oly kevesen vagyunk, kik az általános, titkos és egyenlő választói jogot akarjuk, hogy egy oly egyéniség halála, mint a Báró Bánffy Dezsőé, még, ha nem is lett volna vezetője azon irányzatnak, akkor is nagy veszteség számba ment volna. Báró Bánffy Dezső magyaros egyéniségénél, szókimondó természeténél és annál a nagy lelki erejénél fogva, mely nem félt senkitől, semmitől, még saját meggyőződésének megváltoztatásától sem, ha azt a haza érdekében szükségesnek látta, eszményünk volt; Báró Bánffy Dezsőt ez országban igen keveset fogunk találni. Báró Bánffy Dezsőről, aki egész életében a magyar állam kiépítésén és annak fejlesztésén fáradozott, nem lehetett mondani, hogy ő nem volt vallásos, rá nem lehetett mondani, hogy ő azért barátja ezen irányzatnak, mert ő a népből származott; ő csak azért tette ezt, mert meg volt arról győződve, hogy ezzel a magyar állam kiépítésének nagy és magasztos célját szolgálja. Nála megszűnt az a kifogás, hogy nemzetközinek mondhasák, hiszen ő a nemzeti államot, a magyar állam nyelvét és kulturáját akarta megszilárdítani. Őt nem lehetett odaállítani sem szabadkőmivesnek, sem zsidónak, nem lehetett róla mondani, hogy nemzetközi érdek szolgálatában állott, csak egy cél lebegett szemei előtt: a magyar haza érdekének szolgálata. Legfényesebb példa előttünk a demokratikus haladásért való küzdelemben Báró Bánffy Dezső példája volt, aki, úgy fölfelé, mint lefelé igaz, talpig férfi volt, sőt barátaival szemben sikra szállott, ha az ország javát kellett szolgálni. Báró Bánffy Dezső neve kell, hogy szinbolum legyen e harcban. Én el voltam készülve arra, hogy Báró Bánffy Dezső utolsó napjait éli, de — mondhatnám — mintha testemben

egy hur pattant volna el, mikor halálhírért hallottam. Nem csak barátot veszítettünk benne, akire büszkén nézhettünk föl azon magasztos elveknél fogva, amiket hirdetett, de olyan férfit is, aki törhetetlen erővel és kitartással egyengette a polgárosodás rögös útját. Bármilyen megtiszteltetésben részesítsük, ez mind kevés. Bármily szépen festessük meg arcképét, bármily szép szavakkal örökítsük meg emlékét jegyzőkönyvileg, — mind kevés. Egyetlen egy hatalmas dolog fog emlékeztetni Bánffy Dezsőre és emlékére: majd ha egyszer mi, vagy azok, kik utánunk következnek, kivívják a nehéz harcot: akkor fognak Bánffy Dezsőre gondolni, mint arra a férfira, aki merte ilyen viszonyok között, mint a maiak, a zászlót a kezébe ragadni és akkor az ő arcképe előtt lefoglalják emelni kalapjaikat és azt mondják: ez a férfi mentette meg Magyarországot.«

Báró Bánffy Dezső kiváló kormányzási képességgel s eredetiségekben gázdag jellemmel volt megáldva. Tevékenységét a politikai téren erős hazafiság mellett főleg a merész, makacs és szívós küzdelemre való készség és kedv jellemezte. Ez a küzdelem volt az ő életeleme, amely nála csak akkor szűnt meg, amikor életereje megtörött. Már szenvedő állapotában mondott nagy beszédet a képviselőházban politikai nézetei mellett. Ő nem utolsó helyre kerül korunk történetében, amelynek igen viharos időben volt tetteivel tényező embere. Életének markáns vonásai és kormányzati cselekedeteinek kiemelkedő emlékei egy magukban is bőven elegendők arra, hogy e kiváló férfi jelentőségét mindenki tisztán felismerje. Ha valakire, úgy ő rá illik az eredeti jelző, amiben egyben a határozott és önálló egyéniség dicsérete is benne foglaltatik. Fölfelé emelkedő útja, tudvalevőleg, Szolnokdobokamegyéből indul ki, ahol mint főispán az állam magyar nemzeti jellegét alku és tétovázás nélkül, szokatlan bátorsággal alkalmazta a gyakorlati kormányzatban is. Ez emelte őt bele, mikor képviselő lett, egyenesen a képviselőház elnöki székébe, innen pedig Wekerle Sándor egyházpolitikai kabinetjének visszavonulásával 1895. év elején a miniszterelnöki székbe is.

Kevés miniszterelnöknek volt olyan komplikált feladata, mint neki. Az új egyházpolitikai törvények végrehajtásán kívül a meglazult pártviszonyok rendezése, a széttöredező parlamenti többség

regenerálása, s egy erős és egységes nemzeti politika beállítása a legnagyobb energiát követelte tőle. Az energiában nem is volt fogyatkozása. Agliardi bécsi nuncius s vele Kálnoky gróf külügyminiszter félretolása az útból azonnal megmutatta a benne rejlő erőt. Az 1896. évi millenium fényes ünnepe következett azután, aminek tiszta magyar jellege a nemzet rokonszenvét feléje fordította. Ezt azonnal sikeres őszi választása követte, mely tömör többséget adott neki. Megerősödvén, felvette a harcot a magyar nemzet belső ellenségeivel, sőt a horvát tulkapásokkal is, 1897. őszén pedig II. Vilmos német császár budapesti látogatásánál a magyar államiséget szinte az egész világra ellátszó magasságra tudta felemelni.

Midőn a hatalmas és fennkölt szellemű II. Vilmos császár Magyarországot nagybecsű látogatásával tisztelte meg, s mint felséges urunk, királyunk szívesen látott vendége ős Budavárában, a királyi palotában lefolyt fejedelmi lakomán áldomást ivott felséges királyunk egészségére, többek között kijelentette azt is, hogy a mi szeretett hazánk, Magyarország, mely hosszú századokon át a létért való küzdelemben volt kénytelen vesztegetni el anyagi és szellemi erejének java részét, a dicsőségben és viszontagságokban egyaránt gazdag ezer éves multja alatt mégis felküzdötte magát, mint egyenjogu fél a nagy kulturnépek sorába. Magyarországnak a mult századokban világtörténeti hivatása volt, tudniillik hátunkkal fedeztük Kelet rohamai ellen Nyugat műveltségét; s magasztos misszióját, hogy Nyugat polgárosultságát átültesse Kelet földjére, legilletékesebb fejedelmi vendégünk elismerése szerint is elérte.

Ez a nagy siker és elismerés tudata dobogtatta a rendesnél hangosabban szívünket s töltötte el minden magyar ember keblét hazafias örömmel királyunk és az elismerést nyújtó fejedelmi szavak iránt.

Sokszoros volt a mi örömünk, hogy a Gondviselés olyan nagy és kegyes királlyal áldott meg, a milyen ő felsége I. Ferencz József, a ki népei jólétét atyai szíven viseli, s a kinek hosszú dicsőséges uralkodása alatt az alkotmányos szabadság éltető levegőjében dagadó becsvággal munkálhatja a jövő útait a nemzeti közművelődés, s érte el fejlődésének eddig még remélni sem mert magaslatait.

Nagy volt a mi örömünk, hogy őseink hazája, az Árpádok-alkotta magyar állam, annyi küzdelem és pusztulás után, századok viharaiban megedződve, megifjodva küzd és bizva bizik. Nagy volt a mi örömünk, hogy Isten kegyelme a mult századokban is lángeszű férfiakat teremtett, a kik visszaszerezték, új kincsekkel pótolták az elvesztett javakat. Mert nemcsak a harcok mezején termettek hősök, hanem a szellemi élet terén is támadtak lánglelkű honfiak, a kik nem lettek méltatlanok a multhoz s megmutatták, hogy a magyar számára nemcsak a harcok mezején terem a bábér. Ezt elismerte Felséges királyunk is, midőn intézkedni méltóztatott, hogy ezeréves multunk tiz olyan nagy alakja, a kik szívük minden dobbanásával s nemes lelkük megfeszített erejével rakosgatták össze a magyar nemzet dicsőségének oszlopait — maguk is ércszobrokban örökíttessenek meg hazánk székesfővárosában, a Felség áldozatkészsége folytán, hálás kegyeletünk jeléül, s az idők során egymást felváltó nemzedékek felbuzdulására.

Ez volt Bánffy kormányzásának csúcspontja és ma bátran vallhatja mindenki, hogy ha a magyar pártok akkor élni tudtak volna az országnak szerencsés helyzetével, Magyarország Bánffy eltávozása után is vezető állama maradhatott volna a monarchiának. És igen sok baj, visszaesés, szerencsétlenség és gyöngülés elmaradt volna, ami később, sajnos, bekövetkezett.

Mint majdnem minden magyar államférfit, őt is az Ausztriával való viszályos kérdések őrölték meg. A bécsi kiegyezési tárgyalás, az ugynevezott ischli klauzula s velük a romboló ellenzéki szellem újraébredése gyorsan aláásta erős állását és elfeledtette a nemzeti egység körül szerzett nagy érdemeit. Az 1898. év végén már kegyetlen obstrukcióval támadták meg. Az 1899. évi nagy zavarok között ex-lex-szel kellett küzdenie és a nagyerejű Bánffy Dezső végleg elvesztette a helyzet felett való uralmát, s a béke kedvéért azon év februáriusában Széll Kálmánnak adta át helyét. Büszkén és önérzettel ment a hatalom legmagasabb csúcsáról a csöndes számkivetésbe (öt évig nem vállalt mandátumot) és soha sem hangzott el ajkáról panasz, mely az elmult dicsőséget siratta volna. Sőt a külömben gyöngéd, nemes és jó ember igazi nagysága akkor ragyogott fel valódi tisztaságában, mikor a dicsőség órmairól leszállott a szeretet csendes és virágos völgyébe.

Egymagában az 1896—1897. évi kormányzata oly magasan emeli őt ki államférfiaink sorában, hogy neve örök dicsfényben fog ragyogni nemzetünk történetében.

Hogy az erdélyi s az egész magyarországi kálvinizmus élén egy negyedszázadon keresztül milyen vezéri szerepet vitt Bánffy Dezső, azt mindenki ismeri, aki annak jelentőségét az erdélyi magyarság szempontjából értékelni tudja. El fog telni még sok hosszú esztendő és a Bánffy Dezső szerepének nem lesz hivatott örököse. Mikor jön még egyszer egy olyan idő, mikor azért ül valaki a kormányelnöki székben, mert legöntudatosabb erdélyi magyar?! Mert Bánffy Dezső a képviselőház elnöki székében, a kormányelnöki zsámolyon is, az ellenzéki padsor élén is, mindég tudta és akarta éreztetni, hogy erdélyi protestáns magyar. Ez az erdélyi kálvinista magyarsága szabta meg államférfiúi törekvéseinek irányát, mely nem volt más, mint az erdélyi tiszta magyar és szabadelvű kálvinizmus élén magyar demokráciát teremteni, harcoló és céltudatos, de igazi magyar demokráciát. Ki ne emlékeznék arra a novemberi napra, melyen az erdélyi legmagyarabb egyház férfiúi könnyezni látták a kormányzói szigoráról, a kérlelhetetlen elszántságáról, sziklaszilárd akaraterejéről az egész kontinensen ismert államférfiút, Bánffy Dezsőt. Amikor a kolozsvári ref. theol. fakultás gyűléstermében tartott egyházkerületi közgyűlésen, 1907-ben, Bánffy Dezső azt látta és néhány harcias szónoklatból azt hallotta, hogy közülünk némelyek nem tudják megérteni a protestáns szabadelvűség szorongatott helyzetében az ő vezéri hivatását és vezéri harcának szükségességét, csalódásának és hazafiúi elkeseredésének könnyekben adott kifejezést, mert a protestáns szabadelvűség veszedelmének közeledését ő már régen látta, s az előtt öt évvel az egyházkerületi közgyűlést megnyitó beszédében jajdult fel, hogy »megnehezült az idők vészes járása felettünk«. Olyan vezéri belátással mondta ki Bánffy ezt a jelszót, amilyen öntudattal és belátással állottak Bocskay István, Rákóczi György és Bethlen Gábor Erdély élére. Amint hajdan a nagy fejedelmek az erdélyi protestántizmus szabadelvűségével és magyarságával indultak a Magyarországra borult fojtó sötétség ellen, épúgy érezte Bánffy, hogy csupán a megerősített kálvinizmus vehetné fel sikeresen a harcot a reakciós sötétség veszedelme ellen.

»Távol áll tőlem — mondotta Bánffy egyebek közt 1907. évi közgyűlést megnyitó beszédében — hogy a harci riadót akar-nám megfujni; távol áll az is, hogy aggressiv mozgalmaknak és offenzív kitöréseknek legyek képviselője; de a védekezés jogaink, törvényen alapuló autonomiánk érdekében kötelességünk és nekem — kit a Főtiszteletű Egyházkerület bizalma annak idején ezen egyházkerület élére világi főgondnok minőségében állított és kit a haladó évek és ennek folytán életkorom véletlenül — talán érdemtelenül is — a magyar egyetemes református egyház világi elnökévé tett: — elengedhetetlen kötelességem rámutatni a hely-zetre és ha egyébre nem, arra figyelmeztetni önmagunkat, hogy legalább is föltétlen összetartásra van szükség. A multak nehéz küzdelmeiben valahányszor nehéz napjaink bekövetkeztek és hi-tünkért — és legtöbbször ezzel kapcsolatosan nemzetünkért — kellett küzdenünk: találkoztak nem hozzánk protestánsokhoz tar-tozó nagy, nemes és szabadelvűen gondolkozó férfiak, kik velünk együtt vállalták a küzdelem harcát; mert a miért küzdöttünk, az megfelelt a nemzet érdekeinek és autonom szervezetünkön alapuló jogainknak, ennél fogva az a harc csak országos törvényeinken alapuló jogainknak védelme volt. A mi magyar református egye-temes egyházunknak, általában a protestánsoknak, de kivétel nél-kül a magyar állam összes egyházainak jogait törvények biztosít-ják. Egyébről nem is lehet szó, minthogy a törvénnyel biztosított jogok és szabadságok betartassanak és végre is hajtassanak. De éppen azért nyugtalanok most napjainkban a kedélyek, mert nem látszik alaptalannak az aggodalom, hogy a törvények végrehajtása és alkalmazása tekintetében nézeteltérések látszanak fölmerülni és egyes esetekben tett intézkedések, a törvény rendelkezéseinek nem felelnek meg.« — A vezér öt év előtti jóslata, sajnos, már 1907-ben bekövetkezett!

Nem lehetett meghatottság nélkül olvasni a lapokból Bánffy Dezsőnek, a magyarországi kálvinizmus vezérének halálos ágyán tett azon határozott kívánságát, hogy a leánya jó kálvinista le-gyen. És Dóra báró kisasszony, atyja utolsó kívánságához képest, áldozó csütörtökön, a temetés előtti napon délelőtt mély gyászban a többi konfirmáló növendékekkel együtt megjelent a templomban és a lelkész kezébe letette a hitvallást. A templomban jelen volt

nagyszámu közönség mélyen megindulva nézte, amint Báró Bánffy Dóra könnyezve elrebegette az imát. A gyászoló leányka a templomból családjá kíséretében visszatért atyja ravatalához. Ime a magasztos példa, melyet minden igaz kálvinistának követnie kellene.

Br. Bánffy Dezső 1843. október 28-án született Kolozsvárt. Atyja Báró Bánffy Dániel, anyja léczfalvi Gyárfás Anna, a volt »nagyasszony«, egyike a legkiválóbb magyar nőknek, a régi székegy nagyaszonnyok típusának valóságos büszkesége, kinek egész személyisége rendkívüli befolyást gyakorolt fia életére és pályafutására. Középiskoláit Kolozsvárt a kollegiumban, egyetemi tanulmányait a lipcsei és berlini egyetemeken végezte, honnan visszatérve, 1875-ig gazdasági ügyeivel foglalkozott s csak ettől kezdve lépett a közélet terére, hol egy egészen sajátos, rendkívüli jelentőségű ragyogó pályát futott be.

A magyar nemzet multjában gyászos idők, véres küzdelmek, harcok, elnyomatás, leirhatatlan szenvedés váltják fel egymást. Üldözés, vértanúság és megpróbáltatás kiált felénk az életnek, a történelemnek lapjairól. Kicsiny, testvértelen, egyedül küzdő nemzetként foglalunk helyet Európa közepén. Küzdelmek, szenvedések árán jutottunk mind ahhoz, amivel birunk. Fejlődésünkben, haladásunkban része van nagyjaink, vezetőink nemes lelkesedésének, ragyogó példájának s a legutolsó pór becsületes munkájának, aki ott az eke mellett teljesíti hazája iránti kötelességét.

De minden sikerhez, minden dicsőséghez a szorgalom, a kitartás és áldozatkészség mellett csak akkor jutottunk, amikor egyetértettünk; ott s azon a téren értük el a legnagyobb eredményt, ahol szeretettel fáradoztunk s széthuzás, egyenetlenkedés nem gyöngítette a lelkesedést, mely bennünket a cselekvésben irányított.

Vajjon meg van-e mindnyájunkban az a szent lelkesedés, melyre ebben az országban szükség van, hogy előre haladjunk szellemiekben és anyagiakban egyaránt? Vajjon mindnyájunkat a szent lelkesedésnek, az igazságnak, a világosságnak és szabadságnak tüze hevít-e? Vajjon a hamisságnak, a sötétségnek és szolgaságnak nincsenek-e terjesztői a földön? Az igazságot, világosságot és szabadságot sokféle formában kínálják és árulják közöttünk. Kiki azt az utat tartja legjobbnak, amelyiken ő halad. A

küzdő fegyverekben sem válogatnak. Nem mindig a meggyőzés fegyverével harcolunk, hanem olyanokkal, melyek gyűlölködést, pártoskodást s az erkölcsös gondolkodásban pusztulást hagynak maguk után. Törekedjünk egy akaratra, vegyük magunkhoz az igazságnak azt a lelkét, mely arra törekszik, hogy e földön ne legyen oly óriási különbség ember és ember között, hanem szeretet és munkás élet fűzzék össze az embereket.

Kedves tanítványok! Ha majd küzdelemre hív az élet, kövessétek a nemzet nagyjainak, amilyen Br. Bánffy Dezső is volt, példáit, s tegyétek magatokévá erényeiket. Szeressétek mint ők az édes hazát; legyetek mint ők valának odaadó hivei hazánk szabadságának; bátrak a veszély és sohasem elbizakodottak a szerencse ölén. Tekintsétek osztályos testvérként a hazai nemzetiségiek fiait. Nektek velük és nekik veletek együtt kell munkálni a haza javát, együtt kell örvendeznetek a közös boldogságnak; együtt kell hordoznotok a sors csapásait is. A munkában nagy-nak és kicsinynek, szegénynek és gazdagnak, műveltnek és tudatlannak egyaránt ki van mérve a másra nem hárítható szerepe. Tegyetek fogadást, hogy az őseink vérével megszentelt földet, melyen kívül nincsen számunkra hely, szent örökség gyanánt őrзите meg a késő utódoknak; védeni, szeretni, előhaladásán munkálni készek lesztek, míg szivetek dobogni meg nem szűnik. Úgy legyen!

Gönczi Lajos.

II.

Emlékbeszéd a reformáció 394-ik évfordulóján.

Kollegiumunk október 31-iki emlékűnnepélyén tartotta: *Gönczi Lajos*, igazgató.

A történelem tanúsága szerint minden nagy eszme a megromlott társadalom talajában vert gyökeret és mikor nehéz küzdelmek közepette kifejlődött, áldássá vált az emberiségre nézve.

Igy volt a reformációval is. A reformáció is az általános bomlás idejében lépett föl s úgy látszott, hogy egyedüli jelentősége abban áll, hogy az általános zavart növelje. Azonban, ha kissé a dolog mélyére tekintünk, legott tisztába jövünk e kérdéssel a történelem és az irodalom alapján.

Maholnap négyszáz esztendeje lesz a reformáció fellobbanásának s azóta több mint 170 millióra növekedett hiveinek száma és még ma is sokan vannak, akik nem ismerik a reformáció jelentőségét s így jogosultságát tagadják, szükségességét kétségbe vonják.

A protestánsok nem csak azért védelmezik a reformációt, mert ez tette lehetővé a régi egyházzal szemben a szabadegyház alakulását, hanem azért is, mivel ma már kétségtelen tényé vált, hogy a reformáció által kivívott lelkiismereti szabadság, szabad vizsgálódás, szabad gondolkozás nemcsak az egyház terén hozta meg áldásait, a melyekre oly régen törekedett a keresztyén világ, hanem a tudományban, állami és polgári életben is új korszakot jelöl és olyan átalakulásokat hozott létre, melyek valláskülömbőség nélkül azóta az emberiség közkincsévé váltak.

A katolikus állásponton lévők persze tagadják jogosultságát, mert a reformáció a legerősebb támadás volt, ami valaha a katolikus egyházat érte. Eladdig az egyház hatalmas és egységes volt. Egységét a reformáció bontotta meg. Az egység megbontásával pedig csorbát ütött azon a rendkívüli nagy hatalomon, melyet addig az egyház a lelki és világi ügyekben gyakorolt, a mikor nem csak tagjainak hitét szabta meg és lelkiismeretét tartotta kézen, hanem országok világi ügyeiben is döntő szerepet vitt: királyokat, császárokat nevezett ki, vagy alázott meg — a mint érdekei kívánták. Éppen ezért a római katolikus egyház vezéreiből mindegyik elkövettek a reformációnak csirájában való elfojtására.

Hazánkban a római pápa befolyása következtében a kath. főpapok 1525-ben keresztül vitték ama szigorú törvényt, melyet »lutherani autem comburantur« szavak eléggé jellemeznek. A királyt, II. Lajost e törvénycikk arra hívja fel, hogy a lutheránusokat és pártfogóikat katolikus fejedelem léte méltóztassék a királyi felség, mint nyilvános eretnekeket és a boldogságos szűz elenségeit fejtételrel és összes jószágaik elkobzásával büntetni.

Ílyen volt a helyzet midőn Szolimán haragja Mohácsnál a királyt és seregét sirba döntötte. S hogy a baj teljes legyen: két király közt oszlott meg az ország. Az ellenkirályok is törekedtek útját állani a reformáció terjedésének, de kevés sikerrel. A vallás-újítás egyre hódított, terjedett. Kálvin tanát a magyarok fogadták el és elnevezték magyar hitnek, hogy magukat megkülönböztessék a lutheránus szászoktól, a kiknek vallását német hitnek mondották.

A XVI. század végén és a XVII. század elején megkezdődött az ellenreformáció, hogy az elveszett hívek visszahódíttassanak. A kath. egyház felhasználta a dinasztia erős katolikus érzületét, hogy vissza nyerje mindazt, mit a reformáció óta elveszített. 1727-ben jelent meg az első intézkedés a vallásváltoztatás (apostázia) ügyében, a mely a legszigorubb büntetés terhe alatt a katolikusokat eltiltotta attól, hogy bármi okból és bármi körülmények között hitet változtassanak. Ha nemes vétett ellene börtön —, ha paraszt botbüntetéssel sujtották. Ez az intézkedés, a protestántizmus Erdélyben lévén legerősebb, itt okozott legtöbb sérelmet. Ilyen körülmények közt Erdélyben, mely a nemzeti fejedelmek alatt majdnem egészen protestáns, többségében református volt, gyorsan és tömegesen hódított a katolikus egyház. A visszatérésre meg volt minden eszköze s a világi hatalom hathatósan támogatta munkájában. A városokat szerzetesek lepték el. Jezsuiták települtek meg Kolozsvárt, Gyulafehérvárt, Szebenben, Brassóban, Udvarhelyt és Marosvásárhelyt. A francziskánusok tizenhat, a pálosok és piaristák két-két városba fészkeltek be magukat. Steinville báró, katonai kormányzó 1716-ban karhatalommal állította vissza Gyulafehérváron az 1557-ben eltörölt erdélyi katolikus püspökséget. Ugyancsak ő karhatalommal foglalta vissza a protestánsoktól a katolikusoknak a kolozsvári és nagyszebeni templomokat. A melyik községben a földesúr katolikus volt, elűzte a református papot és szerzetest állított helyére s jobbágyait valláskülönbség nélkül misére kényszerítette. A politikai hatóság nagy buzgalommal teljesítette megbízatását a római hit terjesztésében. Azonban ezen buzgóság rugója inkább a magánérdek és a királyi kegy hajszolása volt, mint a meggyőződés és vallásos érzület. A református vallás elhagyásával a vagyonukat elpazarolt főurak és ne-

mesek megnyerhették a királyi kegyet adomány-jószág vagy pénz-jutalom képében, sőt néha hivatali méltóságért, előkelő és vagyonos házasságért katolizált nem egy magyar mágnás is.

Találtak módot arra is, hogy a renitenseket, az egyház védelmében kiváló protestánsokat megkinozzák s törekvésüket meghusítsák. 1738. március 25-ikén, III. Károly uralkodásának utolsó évében, éjnek idején katonaság szállotta meg Nagyenyeden a református püspök házat s hivatali és magán írásait s könyveit Gyulafehérvárra hurcolták. Ugyanazon napokban szintén katonaság kísérte Szebenbe mint gonosztevőket az erős protestáns érzésű Br. Lázár Jánost, Gr. Rédey Lászlót, Thoroczky Zsigmond bárót és Rédey Ferenc meg Tholdalagi Mihály grófokat. Hogy a börtönből, hová rendes vád és védelem, illetőleg ítélet nélkül jutottak, szinte egész évi elzárás után kiszabaduljanak, Gróf Bethlen Imre Bécsbe utazott s kegyelmet járt ki részükre az udvarnál. Nehány papot és professzort is fogságra vetettek, mert állítólag konspiráltak Rákóczi Józseffel és vállalkozása sikeréért nyilvánosan imádkoztak. Rendelet tiltotta meg, hogy a református egyház jövőben statusnak ne cimeztesse magát. Mindez mélyen elkeserítette a reformátusokat, már csak azért is, mert minden üldözés és elnyomás ellenére többségben voltak. Jogaik támogatására, hogy sérelmeik orvosoltassanak, számokban mutatták ki a református és katolikus családok arányát. 1747-ben a két egyház így állott hivek dolgában: katolikus gróf és báró család huszonnyolc, református ötvenegy; katolikus előkelő nemes család harminckilenc, református kilencven; katolikus köznemes család százharmincegy, református hétszázharmincegy.

Az anyaországi protestántizmus aránylag az erdélyinél is mostohább viszonyok közt volt kénytelen tengődni hetven esztendőn át, II. József trónraléptéig. Megtűrt felekezetté degredáltak. 1749-ben a helytartó-tanács, akkor belügyi kérdésekben legfőbb forum, elrendelte, hogy Győrött többé ne tartsanak református és lutheránus istentiszteletet; hogy protestáns pap és iskolamester csak mint magánzó lakhassék a városban. A protestánsokat egyuttal kötelezték a katolikus ünnepek megülésére. Kém akadt mindenütt, aki besugta a rendelet áthágását, miért az elzárás, botozás vagy pénzbírság büntetesképpen pontosan kijárt. Ez volt a

regnum Marianum hetven évre terjedő korszaka s e rövid idő alatt hihetetlenül elszaporodott a csodatevő Mária-képe. Ekkor keletkeztek a kath. iskolákban a maig is meglevő Mária-társulatok. II. József trónraléptével s a türelmi rendelet publikálásával záródott be ez az éra s 1780. után a politikai kérdések vetődtek szőnyegre, a melyek lefoglalták maguknak félszázadnál nagyobb időre a nemzet érdeklődését s így a vallási kérdések csak mellékesen izgatták a lelkeket.

A történelem hiven feltünteti mindazon bajokat, melyeket kezdetben a reformációnak tulajdonítottak, de viszont elismeri azt is, hogy az első Habsburgok alatt, a megindult reformáció idejében, a hitegység nem hogy megvédelmezte volna Magyarország alkotmányát, hanem ellenkezőleg a teljes megsemmisülés örvényébe vezette volna. E veszedelemből egyedül a reformáció mentette meg hazánkat: a reformáció segítségével az általános veszedelemből kibontakozik Erdély, a mely fenntartja a jogfolytonosságot; a vallásszabadság által pótolja a hitegység hiányát; nemzeti intézményeit új életre kelti és ezzel a nemzeti öntudatot és az összetartozás érzését hatalommá avatja. A területi különválás így lesz a magyar nemzetiség és alkotmány kösziklájává s menti meg Magyarország alkotmányát és nemzetiségét egyaránt. — Bocskay István az alkotmány és protestáns vallás védelmére fog fegyvert s így a vallásszabadság nagy eszméje által megtermékenyíti az alkotmányt és e kettő által lelkesített nemzet visszaszerzi Magyarországot a magyar nemzetnek.

A reformáció a magyar nemzettől is áldozatot kívánt, de ezt az áldozatot meg kellett hoznia, ha nemzetiségét, alkotmányát meg akarta védelmezni és multjához méltó jövőt kívánt magának biztosítani. Először úgy látszott, mintha veszélyeztetné nemzetiségünket a reformáció, pedig ez mentette meg; úgy látszott, a nemzetet két, egymással ellenséges táborra osztja, pedig éppen egyesítette az alkotmány teljes helyreállításának nagy munkájában és végre kitünt az is, hogy a vallásszabadságért és alkotmányért küzdve nem a koronának lett lázadó alattvalója, hanem a korona viselőjét azzal kényszerítette az alkotmány megtartására.

Protestáns autonomiánk pedig, melyet a reformációnak köszönhetünk, alkotmányunknak oly erősségét képezi, a melyen,

eddig legalább, minden önkény megtörött. Ez a történelmi igazság meghódította magának a legkiválóbb katolikus elméket is, miről tanuságot tesz az 1859-iki esztendő. Ezen év szeptember elsején adta ki az abszolút kormány a császári pátenst, mely a protestáns autonómiát gyökerében támadta meg. Ez ellen nem csak a protestánsok léptek fel, hanem a legkiválóbb katolikusok is, kik között egyházi férfiak is voltak, mert ezek is jól tudták, hogy a protestáns egyház szabadsága ellen intézett támadás csak befejezése akar lenni az alkotmány megsemmisítésére irányuló törekvéseknek, mit az októberi diploma igazolt is.

Miként tudva van, református iskoláink mindég legbuzgóbb ápolói és fenntartói voltak a nemzeti szellemnek. Multunk dicső emlékeit, a nemzeti szabadságot s alkotmányt becsülni, szeretni tanították növendékeiket s ha máshol a nemzeti érzés szent tüze kialvófélben volt is, protestáns iskoláinkban nem szünt meg lángholni soha. Nemzeti aspirációink, reményeink hű letéteményesei voltak mindenkor. Ezekből terjedt leginkább szerte e hazában a viharos mult zavarai közt a magyar szabadság, az igaz magyarság tiszta lángja s ragyogó fénye. Szent örökségként ez a hivatás szállt rájuk a mai korban is, mikor a szabad gondolkozás, szabad szellem fölé újra sötét árny kezd borulni. Midőn e hivatást teljesítjük, nem akarjuk felekezeti vagy nemzetiségi türelmetlenségre nevelni protestáns növendékeinket, hanem erős protestáns meggyőződés mellett szabad szellemű gondolkozásra s ebből kifolyólag az ember- és tudományszeretettel párosult türelmességre. Nekem erős a hitem, hogy határozott, erős meggyőződésű, művelt lelkű emberek eltérő vallásos felfogás ellenére is a legszebben működhetnek egymás mellett s szolgálhatják a nemzeti élet igaz érdekeit s kiküszöbölhetik a vallási torzsalkodás mérgét a nemzeti, társadalmi, városi és községi szervezetből a nélkül, hogy az által a vallási közömbösséget előmozdítanák.

E rövid ünnepélyes óra keretében nem lehet céloom feltárni a reformáció történelmi fejlődését, hiszen ismeri azt mindenki, a kinek némi történelmi olvasottsága van, azért röviden még csak ama kérdés megemlítésére szorítokozom, hogy mi volt a reformáció hivatása, jelentősége a multban és mi jelenleg.

Kezdetbeli hivatása az volt, hogy keresse és megtalálja azt

az igazságot, melyet egykor Krisztus ismertetett meg az emberiséggel. Ez igazság legfőbb tétele az, hogy Isten mindnyájunkat szerető édes atya és mi az ő gyermekei vagyunk, miből következik az a krisztusi törvény, hogy szeressük embertársainkat úgy, mint önmagunkat.

Mily egyszerű és keresetlen szavakban van kifejezve a szeretetnek ez az örök törvénye, mely magába foglalja a keresztyéni életnek egész szellemét. És ezt az egyszerű törvényt az ókor népei nem ismerték. Évezredekig éltek úgy, hogy az emberi jogok tiszteletben tartására nem volt érzékük, míg Krisztus tanításával meg nem ismerkedtek. A világ képe ezen tanítások alapján megváltozik: úr és szolga testvérek lesznek az Úr színe előtt; a cirkuszok homokját többé nem áztatja rabszolga vér, a fajgyűlölet nem kíván áldozatot, az erősebb a gyöngének védelmezője lesz s a civilizált népek egy pillanatig boldogoknak érzik magukat, mintha elérkezett volna az Isten országa, melyet vallásunk nagynevű alapítója szent ihlettel megjósolt.

Az emberi gyarlóságok miatt azonban a boldogság rövid ideig tartott. Az emberek kezdték egymást meg nem érteni; önzés, nagyravágyás lopódzott a szívekbe s a krisztusi igazság századok folyamán az emberek szívéből lassanként kiveszett. A tudomány monopoliummá sülyedt s a hatalom lelkiismeretlen eszközévé lett.

Végre mégis elkövetkezett a reformáció korszaka, mely újra megtalálta azt az igazságot, melyre Krisztus tanította az emberiséget. Az új korszak megteremtése azonban nem csupán egy embernek a műve volt. Sem Guttenberg, sem Kolumbus, sem Luther nem tekinthetők úgy, mint az új korszak megteremtői, mert az ő alkotásaik inkább csak a kor szellemének megnyilatkozásai, jóllehet a mai tudomány azok nevéhez fűzi az újkori világnézet uralmának kezdetét. Azok a kérdések, melyeket ők sikerrel oldottak meg, már századokkal előbb foglalkoztatták az emberi elméket. Az Indiába vezető utat rég keresték s Kolumbus semmit sem tudott arról, hogy egy új világrészt fedezett fel s ez által az emberi törekvéseknek is új irányt és célpontot adott. A Guttenberg nevéhez fűződő találmány szintén egyik legrégebbi törekvését ké-

pezte az emberi szellemnek s a Luther tiltakozását megelőzték a felvilágosodottság vértanui.

Mégis azon tény, hogy Luther fellépése felszabadította az emberi értelmet s a szellemi téren eltörölte a római egyház korlátlan hatalmát, az új kor első és legnagyobb munkásává avatják e rendkívüli férfit, akinek bátor tiltakozása szétválasztja az egyházi és világi hatalmat egymástól s ez által megdőnt egy másfél évezredig tartó világkormányzati rendszert, melynek romjain a mai társadalom nagy épülete emelkedik föl.

Tagadhatatlan, hogy a világ képének e megváltozására a régi megcsontosodott hitélet átalakulása volt legnagyobb befolyással. Mert a vallás az egyházi rend uralma alól a világi hivek körébe jutott, hol a szabaddá lett lelkiismeret lassankint kihüvelyezi a vallás alapigazságait s az azokból származó törvényeket, melyek fundamentumát képezik a Krisztus által megjósolt Isten országának.

Az emberi szív legnemesebb érzelmeit: a szabadságot, testvériséget, humanizmust a reformáció felszínre hozta s megtisztította attól a salaktól, melylyel a lélek e drága kincseit sok száz év önzése és nagyravágyása eltakart. A reformációnak egyik legnagyobb vívmánya a népszabadság eszméjének és a humanizmusnak diadalra juttatása.

Ma, midőn a küzdelmek lefolytak s azoknak emléke a történeti hagyományok közé tartozik: az elismerés koszorújával ékesítjük fel azon egyéneket, kiknek a szellemi küzdelemben vezető szerep jutott s ezért Luthert, Zwinglit és Kálvint méltán tekinthetjük a világmentőre jutott eszmék első és legnagyobb hőseinek.

Azonban ellenfeleink az elért eredmények között néhány olyant is érintenek, melyek vádként sujtják a protestántizmust. Egyik az, hogy mindjárt kezdetben kétféle felfogás érvényesült még a reformátorok között is egy oly lényegtelen kérdés miatt, mely fölött valóban sajnálkozásunkat fejezhetjük ki, mert ez a kérdés minket magyarokat is a hitélet terén két táborra osztott, holott, ha ez a szakadás nem áll vala be, ma talán sokkal szilárdabb pozíciót foglalhatnánk el, mint azok, kiknél a szabadgondolkodás még mindig monopoliumot képez, annyira, hogy politi-

kai s társadalmi kérdéseket is felekezeti szempontból próbálnak megoldani. — A másik az, hogy véres harcok színhelyévé tette Európát, melyeket a megtámadott protestántizmusnak kellett megvívnia még olyan népek körében is, melyeket ugyanazon faji és nyelvi kötelékek csatolnak együvé, csak azért, hogy jogosultságát a világgal elismertesse. — De mindezek, miután a reformáció igazi hivatásának körén kívül esnek, nem érinthetnek minket vád gyanánt, mivel az ellentéteket s azok következményeit a dolog természete hozta magával.

A reformáció imént jelzett hivatását a multban kétségtelenül betöltötte. De a mennyiben a művelt népek Luther óta századról-századra új ideálokért lelkesednek s e lelkesedés megszabja tevékenységöknek irányát: a reformációnak ma már nem lehet az a hivatása, a mi a letűnt századokban volt,

A mai kor legfőbb ideálja a reformáció nyomán fakadt szabadság. Szabadság a politikában, szabadság a lelki életben! Ezt a lelki szabadságot kell nekünk megvédelmeznünk a jövő számára. A politikai szabadság fölött őrködik a nemzeti génusz s ha veszély fenyegetné: felekezeti különbség nélkül talpra állanánk mindnyájan; de a lelki élet szabadsága ellen ma már nem nyilvános háborukkal intéznek támadást, hanem a templomokban, iskolákban s a társadalmi élet különféle köreiben. Ez a mai kor láthatatlan keresztes hadjárata, mely Krisztus sirja helyett az elvesztett világi hatalmat akarja visszavívni. A láthatatlan támadásokkal szemben mi csak hitünk erősségével védekezhetünk. A mi hitünk, melynek alapja a keresztyéni szeretet, egykor új korszakot teremtett az emberiség fejlődésének történetében s ez által szülő anyjává lett a civilizációnak, — de a hit ma új korszakot nem teremthet, mert a vallás a mi korunkban átvette már azt a szerepet, mely egyedüli hivatását képezi: hogy világító fáklya legyen az igaz és becsületes keresztyéni élet útján. Egy újabb kor megteremtésének feladata ma már a tudományra szállott s a tudomány is, mint egykor szülő anyja: a reformáció, minden biztonnyal teljesíteni fogja hivatását, miként korunkban a természet-tudományokban elért bámulatos felfedezések és találmányok igazolják, melyek a világ képét már is sok tekintetben megváltoztatták. Csak a mi lelkünkben ne aludjék ki soha a hitélet fáklyája s akkor el fog következni Istennek országa!

III.

A kollegium kormányzata s a tanári testület.

1. Kollegiumi előjáróság.

Iskolai főhatóságunk: az erdélyi református egyházkerület s annak állandó Igazgató-tanácsa Kolozsvárt. Az előjáróság tagjai:

Sebesi Ákos, tiszteletbeli főgondnok (jogok és kötelességek nélkül), földbirtokos, kir. közjegyző, lakik Segesvárt.

Gyárfás Endre, főgondnok, az előjárósági gyűlések elnöke, földbirtokos, volt országgyűlési képviselő, lakik Székelykeresztúron.

Ugron János, főgondnok, földbirtokos, volt országgyűlési képviselő, lakik Bögözön.

Csanády Zalán, gondnok, a kir. járásbiróság vezetője, lakik helyben.

Dr. Sebesi János, világi tag, alispán, lakik helyben.

Vajda Ferenc, egyházi tag, esperes-lelkész, lakik helyben.

Menyhárt András, egyházi tag, lelkész, tb. esperes, lakik Kecseten.

Hegyi Péter, egyházi tag, főjegyző-lelkész, lakik Peteken.

Lőrincz Gyula, egyházi tag, főjegyző-lelkész, lakik Kisbaconban.

Biró Áron, egyházi tag, lelkész, lakik Felsőboldogfalván.

Dr. Ráczkövy Samu, világi tag, járási orvos, lakik helyben.

Gönczi Lajos, igazgató-tanár, ügyvivő-elnök s előadó.

Kovács Dániel, rendes tanár, a tanárkar képviselője.

Olasz Gyula, rendes tanár a tanárkar képviselője.

Szabó András, gazdasági felügyelő-tanár és szakelőadó.

Szabó Árpád, rendes tanár, a tanárkar képviselője, előljárósági jegyző.

Dr. Nagy Samu, jogügyi tanácsos és iskolai ügyvéd (tanácskozási joggal), ügyvéd, egyházmegyei gondnok, lakik helyben.

2. Tanári testület.

Bod Károly, r. tanár, 1903. április 1-től nyugalomba.

Félegyházi Antal, r. tanár, 1907. nov. 1-től nyugalomban.

1. *Gönczi Lajos* r. tanár és igazgató, tanított természetrajzot a IV. és V. osztálynak, heti 6 órán. A természetrajzi és vegytani szertár őre. Helybeli tanár 37 év óta.

2. *Olasz Gyula*, rendes tanár, tanított az I., II., IV., V. és VIII. osztálynak mennyiségtant heti 16 órán. Helybeli tanár 27 év óta.

3. *Kovács Dániel*, r. tanár, tanított a VI. és VIII. osztálynak görögöt, a VII. és VIII. osztálynak latint, heti 18 órán. A VIII-ik osztály főnöke. Konviktusi elnök. Helybeli tanár 24 év óta.

4. *Szabó András*, r. tanár, tanított az V. és VII. osztályban görögöt, a VIII-ban bölceletet és görögpótló irodalmat, önként vállalkozóknak gyorsírást, összesen heti 18 órán. Gazdasági felügyelő, a gyorsírókör elnöke. Helybeli tanár 18 év óta.

5. *Szabó Árpád*, r. tanár, tanított a IV. osztálynak latint, a III., IV., V. és VII-nek történelmet heti 17 órán. Az internátus elnöke. A IV. osztály főnöke. Előljárósági jegyző. A gyermekkönyvtár felügyelője. Helybeli tanár 17 év óta.

6. *Nagy Elemér*, r. tanár, tanított a II. osztálynak magyart és latint, a VI-iknak és a VII-iknek magyart heti 17 órán. A II. osztály főnöke. Az ifjusági önképző- és olvasóköri elnöke. Iskolai díjkezelő. Helybeli tanár 11 év óta.

7. *Biró Sándor*, r. tanár, tanított az I—VIII. osztálynak vallástant heti 16 órán. Az ifjusági istentiszteletek vezetője. Helybeli tanár 7 év óta.

8. *Dékán Samu*, r. tanár, tanított az I. osztálynak magyart és latint, a III. és VI. osztálynak németet és önként vállalkozók-

nak franciát heti 19 órán. Az I-ső osztály főnöke. Kollegiumi könyv- és irattár kezelő. Helybeli tanár 5 év óta.

9. *Bakóczy Károly*, r. tanár, tanított a VIII. osztálynak magyart, a IV., V., VII. és VIII-nak németet, a VII-nek görögptóló irodalmat, az önként vállalkozóknak francia nyelvet, heti 19 órán. Az V. osztály főnöke. Helybeli tanár 4 év óta.

10. *Dr. Dávid Lajos*, r. tanár, tanított a III., VI. és VII. osztálynak mennyiségtant, a VII. és VIII. osztálynak természettant, heti 18 órán. A VII. osztály főnöke, az ifjusági zene- és énekkar felügyelője, a természettani szertár őre. Helybeli tanár 4 év óta. A II-ik félévben szabadságon lévén, *Magi Ferenc* szakvizsgás tanárjelölt helyettesítette.

11. *Haáz F. Rezső*, r. tanár, tanított az I—IV. osztálynak rajzoló geometriát, az V—VIII-nak görögptóló rajzot, az I. és II-nak szépírást, az önként vállalkozóknak szabadkézi rajzot, heti 22 órán. A módszeres értekezletek jegyzője. Helybeli tanár 6 év óta.

12. *Dr. Kósa János*, r. tanár, tanított a II. és III. osztálynak földrajzot, a VI-ik és VIII-nak történelmet, a VI-nak latint, heti 18 órán. A VI. osztály főnöke. A szegény tanulók könyvtárának, a tört. és földrajzi szertárnak, a kép-, érem- és régiségtárnak őre. A tanári szék jegyzője. Helybeli tanár 3 év óta.

13. *György Ferenc*, okl. h. tanár, tanított a IV. és V-nek magyart, a III-nak magyart és latint, heti 17 órán. A III. osztály főnöke. Internátusi felügyelő. Helybeli tanár 4 év óta.

14. *Dr. Hoffer András*, okl. tanár, internátusi felügyelő és konviktusi gazda, tanított az I., II. és VI. osztálynak természetrajzot, az I. osztálynak földrajzot, heti 10 órán. Helybeli tanár 1 év óta.

15. *Rozsondai Viktor*, szakv. tanárjelölt, internátusi felügyelő, tanított az V. osztálynak latint, az V. és VI-iknak görögptóló irodalmat s önkénteseknek gyorsírást, heti 13 órán. Évközben eltávozván, György Ferenc latin, Dr. Kósa János (V. o.), Nagy Elemér (VI. o.) görögptóló irod. óráit, Szabó András gyorsírás óráját átvették és év végeig tanították. György Ferenc V. osztálybeli magyar óráit Biró Sándor látta el.

16. *Z. Sebess József*, okl. h. tornatanár, tanított az I—VIII.

osztálynak 2—2, összesen heti 16 órán tornát. Vezette a játékdélutánokat. A tornakör elnöke. Helybeli tanár 3 év óta.

17. *Dr. Imreh Domokos*, iskolaorvos és egészségtanár, tanított a VII. osztálynak egészségtant, heti 2 órán. A vármegyei kórház igazgató-főorvosa. Intézetünknel tanít 9 év óta.

18. *Novák Ernő*, h. ének- és zenetanár, tanított az I—VIII. osztálynak egyházi éneket, az I—IV. osztálynak énekelméletet, heti 1—1 órán, vezette az ifjúsági énekkart heti 2 órán s a zenekart heti 3 órán, összesen heti 18 órán. Intézetünknel tanít 1 év óta.

3. Hitoktatók.

1. *Bölöni Vilmos*, helybeli unitárius lelkész, az unitárius tanulók hitoktatója, bejárt az intézetbe.

2. *Sándor István*, helybeli gör. kath. esperes-lelkész, a róm. kath. főgimnáziumban tartotta óráit.

3. *Jakab P. Dávid*, az izraeliták hitoktatója, bejárt az intézetbe.

4. *Adriányi Géza*, helybeli ág. hitv. ev. lelkész, az áll. fő-reáliskolában tanította az ág. hitv. evangélikus tanulókat.

5. *Gánae Zakariás*, fehéregyházi gör. kel. lelkész, a gör. keletiek hitoktatója.

4. Iskolai pénztárnok.

Félegyházi Mariska.

5. Iskolaszolgák.

Pál Sándor, Derzsi Domokos és Rezi Miklós.

6. Tanárok társadalmi és irodalmi működése.

1. *Gönczi Lajos*, egyházkerületi közgyűlési tag, egyházmegyei tanácsos, presbyter. Törvényhatósági bizottsági tag, az egyházkerületi és egyházmegyei egyházi értekezlet választmányi tagja,

a városi kisedóvoda és az állami népiskola gondnoksági tagja. Emlékbeszédet mondott szept. 6-ikán Br. Bánffy Dezsőről, október 31-ikén: a reformáció évfordulóján és novemberben Erzsébet királyné emlékére tartott iskolai emlékünnepélyen.

2. *Dr. Dávid Lajos*, a kolozsvári tudomány-egyetem magán tanára. Az első semesterben előadásokat tartott az egyetemen is, a 2-ik félévben külföldön volt tanulmányi úton. Tart. cs. és kir. tüzérhadnagy.

3. *Biró Sándor*, presbiter, egyházmegyei tanácsbíró; az egyházmegyei Kálvinszövetség alelnöke; törvényhatósági bizottsági tag. Felolvasást tartott az iparosok szabad lyceumában a szabad akaratról.

4. *Kovács Dániel*, egyh. kerületi közgyűlési tag; egyházmegyei képviselő, az udvarhelyi egyh. megyei egyh. értekezlet világi alelnöke, az udvarhelyi ker. tanári kör alelnöke, a tanárok özvegyeit és árváit segítő egyesület udvarhelyi fiókjának elnöke, tanonciskolai igazgató, az országos középisk. tanáregyesületi választmányban az udvarhelyi kör képviselője; könyvismertetést irt az Udvarhelyi Népnevelésben a »Vasárnapi Könyv«-ről. Törvényhatósági biz. tag.

5. *Szabó András*, egyházkerületi közgyűlési tag, egyházmegyei tanácsbíró, Udvarhelymegye állandó választmányának s Székelyudvarhely város képviselőtestületének tagja, az Orsz. Magyar Gyorsíró Egylet, az Udvarhelymegyei Egyházi Értekezlet és az Udvarhelyi Kaszinó vál. tagja; szolg. kiv. v. honvédhadnagy.

6. *Novák Ernő*, nyilvános jótékonycélu előadásokon, estélyeken hegedűjátékával többször részt vett.

7. *Dr. Hoffer András*, a Földtani Intézet tagja. Cikkeket irt: a Természettudományi Közlönyben, az Erdélyben és az Udvarhelyi Hiradó című helyi lapban. Előadást tartott a nagyenyedi Bethlen kollegium szabad liceumában a jégkorszakról. Újra határozta és rendezte a nagyenyedi Bethlen kollegium múzeumának ásványgyűjteményét. Tartalékos közös hadapródjelölt.

8. *Dékán Samu*, az Udvarhelyi egyházmegyei egyházi értekezlet választmányi tagja, a székelyudvarhelyi hitelszövetkezet igazgatósági tagja, a kő- és agyagipari szakiskola óraadó tanára. Felolvasást tartott az iparosok szabad liceumában a könyvnyomtatásról.

9. *Szabó Árpád*, egyházkerületi közgyűlési tag, a Jótékony Nőegylet tb. titkára.

10. *Nagy Elemér*, a Jótékony Nőegylet, unitárius egyház-köztség és a tanári kör estélyein közreműködött.

11. *Haáz F. Rezső* és 12. *Z. Sebess József* jótékonycélú előadásokon szerepeltek.

(Az Orsz. és ref. Tanáregyesületnek, a M. Paed. Társ., az EMKE-nek, a Philolog. Társ.-nak, a Természettud. Társulatnak, Prot. Irod. Társulatnak majdnem mindenik tanár fizető tagja.)

IV.

A nyilvános vizsgálatok sorrendje.

Május 17-én és 18-án (péntek és szombat) a VIII. osztály minden tantárgyból (a nagyteremben).

Junius 9-én (vasárnap) délután 3 órakor versenyekkel összekötött tornavizsgálat a kollegiumkertben.

« 16-án (vasárnap) délelőtt 8—9-ig vizsgálat és pályázat a francia nyelvből a Kiss József-féle 50 K jutalomra; 9—10-ig vizsgálat és pályázat a gyorsírástából (a rajzteremben).

« « (vasárnap) délután 3 órakor évváró ünnepély kapcsolatban a jutalmak és pályadíjak kiosztásával s az ének- és zenejutalmakra való versenyzéssel (a tornacsarnokban).

« 17-én (hétfőn) délután 3—6-ig a helybeli középiskolákból bejáró református vallású tanulók hittani vizsgálata (a rajzteremben).

« « (hétfő) délután 2—3-ig az izraeliták vizsgálata a hit-tanból (a természettudományi teremben).

- Junius* 17-én (hétfő) délután 3—4-ig az unitáriusok vizsgálata a hittanból (a természettudományi teremben).
- « « (hétfő) délután 4—5-ig a gör. keletiek vizsgálata a hittanból (a természettudományi teremben).
- « « (hétfő) délután 3—4-ig az I. és II. osztály, 4—5-ig a III. és IV. osztály vizsgálata az énekelmélemből (a nagyteremben).
- « « (hétfő) délután 4—5-ig a VII-ik osztály vizsgálata az egészségtanból (saját tantermében).
- « 18-án (kedd) reggel 7 órától az I. osztály vallásból, latinból, számtanból és földrajzból (a nagyteremben).
- « « (kedd) reggel 7 órától a II. osztály magyarból, vallásból, földrajzból és mért. rajzból (saját termében).
- « « (kedd) reggel 7 órától a III. osztály földrajzból, mértani rajzból, számtanból és történelemből (a rajzteremben).
- « « (kedd) délután 2 órától az V., VI. és VII. osztály bizottsági kikérdezése a vizsgálatra nem kerülő tárgyakból (saját tantermökben).
- « 19-én (szerda) reggel 7 órától a IV. osztály vallásból magyarból, természetrajzból és németből (a nagyteremben).
- « « (szerda) reggel 7 órától az V. osztály természetrajzból, vallásból, mennyiségstanból és magyarból (a rajzteremben).
- « « (szerda) délután 2 órától az I. osztály magyarból, mért. rajzból és természetrajzból (a nagyteremben).
- « « (szerda) délután 2 órától a II. osztály természetrajzból, latinból és számtanból (saját termében.)
- « « (szerda) délután 2 órától a III. osztály vallásból, latinból és németből (a rajzteremben)
- « 20-án (csütörtök) reggel 7 órától a VI. osztály vallásból, mennyiségtanból, görögből és történelemből (a nagyteremben).
- « « (csütörtök) reggel 7 órától a VII. osztály magyarból, vallásból, németből és görögpótló irodalomból (a rajzteremben).

- Junius* 20-án (csütörtök) délután 2 órától a IV. osztály történelemből, latinból és számtanból (a nagyteremben).
- « « (csütörtök) délután 2 órától az V. osztály németből, görögből és görög pótló irodalomból (a rajzteremben).
- « 21-én (péntek) reggel 7 órától a VI. osztály magyarból, természetrajzból és latinból (a nagyteremben).
- « « (péntek) reggel 7 órától a VII. osztály latinból, mennyiségtanból és történelemből (a rajzteremben).
- « 22-én (szombat) szóbeli magánvizsgálatok.
- « 24—26, napjain szóbeli érettségi vizsgálat.

V.

Használt tankönyvek jegyzéke.*)

I. osztály.

Murányi János: Bibliai szemelvények könyve . . .	3—
Dr. Szinnyei József: Magyar olvasókönyv I. . . .	——
Dr. Szinnyei József: Magyar nyelvtan I. . . .	——
Dr. Csengeri János: Latin nyelvtan I. (Alaktan) . .	1:80
Dr. Csengeri János: Latin olv. és gyak. könyv. I. .	2:40
Dr. Beke Manó: Számtan I.	2:60
Lasz Samú: Földrajz I.	——
Zalányi János: Rajzoló geometria I. r.	2—
Dr. Szilády Zoltán: Kis természetrajz I.	1:80
Erd. ref. Egyházkerület Énekeskönyve (1908. kiad.)	1—
Kogutovicz M.: Atlasz	2—

A *-gal jelzett könyvek helyett az előző osztályokba bevett tankönyveket fogjuk az 1912—1913-ik évben folytatólagosan használni. (L. e jegyzék végén!)

II. osztály.

Murányi János: Bibliai szemelvények könyve . . .	3.—
Dr. Szinnyei J.: Magyar nyelvtan II. r.	—.—
Dr. Szinnyei J.: Magyar olvasókönyv II. r.	—.—
Dr. Csengeri János: Latin nyelvtan I. r.	1·80
Dr. Csengeri János: Latin olv. és gzak. könyv (I—II.)	2·40
Dr. Beke Manó: Számтан	2·60
Dr. Lasz S.: Földrajz II. r.	—.—
Zalányi János: Rajzoló geometria II. r.	1·20
Dr. Szilády Z.: Kis természetrajz II. r.	—.—
Erd. ref. Egyházkerület Énekeskönyve 1908. kiadás	1.—
Kogutovicz M.: Atlasz	2.—

III. osztály.

Marányi János: Bibliai szemelvények könyve . . .	3.—
*Dr. Négyessy László: Rendszeres magyar nyelvtan .	1·60
*Dr. Négyessy László: Magyar olvasókönyv III. r. .	2·40
Dr. Csengeri János: Latin mondattan II. r.	1·80
Pirchala Imre: Latin olvasókönyve III., IV. o. sz. . .	2·30
Szemák: Német nyelvtan	—.—
Dr. Szádeczky Lajos: Magyarország története . . .	—.—
Kogutovicz: Földrajzi atlasz	1·20
*Jablonszky—Schwicker: Földrajz III. r.	2·50
Dr. Beke Manó: Számтан	2·60
Zalányi János: Rajzoló geometria	—.—
Makay István: Matemat. és fizikai földrajz	1·20

IV. osztály.

Murányi János: Bibliai szemelvények könyve . . .	3.—
Nagy Péter: Konfirmációi káté	1·20
Weszely Ödön: Stilisztika	—.—
Lehr Albert: Arany Toldija (Jeles írók isk. tára) . .	1·60
Dr. Csengeri János: Latin nyelvtan II. r. (Mondattan)	1·80
Pirchala Imre: Latin olv. könyv. a IV. o. sz.	2·70
Szemák István: Német nyelvtan	—.—

Dr. Szádeczky Lajos: A magyarok tört. IV. o. sz.	—
Dr. Sárkány Lajos: Algebra	4—
Paszlavszky József: Növénytan	3·60
Zalányi János: Rajzoló geometria	—
Kogutovicz M.: Földrajzi atlasz	1·20

V. osztály.

S. Szabó József: Keresztyén egyháztörténet I. r.	2—
Dr. Négyessy László: Rhetorika	3·30
Gsengeri János: Szemelv. P. Ovidius N. műv. (3. kiad.)	1·60
Zsámboky Gyula: M. Tull. Cicero: De imperio Cn. Pompei és Pro Licinio Archia poeta c. két beszéde	2·40
Szamosi Janos: Görög nyelvtan (4. kiad.)	3—
Csengeri János: Latin nyelvtan	1·80
Mayvald József: Görög gyak. és olvasókönyv. I. r.	1·80
*Hirn—Paulay: Német nyelvtan az V—VIII. o. sz.	1·20
*Hirn—Paulay: Német olvasókönyv II. r.	2·40
Kiss Lajos: Világtörténet I. r.	—
Helmár Ágost: Iskolai atlasz	1·60
Dr. Sárkány Lajos: Algebra	4—
Dr. Sárkány Lajos: Mértan	4·40
Paszlavszky József: Állattan	4—
Geréb József: Szem. Herodotos tört. művéből	1·50
Kempf József: Homeros Iliasa bő szemelv.	3·20
Kempf József: Homeros Odysseiája bő szemelv.	3·60
Toncs G.: Szemelv. a magy. epikusokból és tört. irod.	2—

VI. osztály.

S. Szabó József: A keresztyén egyház története	1·60
Négyessy László: Poetika	3·20
Hirn—Paulay: Német olvasókönyv III. r.	2·40
Hirn—Paulay: Német nyelvtan V—VIII. o. sz.	1·20
Kalmár Elek: Szemelvények Livius műveiből	3·20
Pirchala Imre: Vergilius Aeneise I. r.	1·20
Pirchala Imre: Jegyzetek Verg. Aeneiséhez	1·60
Szamosi János: Görög nyelvtan	3—

Mayvald József: Görög olvasó és gyakorlókönyv	2·20
Kiss Lajos: Világtörténet II. kötet	—·—
Helmár Ágost: Atlasz	1·60
Sárkány Lajos: Algebra	4·—
Sárkány Lajos: Geometria	4·40
Polikeit Károly: Logarithmus táblák	—·60
Szterényi Hugó: Ásványtan és chemia	3·—
Sarudy Gy.: Görög lyrai anthologia	2·50
Toncs G.: Szemelv. a magy. klasszikus isk. költ.	1·80
Sophokles: Antigone. Ford. Csiki Gergely	1·—

VII. osztály.

Péter Károly: Keresztyén hit és erkölcsan	1·40
Dr. Beöthy Zsolt: Magyar irodalomtörténet I. r.	5·—
Pirchala Imre: Vergilius II. r.	1·20
Bartal—Malmossy: Sallustius	1·20
Boros Gábor: Cicero beszédei Catilina ellen	1·20
Wagner—Horváth: Római régiségtan	3·20
Csengeri János: Homeros Odysseája	3·60
Dávid István: Szemelvények Herodotosból	1·40
Csengeri János: Homerosi világ	2·80
Wagner—Horváth: Görög régiségek	—·—
Hirn—Paulay: Német irod. olv. könyv I. r.	2·60
*Varga Ottó: Világtörténet III. r.	2·—
Mangold Lajos: Politikai földrajz	—·—
Helmár Ágost: Iskolai atlasz (újkor)	—·—
Dr. Sárkány Lajos: Algebra	4·—
Dr. Sárkány Lajos: Geometria	4·40
Szilasi Mór: Szemelvények Thukydidesből	2·80
Fehér—Szekeres: Fizika I. r.	3·60
Fodor József: Egészségtan	2·40
Borsos Károly: Szemelv. Demosthenes beszédeiből	—·30

VIII. osztály.

Farkas József: A magy. prot. egyház története	1·60
Dr. Beöthy Zsolt: Irodalom tört. II. rész	3·60

Gyomlay Gyula: Szemelvények Tacitus műveiből	2:40
Wagner—Horváth: Római régiségek	3:20
Bartal—Malmosi—Csengeri: Horatius	—
Csengeri János: Szemelvények Homeros Iliásából	2:80
« « Jegyzetek Homeros Iliásához	—
Simon József: Szemelvények Platon műveiből	—
Csengeri János: Sophokles Antigoneja	—
Wagner—Horváth: Görög régiségek	—
Dr. Földi József: Platon. Sokrates védőbeszéde. Kriton, Phaidon és részletek az Államból	—
Zsámboki Gyua: A görög művészet kiválóbb alkotásainak ismertetése	—
Hirn és Paulay: Német irod. olv. könyv II. rész	—
Varga Ottó: A magyarok oknyomozó története	—
Dr. Sárkány Lajos: Algebra	4:—
« « Geometria	4:40
Fehér—Szekeres: Fizika	2:40
Dr. Csengeri János: Homerosi világ	2:80
Szitnyai Elek: Lélektan és logika	2:80

Segédkönyvek: Kelemen B. Magyar-német szótár 2 kor., Német-magyar szótár 2 kor. Schmiedt József: Magyar-latin és Latin-magyar szótár 4 kor. Lévai Vida: Görög szótár. Szabó András: Szemelvények Platon műveiből. Láng János: Isk. daloskönyv. Harrach J. Árion. Ref. énekeskönyv 1908. kiadás. Bartos—Chovancsák: Francia nyelvtan és olvasókönyv. Bódog J. Vikár B.: Gyorsírási tankönyvek. Szentgály-Gyula: Zeneelmélet.

Tankönyvváltozás. Az 1912—13. isk. évben a f. iskolai évre bevett tankönyvek folytatásául a következő tankönyveket fogjuk fokozatosan használni: A III-ik osztályban Szinnyei József magyar nyelvtanát és olvasókönyvét, Lasz Samú földrajzát, az V-ikben Szemák német nyelvtanát, a VII-ikben Kiss Lajos világtörténelmét. *Megrongált, bepíszkolt vagy meg nem felelő kiadásu könyvet használni tilos.*

VI.

Végzett tananyag.

I. osztály.

1. *Vallástan*, heti 2 óra, egész évben 62 óra. Isteni kijelentés az ószövetségi könyvekben. Ének: 1., 4., 12., 13., 14., 15., 18., 20., 30., 34., 39., 67., 70., 73., 76., 83., 92., 101. dicséret; 1., 4. új ének; 8., 42., 65., 90. zsoltár.

2. *Magyar nyelv*, heti 5, összesen 162 órán. Az olvasókönyvből olvastuk az 1—9., 13—19., 22., 27., 29., 34—51., 53—58. és 73. számú prózai olvasmányokat, illetőleg költeményeket. Könyv nélkül tanultuk: »A rab golya«, »Füstbe ment tev«, »Szülőföldemen«, »Himnusz«, »Szózat« című költeményekből. Nyelvtanból elvégeztük a kézi könyvet egészen. A nyelvtani ismeretek begyakorlására és elemzésül szolgáltak a nyelvtani olvasmányok. Kéthetenként írásbeli dolgozat, összesen 14, az olvasókönyvbéli rövidebb olvasmányok, főképp mesék reprodukciói; egy pár nyelvtani feladat.

3. *Latin nyelv*, heti 6, összesen 194 órán. Declinatiók, fokozás, számnevek, névmások, a főnevek nemi szabályai praepositiók; igeragozásból: activa forma. Az olvasókönyvből végeztük az 1—33. számú olvasmányokat. Kéthetenként írásbeli dolgozat, összesen 14; magyar mondatok latinra fordítása.

4. *Földrajz*. Tájékozódás az iránytű segítségével. A tanyerem, a város térképe. Az ország egyes részeinek hegy- és vízrajza, városai, megyéi, kulturája. Az ország összefoglaló ismertetése. Heti 3, egész évben 96 órán.

5. *Mennyiségtan*, heti 4, összesen 133 órán. A négy alapmivellet egész számokkal, tizedes és közönséges törtekkel. Pénz- és mértékrendszer. Időszámítás. 7 írásbeli dolgozat.

6. *Természetrajz.* Bevezetésül testünkről és egészségünkről. Őszi gyümölcsök. Házi emlősök. A legközönségesebb fenyőfélék. Vadon élő emlősök. Nehány tavasszal virágzó növény. Házi szárnyasok. Heti 2, összesen 65 órán.

7. *Mértani rajz.* Heti 3 óra, 2 rajz, 1 elméleti, összesen 94 óra. Rajzeszközök használata. Mértani alapelemek, síkidomok; ezek kerület- és terület számítása, Síkékitmények geometriai alapon tussal kihúzva, utóbb két színben.

8. *Egyházi ének és énekelmélet.* Hetenkint 2, összesen 60 óra. Hangjegyelvétel a kis oktáv g-től a kétvonalú g-ig. A hangjegyek időmértéke. A $\frac{2}{4}$ -es, $\frac{3}{4}$ -es, $\frac{4}{4}$ -es ütemek, ezeknél a hangsúly. A pont, korona, ismétlőjel és ütemvonal elmélete. Dinamikai jelek. A dur skálák elmélete.

9. *Szépíráás.* Heti 1, összesen 31 órán. Előíráásos szépíráási füzetek 1—6. számig.

10. *Testgyakorlat.* Heti 2, összesen 66 órán. Rendgyakorlatok: sorakozás, oszlás, igazodás, fődözés, fordulatok, távolságvevés, párok képzése 2-s párok, fejlődések, kanyarodások, sorbontás, köralakítás. Szabadgyakorlat: karlökés, emelés, fabot, vasbot és súlyzókkal, lépő, kilépő, terpesz, guggoló állások, fekvő támaszok, társas gyakorlatok. Szergyakorlat: Ugrás (magas, mély és táv), rohamdeszka, zsámoly, lengőkötél, bak, ló, korlát, nyújtó, gyűrűhinta, létra, mászás, körhinta. Játékok.

II. osztály.

1. *Vallástan,* heti 2, egész évben 63 óra. Isteni kijelentés az újszövetségi könyvekben. Segédkönyv: Murányi J. Bibliai szemelvények könyve. Ének: 2., 5., 7., 10., 23., 24., 32., 50., 53., 55., 63., 70., 77., 92., 93., 96., 99. dicséret; 7. új; 23., 25., 33., 84., 105. zsoltár.

2. *Magyar nyelv,* heti 5, egész évben 165 órán. Az egyszerű és összetett mondatok. Mellérendelt mondatok. Alárendelt mondatok. Többtagu összetett mondatok. Szórend. Összetételek és Szóképzés. Olvasmányok: tanítómesék, leírások; a magyar föld;

a magyar történelemből; a római és görög történelemből. Kőltmények szavalása. Írásbeli dolgozatok két hetenkint 1.

3. *Latin nyelv*, heti 6, egész évben 195 órán. Név és igeragozás ismétlése. Az igeragozás egész rendszere. Deponens igék. Rendhagyó és hiányos igék. Olvasmányok az olvasókönyv Szemelvényei. Írásbeli dolgozatok két hetenként 1.

4. *Földrajz*. Heti 3, egész évben 99 óra. Európa, Ázsia és Afrika leíró földrajza. Térképvázlatok készítése.

5. *Mennyiségtan*, heti 4, egész évben 129 órán. Számolási rövidítések. Egyszerű hármasszabály. Százalékszámítás. 7 doldozat.

6. *Mértani rajz*. Heti 3, egész évben 97 óra, 2 rajz, 1 elmélet. A testekről általában. A szögletes és görbe felületű testek leírása, felszín és köbtartalom számítása. Azonometrikus ábrázolása és elkészítése keménypapírból. A térbeli egyenes és sík kölcsönös viszonya.

7. *Természetrajz*. Őszi növények. Az emlősök osztályából: a majmok, a tengeri emlősök, Ausztrália emlősei. Madarak, csuszómászók, kételtűek, halak. Rovarok, pókok, rákok és alsóbbrendű gerinctelenek; mindenik csoport a legközönségesebb fajokon ismertetve. Nehány tavasszal virágzó fa, néhány konyhakerti, orvosi, ipari és virágtalan növény. Heti 2, egész évi 62 órán.

8. *Szépíráás*. Előíráásos magyar, majd német szépíráási füzetek. Heti 1, összesen 31 óra.

9. *Egyházi ének és énekelmélet*, heti 2, egész évben 60 órán. Hangjegyzírás és olvasás a kis oktáv g-től a kétvonalú g-ig. A $\frac{2}{4}$ -es, $\frac{3}{4}$ -es, $\frac{4}{4}$ -es, $\frac{4}{8}$ -os, $\frac{3}{8}$ os ütemek ismertetése. Az előző évi tananyagának átismétlése. Hangjegyek 4 + =||=-tel és 4 b-vel.

10. *Torna*, heti 2, egész évben 62 órán. Tananyag ugyanaz, mint az első osztályban.

III. osztály.

1. *Vallástan*, heti 2, egész évben 62 óra. Keresztyén hit-tan. Szemelvények Mózes 1—5 könyvéből; 1., 5., 8., 19., 50. zsoltár, Ezsaiás, Jonás, Zakariás és Malakias. Lukács evangéliuma. Ének: 33., 35., 42., 64., 69., 78., 90., 91., 95.,

178., 181., 185., 188., 190., 191., 210. dicséret; 5., 19., 50., 61. zsoltár.

2. *Magyar nyelv*, heti 4 óra, egész évben 136 óra. Rendszeres magyar nyelvtan: hangtan, szótan, mondattan. Olvasmányul az olvasókönyvbe felvett összes olvasmányok. Könyvnelküli: Arany Jánostól: Török Bálint, Rákócziné, A bajusz; Petőfi Sándonrtól: A magyarok Istene, Csokonai, A tintásüveg, Falú végén kurta kocsmá; Mikes (Lévay J.-tól), Hozsánna (Endrődi S.-tól), Szózat (Vörösmarty M.-tól), Hymnus (Kölcsey F.-tól), Búcsú (Br. Eötvös Józseftől), Szondi (Czuczor Gergelytől), Pókainé (Gyulai P.-tól), Három madár (Tóth Endrétől), A rab gólya (Arany J.-tól), Ének Szent István királytól (Régi ének), Rákosi szántó dala (Kisfaludi K.-tól), egy szabadon választott költemény. Írásbeli dolgozat két hetenként 1, összesen 14.

3. *Latin nyelv*, heti 6 órán, egész évben 200 óra. Nyelvtan: Az egyszerű mondat: a) mondatrészek, casustan. Az ige. A beszédrészeknek mondatrészekül való használata. Az egyszerű mondatok nemei. Olvasmányok: Cornelius Nepostól: Miltiades, Themistokles, Aristides, Pausanias, Cimon, Lysander. Phaedrústól: Lupus et agnus, Ranae regem petierunt, Graculus superbus et pavo, Canis per fluvium carnem ferens, Vacca, capella, ovis et leo, Lupus et gruis, Passer ad leporem consiliator, Cervus ad fontem, Asinus ad senem pastorem, Canis fidelis, Vulpes et ciconia, Lupus ad canem. Könyvnelkül: Lupus et agnus, Canis per fluvium carnem ferens, Vacca, capella, ovis et leo, Lupus et gruis, Cervus ad fontem, Vulpes et ciconia. Írásbeli dolgozat két hetenként, összesen 15.

4. *Német nyelv*, heti 4 óra, egész évben 127 óra. Elvégezték a kézi könyvből a 7., 9., 11., 12., 16., 14., 18., 20., 26., 27., 29., 30., 32., 38., 52., 55., 57. számú német olvasmányokat, a nyelvtani ismeretek begyakorlására az összes magyar gyakorlatoikat. Nyelvtanból tanulták a főnév, melléknév, névmások ragozását, számneveket, a melléknév fokozását, erős, gyenge és vegyes ragozású-, idő és módbeli segédigék ragozását, szórendi szabályokat. Két hetenként írásbeli dolgozat, összesen 14, nagyjából a tanult olvasmányok reprodukciói.

5. *Földrajz*, heti 2 óra, egész évben 62 óra. Amerika és

Ausztrália leíró földrajza. A matematikai és fizikai földrajz elemei. Térképvázlatok készítése.

6. *Történelem*, heti 3, egész évben 93 óra. Magyarország története 1526-ig. Összefoglalások alkalmával írásbeli dolgozatok.

7. *Mennyiségtan*, heti 3, egész évben 91 óra. Műveletek egész és tört számokkal; törtes törtek. A számvonal; egyszerű graphikonok. Összetett következtetések. Kamatszámítás. Értékpapírok. Arányos osztás és középérték számítás. Képletek; helyettesítések. A pozitív algebrai szám fogalma. Egyszerűbb algebrai műveletek e számkörben. Iskolai írásbeli dolgozat 7.

8. *Rajzoló geometria*, heti 2, egész évben 64 óra. Végzett anyag: A pont, vonal, szög, három-, négy- és sokszögek. Idevonatkozó szerkesztési feladatok. Síképítmények egy és több színben szabadkézzel.

9. *Egyházi ének és énekelmélet*, heti 2, egész évben 69 óra. Hangjegy írás és olvasás, a kis oktáv g-től a háromvonalú c-ig. Az előző két osztály tananyagának átisméltése. Hangjegyek 7 \sharp -tel és 7 b-vel.

10. *Testgyakorlat*, heti 2, egész évben 65 óra. Rendgyakorlatok: kettős kör alakítás, ellenvonulás, rézsutos ellenvonulás, visszavonulás, keresztező ellenvonulás, visszavonulás, négyszög, csillagalakítás, szögvonulás, szakadozás, különféle felvonulások. Szabadgyakorlat. Az alap gyakorlatokon kívül a védő, támadó, kereszt- és lebegő állások összekötve alkalmas kargyakorlatokkal 8 ütemig. Szergyakorlat: ugrások, bak, ló, korlát, nyújtó, gyűrűhinta, létra, mászás, körhinta. Játékok.

IV. osztály.

1. *Vallástan*, heti 2, egész évben 63 óra. Keresztyén erkölcsstan. Szemelvények: 1., 46., 50., 119., 139. zoltár; Prédikátor, Ámos, Míkéás, Máté evang. Ének: 16., 27., 68., 80., 89., 95., 155., 156., 157., 160., 164., 165., 169. dicséret, 75., 89., 138., 146. zoltár. Előkészítés a konfirmációra.

2. *Magyar nyelv*. Stilisztika, heti 4, egész évben 130 órán. A stílus. Szerkezet. A stílus tulajdonságai: I. helyesség (világos-

ság, szabatosság, magyarosság), II. szépség (jó hangzás, szemléletesség, elevenség). Verstan. Polgári ügyiratok. Olvasmányok az olvasókönyvből az egész. Könyvnélkül: Petőfi: Szüleim halálára. Berzsenyi: A magyarokhoz. Kézi könyv Weszely Ödön: Stiliztika. Toldi: keletkezése, sikere, hatása, forrása, műfaja, szerkezete, jellemzés, nyelv. Könyvnélkül: I., II., III., IV., X., XI., XII. ének. 14 írásbeli dolgozat.

3. *Latin nyelv.* Nyelvtan. Az alaktan összefoglaló ismétlése után az egyszerű és összetett mondat rendszeres tárgyalása az olvasmányból vett példákkal. Olvasmányok: C. J. Caesarból: 1. Gallia felosztása. 2. A helvetiusok kivándorlása. 3. A gallok és germánok szokásai. P. Ovidius Naso műveiből: 1. A világ négy kora. 2. Az özönvíz. 3. Deukalion és Pyrrha. 4. Daedalus és Ikarus. 5. Philemon és Baucis. 60—80 sor könyvnélkül. 14 írásbeli dolgozat. Heti 6, egész évben 196 órán.

4. *Német nyelv,* heti 3, egész évben 93 órán. Nyelvtanból a III-ik osztály tananyagának ismétlése, a segédigék, igeragozás, melléknevek, számnevek és a szórend elemei. Olvasás: A kézi könyv német és magyar gyakorlatai 40—100. 13 írásbeli dolgozat.

5. *Történet,* heti 3, egész évben 95 órán. Magyarország története és politikai földrajza 1526—1867-ig. Az összefoglalásokra írásbeli dolgozatok az osztályban.

6. *Mennyiségtan.* Algebrai alapfogalmak. Négy alaplévelet egész és tört számokkal. Másod és harmad hatvány. Legnagyobb közös osztó. Legkisebb közös többes. Elsőfokú egyenlet egy ismeretlennel Aránypár. 7 dolgozat. Heti 3, egész évben 98 órán.

7. *Természetrajz.* Növénytan.; Őszi növények. Alaktan. Vegytani alapfogalmak. A növények belső szerkezete. Élettan. Rendszertan. A fontosabb növénycsaládok ismertetése tekintettel a nevezetesebb hazai fajokra. Növénygyűjtés. Heti 3, egész évben 110 órán.

8. *Rajzoló mértan.* Heti 2, egész évben 61 órán. A kör, ellipszis, hiperbola és parabola. Idevonatkozó szerkesztési feladatok, a fontosabbak tussal külön lapon. Különböző stílu ékítmények rajzolása és festése.

9. *Testgyakorlat,* mint a III. osztályban.

10. *Egyházi ének és énekelmélet.* Az előző 3 osztály tan-

anyagának ismétlése. A hangközök és fordításaik. Az összhangzattanból a durskáláknál előforduló dur hármas hangzat összevetése és a domináns hetedhangzat használata. Heti 2, évi 70 órán.

V. osztály.

1. *Vallástan*, heti 2 óra, egész évben 65 óra. A keresztyén egyház története a reformációig. Apostolok cselekedetei.

2. *Magyar nyelv*, heti 3 óra, egész évben 96 óra. Hét házi és két iskolai dolgozat. 1. Az ősz. 2. Gyermeki szeretet. 3. Rákóczi Ferenc halála. 4. Perikles halotti beszédének szerkezete. 5. A jelen iskolai év története. 6, Körösi Csoma Sándor. 7. Kossuth beszéde a nemzeti védelemről. 8. Az állatok lélekzése. 9. Emlékbeszéd október hatodikán.

3. *Latin nyelv*, heti 6, évi 190 órán. Olvasmányok: Publius Ovidius Naso: A költő életrajza 1—132 s. Philemon és Baucis 1—110 s. Orpheus és Euridice 1—77 s. Romulus és Remus kivételése. A Lupercal 1—420. Róma alapítása. Remus halála 1—50 s. A Fabiusok veszte 1—46 s. Újév napja 1—18 s. Janus 1—56 s. Terminalia 1—44. s. Arion 1—36 s. M. Tullius Cicero: De imperio Cn. Pompei (Pro lege Manilia I—XXIV. fejezet); Pro A. Licinio Archia poeta I—XII. fejezet. Írásbeli dolgozat kéthetenként 1, összesen 13.

4. *Görög nyelv*, heti 5, egész évben 142 órán. Alaktanból a névragozás és az ω végű igeragozás megfelelő olvasmányok nyomány. Írásbeli dolgozatok kéthetenként magyarból görögre, összesen 14.

5. *Görögpótló irodalom*, heti 3, évi 84 óra. Szemelvények Homeros Iliasából és Odysseájából. Szemelvények a magyar epikusokból, Herodotosból és a magyar történetirókból. 1 házi dolgozat.

6. *Görögpótló rajz*, heti 2, összesen 66 órán. Végzett anyag: Látszattani rajzgyakorlatok; a vonaltávlát elemei egyszerű, majd összetett geom. testcsoportokon; az árnyékszerkesztés szabályai. Színkeverés, ecsetgyakorlat. Levelek, virágok és lepkék foltban. Egyszerűbb plasztikus tárgyak színesen. Vázolás a szabadban. Ókori műalkotások.

7. *Német nyelv*, heti 3, évi 93 órán. A grammatika ismétlése, különösen az állandó határozók, előjárók és kötőszók s a szórend. Mintegy 15 prózai s 20 verses olvasmány. Dolgozat két-hetenként, összesen 13.

8. *Világtörténet*, heti 3, egész évben 96 órán. Ókor Kr. u. 476-ig. Összefoglalásokra írásbeli dolgozatok.

9. *Természetrajz*. Állattan. Az állati test szerkezete. Biológiai jelenségek. Az állati sejt, szövetek és szervek. Az összes állatosztályok és főbb rendek, tekintettel a hazai közönségesebb fajokra és földrajzi elterjedésükre Paszlavszky tankönyve alapján. Heti 3, egész évben 112 órán.

10. *Mennyiségtan*. Heti 3, évi 98 órán. Elsőfoku egyenletek két és több ismeretlennel. Másodgyök. Másodfoku egyenlet. Köbgyök. A planimetria fontosabb tételei. 7 dolgozat.

11. *Torna*. Rendgyakorlatok. Mint az alsóbb osztályokban, csak különös gonddal és nagyobb figyelemmel véghez vive. Szabadgyakorlatok. Mint az alsóbb osztályokban, de buzogánnyal is. Szergyakorlatok. Gátugrás és futás, hármas ugrás, kötélmászás, rúdugrás. Játék. Football, füles.

12. *Egyházi ének*, heti 1, évi 34 óra. Hangjegyzés és olvasás F és G kulcsban a kontraoktav C-től a háromvonalu c-ig terjedő hangkörben, a hangszerek ismertetése; a zene- és énekhangok beosztása, az első négy osztály tananyaga. Egyházi és világi énekek.

VI. osztály.

1. *Vallás*. Heti 2, évi 63 óra. A keresztyén egyház története a reformációtól.

2. *Magyar nyelv*. Heti 3, évi 98 óra. A költői műfajok tana: Lirai, epikai és drámai költészet. Az egyes költői műfajok gyakorlati tárgyalása. Havonként 1 írásbeli dolgozat, összesen 9.

3. *Latin nyelv*. Heti 5, évi 150 órán. A római történetírás Liviusig. Livius történeti munkájából szemelvények fordítása és magyarázása. Lib. XXVI. c. 4. 32—35, 36—38; Lib. XXII. c. 1, 4—7, 43—51; Lib. XXVI. c. 18—19. A római epikai költészet

Vergiliusig. Vergilius Aeneiséből szemelvények fordítása és magyarázása. I. é. 1—209, 494—631. II. é. 1—11; IV. é. 1—128, 330—671. Kéthetenként 1 írásbeli dolgozat, összesen 13.

4. *Görög nyelv.* Heti 5, évi 156 óra. A nyelvtanból az V-ik oszt. anyagának ismétlése után a μ végű és a rendhagyós igék. Az olvasmányok alapján a fontosabb mondattani sajátságok. A lyrai olvasmányok alapján a különböző szójárások alakjai. Kéthetenként 1 írásbeli dolgozat, összesen 14.

5. *Görögpólló irodalom.* Heti 3, évi 79 óra. a) Szemelvények a görög lyrai költészetből. b) Szemelvények a klasszikus versmértékű magyar lyrai költészetből. c) Sophokles Antigone-ja. 1 írásbeli dolgozat.

6. *Görögpólló rajz.* Heti 2, évi 65 óra. Egyszerű használati tárgyak és forgási felületek rajzolása és festése. Foltgyakorlatok. Gipszékitemények. Vázolás a szabadban. Középkori műalkotások.

7. *Német nyelv.* Heti 3, évi 92 óra. Költői és prózai olvasmányok fordítása a nyelvtani ismeretek ébrentartásával. Kéthetenként 1 írásbeli dolgozat, összesen 14.

8. *Természetrajz.* Heti 3, évi 95 óra. Ásványtan és vegytan. Általános és történeti földtan. Kristálytan. A legközönségesebb ásványok és szervetlen vegyületek. Általános vegytani alapfogalmak és törvények. Kőzettan. A legközönségesebb szerves vegyületek.

9. *Mennyiségtan.* Heti 4, évi 120 óra. *Algebra:* Hatványozás általánosítása. Logarithmus. Számítani és mértani sor. *Mértan:* Trigonometriai függvények. Derékszögű háromszög. Sinus, cosinus, tangens tétel. Földmérési feladatok. Trigonometriai egyenletek. Sinus, cosinus, tangens és cotangens függvény ábrázolása. Körktan. A háromszögbe és a háromszög köré írható körök sugarai. Havonként 1 írásbeli dolgozat, összesen 7.

8. *Történelem.* Heti 3, évi 100 óra. A középkor története: az újkorból 1648-ig.

9. *Egyházi ének.* Heti 1, évi 32 óra. Hangjegyrírás F és G kulcsban a kontra octáv c től a 3 vonalú c-ig terjedő hangkörben. A közönséges zenei műfajok s az előbbi osztályok anyaga egyházi és világi énekekkel kibővítve.

10. *Torna.* Heti 2, évi 63 óra. Mint az V. osztályban.

VII. osztály.

1. *Vallástan*, heti 2, évi 56 órán. Keresztyén hit- és erkölcs-tan. János evangéliuma.

2. *Magyar nyelv* het 3, évi 97 órán. A magyar irodalom története a legrégebb időktől Kisfaludy Károlyig. Az egyes kor-szakok politikai, művelődési állapotának rajza. Kiválóbb írók élet-rajza és irodalmi működésük ismertetése s méltatása műveik ol-vasása alapján.

3. *Latin nyelv*, heti 5, évi 159 órán. Olvasmányok: P. Verg. Maro Aeneiséből VI. ének kevés kihagyással egészen; VII. 37—59; 81—285; 312—353; 406—457; 475—600; 621—628; 641—646; 803—816; VIII. 306—368; IX. 176—223; a IX—XII. ének bő tartalmi ismertetése; XII. 697-től végig. C. Sall. Crispus De b. Jugurthino c. művéből 1—35; 84—95 fejezetek. M. Tull. Cicero Oratio in Catil. I. Könyv nélkül mintegy 100 sor Vergiliusból. Vergilius, Sallustius és Cicero élete és irod. munkássága. Tárgyi magyarázatok és különösen a vallás- és magánrégiségek feldol-gozása. Írásbeli dolgozatok 2 hetenként a tanterv szerint, ösz-szesen 14.

4. *Görög nyelv*, heti 5, évi 149 órán. Olvasmányok: a) Ho-meros Odysseiajából: I. 1—95., V. 300—500., VI. 150—312., VII. 1—155., XI. 1—235., XVII. 255—315., XIX. 100—300., XXIV, 230—405. b) Herodotos történeti műveiből: Solon és Kroisos. A skythák szokásai; Dareios Skythiában, a marathoni, thermopylaei és salamiszi csata című szemelvények nyelvi és tárgyi magyaráza-tokkal. Reáliák kibővítése és összefoglalása az olvasmányokkal kapcsolatban. (Állami, hadi és magán régiségek.) Irodalomtörté-netből: Homerosra és Herodotosra vonatkozó adatok és előzmé-nyek. Írásbeli dolgozatok havonként, összesen 8; ezek közül 2 magyarból görögre, 6 görögből magyarra. Nagyobb időközökben stilstikai gyakorlatok s a nyelvtani ismeretek bővítése az ó és új ion dialektusokkal.

5. *Görögpótló irodalom*, heti 3, évi 69 órán. Szemelvények Thukydidesből; a görög történetírás kezdete, képviselői; Thuky-dides történeti módszere a peloponnesosi háború eleje s a sicíliai hadjárat. Demosthenes philippikáiból I—III.; egyénisége, Fülöp és

kora jellemzése. Mária Terézia és II. József. Deák Ferenc felirati javaslata.

6. *Görögpótló rajz*, heti 2, évi 62 órán. Virág és gyümölcs festése csendéletszerű összeállításban. Virágok stilizálása, tervezetek. Madarak és kisebb emlősök rajzolása és festése. Vázolás a szabadban; alak és mozdulatváltozás. Újabbkori műalkotások méltatása.

7. *Német nyelv*, heti 3, évi 92 órán. A német irodalom első virágkora s a másodikát előkészítő korszak. Olvasmányok: a Hildebrandslied, Rolandslied, Nibelungenlied, Parzifal, Wielands Oberon, Klopstocks Messias und Oden, Lessings Fabeln, Epigramme und Minna von Barnhelm a kézikönyv szemelvényei alapján.

8. *Történelem*, heti 3, évi 96 órán. Világtörténet: Újkor, 1648—1867-ig. Politikai földrajzból Európa államai különös tekintettel Ausztria-Magyarországra. A főbb korszakok összefoglaló ismertetése alkalmával írásbeli dolgozatok részint önállóan, részint magyar dolgozat gyanánt. Kézikönyv: Varga Ottó: Világtörténet.

9. *Mennyiségtan*, heti 3, évi 101 órán. Algebra: A határérték fogalma. A végtelen mértani sor. Kamatos-kamat és járadékszámítás. II. fokú egyenletek elmélete. Maximum, minimum számítás. Mértan: Graphikonok rajzolása, I. és II. fokú függvények ábrázolása. Az egyenes és a kör egyenlete. Közös pontok. Geometriai feladatok analitikai megoldásai. Térbeli egyenesek; síkok. Él-, lap- és testszög. A hasáb. A gúla és csonka gúla. A henger. A kúp és csonka kúp. A gömb. 7 isk. írásbeli dolgozat.

10. *Természettan*, heti 4, évi 119 órán. Mechanika. Hangtan. Fénytan.

11. *Egyházi ének*, heti 1, évi 33 órán. A konventi tanterv szerint előírt zenetörténet kibővítve az alsóbb osztályok énekelméleti tananyagával gyakorlati és elméleti alapon.

12. *Torna*, heti 2, évi 63 órán. Ugyanaz, mint az V. osztályban.

VIII. osztály.

1. *Vallástan*, heti 2, egész évben 54 órán. A magyar prot. egyházak történelme. A mennyei jelenések könyve.

2. *Magyar nyelv*, heti 3, egész évben 89 órán. A Kísfaludy K.-tól máig terjedő magyar irodalom. A kézikönyv szemelvényeivel és a kötelező olvasmányokkal. Írásbeli dolgozatok száma 6.

3. *Latin nyelv*, heti 4, egész évben 123 órán. Olvasmányok: *Qu. Horatius Fl.* Epist. II. 3. (Ars poetica); Sat. I. 1., 3., 9. Carm. I. 1., 2., 3., 14., 24., II. 2., 10., 14., 3., III. 1., 2., 3., 30., IV. 7. *Corn. Tacitus* Ann. I. 1—11., 35—39.; II. 22., 71—73., 82., 83.; III. 12. Megfelelő tárgyi és nyelvi ismeretek; róm. irod. történet, valamint a régiségtani ismeretek összefoglalása. Könyv nélkülül Horatiusból 4—5 carmen és az ars poeticából mintegy 100 sor. Írásbeli dolgozat két hetenként a tanterv szerint összesen 13.

4. *Görög nyelv*, heti 4, egész évben 113 órán. Olvasmányok: *Homeros* Iliasából I. 1—351., 493—604.; II. 211—283.; VI. 237—529.; IX. 606—641.; XVI. 1—211., 818—867.; XIX. 400—424.; XXII. 289—374.; XXIV. 485-től végig. *Plato* Apológiája 1—17., 24—28., 31—33. fejezetek. Irod. történeti és régiségtani ismeretek összefoglalása. Könyv nélkülül mintegy 100 sor. Írásbeli dolgozatok havonként a tanterv szerint, összesen 8.

5. *Görögpótló irodalom*, heti 2, egész évben 54 órán. Olvasmányok Plátó műveiből Sokrates egyénisége és a Plátó filozófiájának általános ismeretére vonatkozó részletek. (Apol. Crito és Paidonból, Symposionból, Phaidrosból és az Államból megfelelő szemelvények.) A filoz. vázlatos tört. Sokratesig. A görög művészetek és kiválóbb művészeti termékek ismertetése különösen a szobrászat és építészet köréből.

6. *Görögpótló rajz*, heti 2, egész évben 59 órán. Csendéletfestés. Alak- és mozdulatvázlatok. Emberi fej élő modell után szénrel, néhányan olajjal. Tájrajzolás. A magyar képzőművészetről.

7. *Német nyelv*, heti 3, egész évben 86 órán. Az irod. második virágzása kora és a romantikus iskola. Olvasmányok: Goethes *Lyrische Gedichte* (8), *Balladen* (Zauberlehrling, Mignon, Der Königin Thule, Das Hufeisen), *Oden* (Die Grenzen der Menschheit, An den Mond, Prometheus), *Hermann und Dorothea* (I. VII—IX. szemelvényesen); *Schillers Hoffnung...*; *Lied von der Glocke*; *Die romantische Schule*; *Gedichte v. Uhland, Körner, Heine, Lenau und Grillparzer*. Írásbeli dolgozatok száma 5.

8. *Történelem*, heti 3, egész évben 88 órán. A magyarok oknyomozó története. Kútfőolvasmányok.

9. *Mennyiségtan*, heti 2, egész évben 57 órán. Permutatio, combinatio, variatio. Binomiális tétel. Valószínűségszámítás elemei. A gömbháromszögtan sinus és cosinus tétele. Geografiai távolságok meghatározása. Algebra és Geometria rendszeres ismétlése. Írásbeli dolgozat száma 6.

10. *Természettan*, heti 4, egész évben 109 órán. Hőtan, mágnesség. Elektromosság. A kozmografia elemei.

11. *Bölcsélet*, heti 3, egész évben 86 órán. Lélektan és logika.

12. *Testgyakorlat*, heti 2, egész évben 61 órán, mint a VII-ik osztályban.

13. *Egyházi ének*, heti 1 órán, mint a VII-ik osztályban.

A felsőbb osztályok magyar írásbeli tételei.

V. osztály.

1. Az ősz (leírás).
2. Gyermeki szeretet (Kölcsey Parain. alapján).
3. Rákóczi Ferenc halála (Mikes levele után).
4. Perikles halotti beszédeinek szerkezete.
5. A jelen iskolai év története.
6. Kőrösi Csoma Sándor.
7. Kossuth beszéde a nemzeti védelemről (Tartalmi kivonat).
8. Az állatok lélegzése.
9. Emlékbeszéd október 6-ikán.

VI. osztály.

1. A »Walesi bárdok« alapgondolata.
2. Lelki élet a Zrinyiásban.
3. Világnézet a »Toldi estéjében«.
4. A regény főhőse.
5. A szülők szeretete Petőfi lírájában.

6. Az óda és sajtáságai Arany »Széchenyi emlékezete« alapján.

7. Coriolanus tragikuma.

8. Szabadon választott tétel a természetrajz v. a történet köréből.

9. Gárdonyi »A bor« című falusi történetének fejtegetése.

VII. osztály.

1. Mit hoztak magukkal őseink Ázsiából?

2. A reformáció századának főbb irodalmi irányai.

3. Balassa Bálint virágénekei.

4. Rákóczi Ferenc szabadságharca mennyiben kedvezett a líra fejlődésének?

5. Mikes egyénisége »Leveles könyve« alapján.

6. Gvadányi »Peleskei nótáriusának« korszerűsége.

7. A dől Csokonai költészetében.

8. Szabad tétel a természettudományok, vagy a történelem köréből.

9. Az óda Berzsenyinek »A magyarokhoz« című költeménye alapján.

VIII. osztály.

1. Bánkban. (Kora hatása rajta. — Korszerűtlensége. — Összevetése forrásaival és első kidolgozásával. — Hány tragédia fut össze benne? — Mi felől s miért hagy kétségben bennünket a szerző? — Melinda.)

2. Vörösmarty epikai nyelve (2. hümora, 3. gondolati költeményei, 4. egyénisége). A romantikus dráma hibái.

3. Tompa Mihály virágregéi. — Tompa elégiái. — Történeti regény.

4. Petőfi és az Alföld. — Petőfi a forradalmár, — Petőfi az irodalmi forradalmár. — Petőfi szülei. — A kálvinista magyarság Aranyban. — Arany két balladás korszakának összehasonlítása.

— Az Ószikék. — A két Bolond Istók. — Petőfi és Arany barátsága.

5. A népszínmű (korszerűtlensége és ennek okai. Szigligeti, Tóth Ede, Gárdonyi és Móric Zs.) Kemény tragikus alakjai. Az ördög és az ember Luciferben. Kielégítő-e az Ember tragédiája megoldása? A magyar verses regények.

6. Széchenyi és Kossuth vitája.

A címek között tetszés szerint választhattak a tanulók.

VII.

Rendkívüli tantárgyak.

I. Francia nyelv.

a) *Kezdők.*

A tanfolyamra jelentkezett év elején 13 tanuló, évközben ki-maradt 1. Heti 1 órán tanultuk a Bartos—Chovancsák Francia nyelvtan és olvasókönyvéből az 1—16. sz. olvasmányokat és magyar gyakorlatokat. A nyelvtanból az être és avoir segédigék ragozását, a rendes igeragozást a jelentőmódban, a melléknév fokozását, a részelő névelőt, a kapcsolt névmásokat, a gyakrabban előforduló rendhagyó igéket.

Névsor és érdemjegyek: Csanády György VII. jeles, Kühnl Gyula VII. jeles, Velvárt Béla VII. jó, Gáspár Béla VI. elégséges, Gábos Zoltán V. jó, Groák László V. jó, Weisz József V. elégséges, Nagy Domokos IV. jeles, Németh Ernő IV. jeles, Péter János IV. jeles, Varju Béla IV. jeles. A kezdőket tanította Dékán Samu r. tanár.

b) *Haladók.*

Év elején 7-en jelentkeztek, évközben kimaradt 1. Heti egy órán tanultuk a Bartos—Chovancsák Francia nyelvtan és olvasókönyv I. és II. részéből a XXIV—XLVII. leckéket, a francia szöveggel, magyar fordítanivalóval, frazeológiával és gallicizmusokkal. A ráeső nyelvtani anyag a sorszámnevek, a -re, -ir és -oir végű igék s a gyakrabban előforduló rendhagyó igék, a visszaható igék és szenvedő igeragozás, a melléknevek és névmások helye.

Névsor és érdemjegyek: Györffy Domokos VI. jó, Hirsch Márton VI. jeles, Mester Gábor VI. jeles, Nagy Mózes VI. jó, Szabó Bálint VI. jeles, Farkas László VI. jeles. Tanította őket Bakóczi Károly r. tanár.

II. Gyorsírás.

A gyorsírást három csoportban tanítottuk. Az első csoport (kezdők) heti 1 órán a levelező írást tanulta *Bódogh* János tankönyve szerint bezárólag az *n* hangzóig, a 2-ik csoport (haladók) heti 1 órán a levelezőírást fejezte be kiterjeszkedve a vitairás főbb elveire is, a 3-ik csoport (gyakorlók) heti 1 órán *Vikár B.* tankönyve és a *Bálint A.* gyakorlókönyve alapján a magasabb fokú vitairást tanulta és gyakorolta. Az oktatást úgy az elmélet, mint a gyakorlat tekintetében alkalmas folyóiratok mellett nagyban támogatta ez évben is a Gyorsíró kör.

A tanfolyamokra beiratkozott tanulók szorgalma és kitaratása általában kielégítő volt.

*A tanulók névsora és érdemjegye.*a) **Kezdők.**

Apor László	III. o. jó.	Kis Zsigmond	III. o. jeles.
Aulinger Ferenc	« « elégséges.	Kolumbán Géza	« « elégs.
Gesztit Zoltán	« « elégséges.	Lőrinczi Béla	« « elégs.
György Dénes	« « elégtelen.	Lőrinczi Dénes	« « elégs.
Jeszenszky József	« « jeles.	Nagy Ákos	« « elégs.

Ördög Imre	III. o. jeles.	Kadácsi Géza	IV. o. jéles.
Sándor András	« « jó.	Demeter Endre	V. « elégs.
Szücs Árpád	« « jó.	Hadnagy Ferenc	« « elégs.
Toró Gyula	« « jó.	Fülöp Dénes	« « jó.
Bibó Lászió	IV. o. jó.	Jakab József	« « jeles.
Bokor Kálmán	« « elégtelen.	Simó Béla	« « elégs.
Fülöp József	« « elégséges.	Szabó Károly	« « jeles.

Kimaradtak: Balázs Béla, Hauser László.

b) Haladók.

Jancsó Dániel IV. o. jó, Nagy Domokos IV. o. jó, Németh Ernő IV. o. jeles, Pataki László IV. o. jó, Péter János IV. o. jeles, Zsigmond Zoltán IV. o. jó, Bányai László VI. o. jeles, Erzse Miklós VI. o. jeles.

c) Gyakorlók.

Farkas László VI. o. jeles, Györfi Domokos VI. o. jeles, Hirsch Márton VI. o. jeles, Mester Gábor VI. o. jó, Nagy Mózes VI. o. jó, Szabó Bálint VI. o. jeles, Péter Áron VIII. o. jeles.

A 2-ik csoportot *Rozsondai* Viktor h. tanár; az ő eltávazása után pedig mind a három csoportot *Szabó* András rendes tanár vezette.

III. Szabadkézi rajz.

Heti 2 órán 43 tanuló tanulta.

I. Csoport anyaga. Rajzolás és festés emlékezetből; mese-illusztrációk. Sikékitmények vázolása. Levelek és lepkék szénrel és ecsettel. Egyszerűbb használati tárgyak rajzolása bemutatás és megbeszélés után.

II. Csoport. Geometriai testek egyszerűbb és összetettebb csoportosításban, tekintettel a látszattan és árnyékszerkesztés elemibb szabályaira, különböző technikákkal. Gipszékítmények, fejek és testrészek rajzolása és festése fehér és színes alapon.

Gyümölcsök, vtrágok és használati tárgyak csendéletszerű összeállításban színesen, aquarellben és olajban. Alak- és mozdulatvázlatok. Élőfejrajzolás és festés.

Két csoportban a következők tanultak :

I. Csoport. Bak Ede (3), Jodál Sándor (3), Kassay József (3), Kun Béla (3), Márk Mihály (2), Sándor József (3), Schlosser Ernő (2), Simó Andor (2), D. Szabó István (3), Szabó István (3), Szócs Zoltán (3), Tarsoly Sándor (2), Varju Péter (2), Szabó Béla (3), Robonyi Andor (2), Bak Elek (2), Bálint Ferenc (2), Bokor Jenő (2), Rákosy László (2), Szőke László (2), Gyárfás Endre (2).

II. csoport. Jakab Dezső (2), Jeszenszky József (1), Kis Zsigmond (1), Sándor András (2), Szepesy József (1), Toró Gyula (2), Baczó László (2), Jancsó Dániel (2), Jeszenszky Sándor (2), Németh Ernő (1), Pataki László (2), Varju Béla (2), Benedek Albert (2), Demeter Endre (2), Dénes Béla (2), Gönczi Pál (2), Jakab József (2), Kerekes Kálmán (2), Robonyi Elemér (2), Simó Géza (2), Hadnagy Ferenc (2), Erzse Miklós (2).

IV. Műének.

Az ifjúsági énekkar az évfolyamán alakult meg 75 taggal. Szerepelt iskolai ünnepélyeken, a templomban és temetésen. Tanult heti 2 órán. Betanult darabok: Mendelssohn: Gyászdalok; Gluk: Himnusz; Gaál: Népdalegyveleg; Rákóczi kesergője; Marcellaise; Schubert; Vadrózsa; Dürner; Viharban; Oláh Károly: Himnus; Temetési ének; Kuruczdalok.

V. Ifjúsági zenekar.

Az ifjúsági zenekar az év elején önként ajándékozókól alakult meg 16 taggal s feloszlott kezdők és haladók csoportjára.

Tanult heti 3 órán.

Betanult darabok: Mendelssohn: Gyászinduló; Novák Ernő: Valcer; Beethoven: Menuetto; Schumann: Fürchtenmachen; Mo-

zart: Törökinduló; Shubert: Entracte; Borsai: Óda; Kurucznoták; Valcer; Magyar noták; Marseillaise.

A tanult darabokat zenekarra a Borsai Óda és a Marseillaise kivételével a zenetanár írta át.

Szerepelt iskolai ünnepélyeken és a tanári kör hangversenyén. Felügyelőtanár Dr. Dávid Lajos, vezetőtanár Novák Ernő.

Zenekari tagok névsora és osztályzata:

Orendi Vilmos	VIII. o. v. 1 (haladó)	— jeles
Eszényi László	VIII. o. v. 1 (haladó)	— jeles
Török József	VIII. o. v. 1 (haladó)	— jeles
Méhburger Frigyes	VII. o. viola (haladó)	— jeles
Fehér Károly	VII. o. v. II.	— jeles
Bernáth Endre	VII. o. v. 1 (haladó)	— jeles
Wolf Dániel	VII. o. basso (haladó)	— jeles
Biró István	VII. o. fuvola (haladó)	— jeles
Balázs Sándor	VI. o. v. II. (haladó)	— jeles
Lőrinczy Sándor	VI. o. v. II. (haladó)	— jeles
Farkas László	VI. o. v. III. (kezdő)	— jó
Kállay Károly	VI. o. v. III. (kezdő)	— jó
Hauser László	V. o. az évfolyamán eltávozott.	
Csép Dezső	V. o. viola (haladó)	— jeles
Kertész Béla	IV. o. v. II. (haladó)	— jeles
Benedek Mihály	III. o. v. III. (haladó)	— jeles

Quartette.

A vonósquartette a következő tagokból állott:

Novák Ernő zenetanár v. I.: Balázs Sándor VI. o. v. II.; Méhburger Frigyes VII. o. viola; Orendi Vilmos VIII. celló

Szerepelt iskolai ünnepélyeken és jótékony célú fillérestélyen.

Betanult darabok: Beethoven: »C« moll quartette és La Malinkonia; Schuber; »Es« dúr quartette és Ave verum corpus; Dittelsdorf: Marnetto. Egy gondolat bánt engemet és »Petőfi a hortobágyon« című melodráma, s több kisebb darab.

VI. Mintázás.

Tananyag : Bevezetésül alapkészítés adott méret szerint. A kiadott mintának alapra való felrajzolása. Egyszerű és komplikáltabb ornamentikus részletek ; később figurális alakzatok mintázása főszminták után, a tanulók tehetsége szerint agyagban : fejek, testrészek mintázása. A különböző stílusok rövid megmagyarázása heti 1 órában. A tanfolyamot vezette : *Hargita* Nándor szobrász, szakiskolai igazgató.

A tanulók névsora.

<i>I. osztályból :</i>	Benedek Károly	Szőke László
Ágya Demer	Csomor Dénes	29 Técsi Tivadar
Benkő Sándor	Derzsi Pál	
Fekete Endre	Gedő Venczel	<i>III. osztályból :</i>
Dankó Jenő	Gidó Ferencz	
Jodál Sándor	Gyárfás Endre	Aulinger Ferenc
Sándor András	Mester Béla	Benedek Benedek
Szabó István	Németh Béla	György Dénes
Tarsoly Sándor	Bedő Tibor	Gesztit Zoltán
Turai Oszkár	Rákosi Zoltán	34 Kolumbán Géza.
Varju Péter	Réther János	
11 Demeter Dezső.	Sala Domokos	<i>V. osztályból :</i>
<i>II. osztályból :</i>	Szabó István	
Bálint Ferencz	Szabó Tibor	35 Jakab József.
	Szakács Béla	

VII. Egészségtan.

Dr. Fodor József tankönyve szerint a VII. osztálynak heti 2 órán tanította Dr. *Imreh* Domokos egészségtanár.

VIII.

Testi nevelés.**a) Tananyag feldolgozása.**

A tanmenet szerint lett feldolgozva a tananyag, ugyanazon beosztással, mint a múlt évben is volt. A torna órák a délelőtti, a játék órák a délutáni időben voltak az órarendbe beosztva, különös tekintettel arra, hogy a mikor csak az időjárás megengedte mindig a kollegiumkertben lehessen tartózkodni.

A rend- és katonai gyakorlatok annál is intenzívebben lettek vezetve, mert az idén lett a céllovászat és katonai kiképzés bevezetve. Szabatosság, gyorsaság, pontos kivitel volt a cél.

A szertornázást előtornászok vezették. Minden osztálynak volt egy fő-előtornásza, a ki nemcsak a testgyakorlásban, de magaviseletével és egész egyéniségével a többiek közül kitűnt, 4 előtornásza és 4 helyettes előtornásza, a kik az év elején és év közepén tartott beosztáskor a legszebb eredményt tudták felmutatni. Az előtornászság nemcsak kötelességgel, de jogokkal és kitüntetésekkel is járt, ép azért elnyerése csak nemes verseny és méltó küzdelem árán volt lehetséges.

Minden osztály 4 csoportra volt beosztva, egy-egy csoportban átlag 6—7 tanulóval. A csoportok beosztása az erő, ügyesség, rátermettség és készség alapján történt.

Nagyban fellendült ezidén a tanulóink között a sport és atletika, miről örömmel kell megemlékeznünk; nem egyszer keltek nemes versenyre tanulóink a helyi két középiskola, sőt más iskolák tanulóival is és értek el a középiskolás tanulók között elég szép eredményeket.

Az idén az időjárás a téli sportnak nagyban kedvezett; a kemény és tartós tél lehetővé tette egy olyan mozgalmas sportélet létrejöttét, mint a milyent intézetünk felmutatni tud. Korcsolyázni, rodlizni, skizni volt intézetünk apraja-nagyja egész télen át nemcsak délután, de a tornaórák helyett délelőtt is. Örömmel említem, hogy baleset jóformán nem fordult elő, bár a pálya elég veszedelmes volt. Jelen iskolai évben intézetünk több kisebb-nagyobb kirándulást rendezett, melyen elég szép számmal vettek részt a tanulók, kicsinyek és nagyok egyaránt.

Nagyobb kirándulást egyet tettünk ez évben kapcsolatban a Kolozsváron f. évi jun. 1—2-án tartott kerületi tornaversenynyel. A kirándulás máj. 31-én reggel vette kezdetét és öt napig tartott. Z. Sebess József, Haáz Rezső és György Ferenc felügyeletével 34 tanuló vett részt benne. Első napot az utazás, a második és harmadikat pedig nagyjából a verseny foglalta le és így a város megtekintésére csak kevés időt fordíthattunk. Jun. 2-án este Tordára utazott vonaton a társaság, honnan másnap reggel a Tordai hasadékon keresztül gyalog Torockóra mentünk. Az uton a fiukat nagyon meglepte a hasadék impozáns szikláival és meredek falaival. Nemkevésbé bámulták meg a Székelykőt. Torockóról szekéren tettük meg az utat Nagyenyedre, hova még aznap este megérkeztünk. Itt a kollegium vendégei voltunk. Hálásan kell itt megemlékeznünk a nagyon szives vendéglátásért. Junius 4-én a kollegium gazdag gyűjteményeinek megtekintése után vonatra ültünk s hazatértünk öreg intézetünk falai közé.

A kirándulások költségei voltak: a szeptember 16-iki fejénként 20 fill.; a május 15. és május 16-iki ingyenes; a junius 1—5-iki teljes díja volt 19 korona, melyet azonban csak 5-ön fizettek meg, 22 pedig csak 9 koronát fizetett, Adorján Gyula Rátcz Sándor és Gábos Dénes pedig csak 1 koronát.

b) Dísztorna az alsóbb osztályokban.

Az 1911. évi december 10-én d. u. 5 órától este 7 óráig tartott a dísztorna műsora.

1. Felvonulás.

2. Szabadgyakorlat, bemutatja 32 tanuló.

3. Szeretna :

I. oszt. zsámoly,	vezeti Szabó István.
II. « vízszintes létra	« Wagner Jenő.
III. « bak	« Bassaraba Ovidius.
IV. « korlát (magas)	« Német Ernő.

4. Mintacsapat szabadgyakorlat zenére, bemutatta 16 tan.

5. Versenyek :

Magasugrás

Gyűrűhinta (szabadon választott gyak.)

Ló (előírt gyak.)

6. Mintacsapat a korláton. Vezette Németh Ernő IV. oszt. Tagjai voltak : Jancsó D., Pataki László, Bassaraba Ovidius, Gábos Árpád, Nagy Sándor, Szócs Kálmán, Geszti Zoltán.

7. Gula gyakorlat, bemutatta 17 tanuló.

8. Elvonulás.

A versenyben győztes lett: 1. Kertész Béla, 2. Németh Ernő, 3. Jancsó Dániel IV. osztályosok.

Az estély tiszta jövedelme 40 korona volt.

c) Tornaverseny.

Részvettünk az 1912. június 1-én és 2-án Kolozsváron tartott kerületi torna versenyen, hol tanulóink általában megállották helyüket, sőt egyesek kitüntették magukat, még pedig: Gáll Sándor V. oszt. távolugrásban 2-ik; Gábos Dénes VIII. oszt. súlydobásban 2-ik, Hadnagy Ferenc V. oszt. síkfutásban 3-ik, Erzsé Miklós VI. oszt. síkfutásban 2-ik lett. Mintacsapatunk a magaskorláton gyakorlataival kitűnt, miért is a csapat tagjai külön dicséretet érdemelnek. A csapat tagjai voltak: Adorján Cyula, Rácz Sándor, Török József. Mehburger Frigyes, Solymossy János, Bányai László, Farkas László, D. Kiss Jenő, Szabó Bálint, Gáspár Béla, Dézsy Andor, Gáll Sándor, Nagy Géza és Fekete Lajos.

d) Tornavizsga.

Június hó 9-én d. u. 3 órakor tartottuk a kollegiumkertben elég szép számú és előkelő közönség jelenlétében.

Sorrendje volt :

1. Felvonulás oszlopba állás.
2. Himnusz.
3. Közös szabadgyakorlatok.
4. Csapat szertorna I. oszt. Zsámoly, II-ik Lengő kötél, III-ik Alacsony korlát, IV-ik Bak, V-ik Középmagas korlát. VI. Ló, VII. Magas korlát. — Vezették a főelőtornászok, még pedig: I. Szabó István, II. Wagner Jenő, III. Bassaraba Ovidius, IV. Jancsó Dániel, V. Nagy Géza, VI. Szabó Bálint, VIII. Solymossy János.

5. Síkfutás :

I. oszt. 30 m.	1-ső Balázs,	2-ik Fekete,	3-ik Kassai F.
II. « 40 « «	Wagner F.	« Józsi	« Bedő
III. « 50 « «	Apor	« Jakab	« Fejes
IV. « 60 « «	Kertész	« Muntyán	« György
V. « 70 « «	Gaál	« Hadnagy	« Nagy
VI. « 75 « «	Erzse	« Bányai	« Lőrinczi
VII. « 80 « «	Nemcsik	« Dankó	« Solymossy.

6. Magasugrás :

I. oszt. 1-ső	Fekete	2-ik Kassai	3-ik Szabó
II. « «	Nagy	« Szőke	« Wagner
III. « «	Baczó	« Bassaraba	« Cyörgy
IV. « «	Rigó	« Jancsó	« Muntyán
V. « «	Demeter, Hadnagy	« —	« Molnár
VI. « «	Szabó	« Erzse	« D. Kiss J.
VII. « «	Solymossy	« Mehburger	« Nemcsik.

7. Távugrás :

I. oszt. 1-ső	Fülei	2-ik Bányai	3-ik Fekete
II. « «	Józsi	« Wagner	« —
III. « «	Bassaraba	« Jakab	« Baczó
IV. « «	Rigó	« Jancsó	« —
V. « «	Molnár	« Hadnagy	« Demeter
VI. « «	Bányai	« Farkas	« —
VII. « «	Solymossy	« Dankó	« Nemcsik. [†]

8. Főverseny (Nyujtó, Korlát, Bak) :

1-ső Solymossy János VII., 2-ik Farkas László VI., 3-ik Bányai László.

9. Labdarugás távolba : Muntyán, Szitás, Rigó IV. o.
 Gerely dobás « Farkas, Bányai, D. Kiss VI. o.
 Füles dobás (2 kezes) « Apor, Bassaraba, Baczó III. o.
 « hajítás « Hadnagy, Molnár.
 Diskoos dobás « Nemcsik, Solymossy, Dankó.

Nemcsik dobása 27 méter.

10. Stafáta futás győztesei: a II., IV. és VII. o. csapatai.
 11. Füles verseny « a II. és VII. o. csapatai (1 : 0.)
 12. Football verseny « a VII. osztály csapatai (1 : 0.)
 13. Gulagyakorlatokat mutat be a III. osztály 18 növendéke.
 14. Oszlopokba állás. Szózat.
 15. Elvonulás.

e) Jutalmazások.

A Gyertyánffy-féle 1 drb 10 koronás aranyat, mint legszorgalmasabb és legkiválóbb tornász kapja: Adorján Gyula VIII. o. tanuló. A Solymossy-féle alapból 25 koronát és a Díszturna jövedelméből 40 koronát, összesen 65 koronát jutalmazásokra fordítottak. Kiváló szorgalmukért és igyekezetükért *könyvjutalmat* nyertek: Rátz Sándor, Gábos Dénes, Demeter Kálmán VIII., Solymossy János. Mehburger Frigyes, Fejér Károly (dobos) VII., Szabó Bálint, Farkas László, Bányai László VI. oszt. Nagy Géza, Gáll Sándor, Fekete Lajos V. oszt., Jancsó Dániel, Németh Ernő, Kertész Béla IV., Bassaraba Ovidiusz, Szőcs Kálmán, Gábos Árpád III. o. Wagner Jenő, Szőke László, Lotz Richárd II. oszt. Szabó István. Fülel András, Fekete Endre I. o. tanulók. Dicsérettel említetnek: Gaál Á., Miklóssy K., Orendi V., Péter A., Rátz S., Rájk Gy., Török F. VIII., Biró István, Csanádi Gy., Csép B., Dankó A., László T., Neamtiu P., Welvárt B., Wolf D., Keresztes J. VII., Balázs S., Erzse M., Gaál S., Gáspár B., D. Kiss Jenő. Krausz Á., Mester G., Solymossy Gy., Spitzer M. VI., Csép D., Demeter E., Dénes B., Gábos Z., Hadnagy Feri, Kassai S., Kovács E., Márton D. V., György G., Muntyán J. Pataki László, Péter János, Rigó J., Szabados Sr, Szitás J., Zsigmond Z. IV., Apor L., Aulinger F., Baczó S., Benedek M., Geszitz Z., Jakab D., Kiss Zs., Kovács Béla, Lajos A., Nagy S., Ördög

J., Szabó András III., Bakk E., Bedő T., Bálint F., Józsi A., Kacsay A., Kénossi T., Nagy D., Németh B., Szabó Tibor II., Balázs L., Bányai K., Kassai J., Márk M., Varju V., Zillmann V. I. oszt. tanulók.

Zöld József úr divatáruháza 6 drb tornafelszerelést küldött, amelyből kaptak: Bányai Károly 1 drb tornaing, 1 drb sapka, Varju Viktor 1 drb tornaing, Józsi Albert 1 drb tornaing és 1 sapka, Pataki László 1 drb tornaing, 1 sapka, Zsigmond Zoltán 1 drb tornaing, Jancsó Dániel 1 drb tornaing, 1 drb öv, tornasapka, Wagner Jenő öv és tornasapka, Nagy Géza öv, Bassaraba Ovidius öv.

f) Céllövészet.

Az 1912. évben lett intézetünkbe bevezetve a céllövészet. A felügyeletet az intézet részéről az Igazgató, a hadsereg részéről Salamon Béla főhadnagy úr volt szíves elvállalni. A tanfolyamra 74-en jelentkeztek, de miután a felszerelés csak áprilisban jött meg, csak 23-an vettek részt. Az idő rövidsége miatt keveset tudtunk elvégezni, sőt az éles tölténnyel való lövésre vagy az időjárás, vagy pedig más okok miatt idő nem jutott, bár a lelkesedés és az ügy iránti szeretet elég nagy volt. A tanfolyamot Z. Sebess József koll. tornatanár vezette.

IX.

Ifjusági körök.

a) Ifjusági Petőfi Önképzőkör.

Az »Ifjusági Petőfi Önképzőkör« 1911. szeptember 24-én tartotta meg alakuló gyűlését Nagy Elemér vezető tanár elnökle mellett. A körnek az ifjuság részéről választott tisztviselői voltak: Adorján Gyula VIII. o. t. ifjusági elnök, Rájk Gyula VIII.

o. t. főtitkár, Csanády György VII. o. t. titkár, Biró Tibor VIII. o. t. főjegyző, László Tibor VII. o. t. jegyző.

A körnek megalakulásakor a VII. és VIII. o.-ból volt 44 rendes és a VI. és V. osztályból 65 vendég tagja, kik közül év-közben eltávozott 1 rendes és 4 vendég tag.

Az ülések vasárnap délelőtt fél 9 órától 10-ig tartattak meg. A rendes ülések száma 22 volt; ezenkívül tartottunk 3 dísz-ülést és 1 záró ülést.

A kör működését ez évben is az előre megállapított munkaprogramm, illetve az »Állandó Biráló Bizottság« által kitűzött pályakérdések irányították. Az egyes szaktudományok körébe vágó pályamunkákat a megfelelő bíráló bizottságok vették meg-bírálás alá. E bizottságok egyesülve az »Állandó bíráló bizottsággal«, bírálták meg a kitűzött pályatételekre beérkezett pályamunkákat, Ez egyesített bizottság működéséről a körnek mindig jelentést tett.

A kör ez évi működése a következő volt:

I. Szavalat, a pályatételekkel kapcsolatosan kitűzötteken kívül volt 23.

II. Bírálat. Írásbeli bírálat volt összesen 5. Röktönözve bíráltak 16-an.

III. Felolvasást tartottak 6-an; főleg az irodalom, esztétika és természettudományok köréből.

IV. Szabadelőadást tartottak 4-en.

V. Az önképzőköri ének- és zenekar ének- és zenedarabok előadásával többször szerepelt.

VI. A kör tagjai, valamint ének- és zenekara szavalatokkal, ének- és zenedarabok előadásával közreműködtek fillérestélyeken és protestáns estélyeken is.

VII. Nemzeti ünnepélyek alkalmából, illetve valamely írónak emlékére 3 díszülést tartottunk, és pedig: október 6-án; március 15-én, s egy irodalmi estélyt dec. foyiamán Szabolcska Mihály költői működésének méltatásával kapcsolatban.

VIII. Pályakérdések. A kör ez évben is tűzött ki pályakérdéseket. A kitűzött pályatételek és jutalmat nyert pályázók a következők:

1. Kötött alaku komoly tárgyú mű szaválásával versenyez-

tek heten, kik közül jutalmat nyert Rájk Gyula VIII. o. (Részlet Petőfi Apostolából).

2. Kötetlen alaku komoly tárgyú mű szavalásával versenyeztek öten: jutalmat nyert Rájk Gyula VIII. o. t. (Rákosi V.: Zsidó fiu).

3. Kötött alaku humoros tárgyú mű szavalásával versenyeztek öten; jutalmat nyert Péter Aron VIII. oszt. t. (Kozma A.: Góbé).

4. Kötetlen alaku humoros tárgyú mű szavalásával versenyeztek 3-an; jutalmat nyert Török József VIII. o. t. (Gabányi: Tót táncmester).

5. Az október 6-iki beszéd írásáért jutalmat nyert: Rájk Gyula VIII. o. t.

6. »Tanulmány jelenkori költőink valamelyikéről« c. tétel megfejtéséért jutalmat nyertek: Weisz Fülöp VIII. o. t. (Szabolcska), Csanády György VIII. o. t. (Molnár F.)

7. Kisebb prózai elbeszélésével jutalmat nyert Gábos Dénes VIII. o. t.

8. »A reformáció századának hangulata lírájában« c. irodalmi tétel megfejtéséért jutalmat nyert Csanády György VII. o. t.

9. Március 15-iki beszéd írásáért és elmondásáért jutalmat kapott Péter Aron VIII. o. t.

10. A »Nemzeti dal« elszavalásával jutalmat nyert Weisz Fülöp VIII. o. t.

11. »A szinpad és az erkölcs« c. rögtönzött vitatétel megfejtéséért jutalmat kapott Csanády György VII. o. t.

12. »Európa állapota a IX. században, tólkintettel a magyarok honfoglalására« c. történelmi tétel megfejtéséért jutalmat nyert Biró Tibor VIII. o. t.

13. Goethe: Stürmer und Dränger c. német irodalmi tétel megfejtéséért jutalmat kapott Csanády György VII. o. t.

14. «Plinius válogatott leveleinek fordítása» c. latin tétel megfejtéséért jutalmat nyertek Biró Tibor és Weisz Fülöp VIII. oszt. tanulók.

15. Párhuzam Eötvös: Tengelyi Jónása és Petőfi: Apostola között c. irodalmi vitatétel megfejtéséért jutalmat kapott Csanády György VII. o. t.

16. »Minden állam támasza és talpköve a tiszta erkölcs« é. tétel rögtönzött verseny fogalmazásáért jutalmat kapott Csanády György VII. o. t.

17. Mint a legjobb rögtönzött bíráló Weisz Fülöp VIII. o. t. kap jutalmat.

18. A pályatételekre beérkezett munkákon kívül beérkezett 1 zenedarab (eredeti magyar népdal) szerzője Fejér Károly VII. o. t. dicséretet nyert.

Kimutatás a kör vagyoni állapotáról:

Mult év végén a tőke	1377·48
Kamat	28·27
	<hr/>
Összesen	1405·75
Bevétel: Tagsági díjakból	150·—
Jutalmazásokra ajánl. összegből	70·—
Irodalmi estély jövedelme	30·—
	<hr/>
Összesen	250·—
Kiadás: Jutalmazásokra	130·—
Vegyes kiadás	70·—
	<hr/>
Összesen	200·—
Tőkésítettünk 50 K-t, tehát a vagyon .	1455·75 K.

b) Ifjusági olvasó-egyesület.

Az ifjusági olvasó egyesület 1911. szept. 20-án tartotta alakuló gyűlését Nagy Elemér vezető-tanár elnöklete mellett. Az egyesület tisztviselői voltak a tanárkar részéről György Ferenc alelnök, az ifjuság részéről Péter Áron VIII. o. t. könyvtáros, Szócs Tibor VIII. o. t. jegyző, Rác Lajos VIII. o. t. pénztáros, Eszenyi László VIII. o. t., Kühnl Gyula VII. o. t. ellenőrök; Hoffer András h. tanár, Rozsondai Viktor h. tanár, Miklósy K. VIII. o., Balázs S. VI. o., Kállai K. VI. o., Gábos Zoltán és Gaál S. V. o. tanulók választmányi tagok.

Ev folyamán volt 1 alakuló, 3 rendes és 1 záró gyűlés. Beiratkozott tagok száma 103 (V—VIII. o.), eltávozott 4 tag.

Az egyesület a következő napi-, heti lapokat és folyóiratokat járatta: Pesti Hírlap, Az Ujság, Ujság, Vasárnapi Ujság, Uj Idők, Kakas Márton, Tolnai Világlap, Nyugat, Természettudományi Közlöny (Olasz tanár úr ajándéka), Juventus, Magyar Iparművészet, Uránia.

Az ifjúsági könyvtár ez évben gyarapodott 102 művel 127 darabban 364·24 K értékben. Ezenkívül megrendeltük ez évben a Klasszikus regénytár I—XII. sorozatát. Ajándékozás útján gyarapodott a könyvtár 8 művel 8 kötetben.

A könyvtár ez évi forgalma: 1614 kívánat-lapra kiadatott 2368 mű. Az összes művek száma 2213 munka 3145 kötetben.

Vagyoni kimutatás:

Bevétel:

a) Tagsági díjakból	400 K — fill.
b) Az előljáróság évi segélye	200 » — »
Összesen	600 K — fill.

Kiadás:

a) Könyvek beszerzésére	364 K 24 fill.
b) Lapok megrendelése és vegyes kiad.	202 » 70 »
Összesen	566 K 94 fill.

Bevétel	600 K — fill.
Kiadás	566 » 94 »
Tőkésítettünk	34 K 94 fill.

Összes vagyon 794 korona 94 fillér.

c) Gyermekkönyvtár.

Felügyelő tanár: Szabó Árpád.

Könyvtáros: Rác Sándor VIII. o. tanuló.

Tagjai az I—IV. gimn. osztály növendékei, tagsági díj fején-

ként 1 kor., az előljáróság évi segélye 50 kor. A tagok a könyveket két csoportra osztva használták, az I. csoportban levőket az I. és II. gimn., a II. csoport könyveit a III. és IV. gimn. osztály növendékei.

A folyó tanévben hely szűke miatt újabb könyvbeszerzés nem történt, az új gimnáziumi épületbe való átköltözés alkalmával a könyvtár osztályonként fog megszűntni, az elmúlt 2 év jövedelme e célra tartatott fenn.

A könyvtár jelenlegi állapota: az I. csoportban 571 mű 643 kötettel 940 kor. 80 fill. értékben, a II. csoportban 486 mű 508 kötettel 1262 kor. 48 fill. értékben. Az egész könyvtári állomány 1057 mű 1151 kötettel 2203 kor. 37 fill. értékben.

d) Tornakör.

A tornakör október 9-én alakult meg 45 rendes és 28 pártoló taggal Z. Sebess József vezető tanár elnöklete alatt.

Tisztviselői: Adorján Gyula ifj. elnök, Mehburger Frigyes titkár, Rátz Lajos pénztárnok, Rátz Sándor VIII. o. t., Solymossy János VII. o. t., Demeter Kálmán VIII. o. t., Szabó Bálint VI. o. t., Farkas László VI. o. t. előtornászok, Gaál Andor VIII. o. t., Orendi V. VIII. o. t., Nemcsik László VII. o. t., Fejér Károly VII. o. t., Solymossy Gyula VI. o. t., Gábos Zoltán V. o. t. választmányi tagok, Kiss Jenő VI. o. t. és Gaál Sándor V. o. t. ellenőrök.

Gyakorló órák minden szombaton 5—7-ig, illetve $\frac{1}{2}$ 7-ig tartattak meg az intézet tornacsarnokában.

A kör 2 köz és 5 választmányi gyűlést tartott.

A kör működése javarészből csak szertornára terjedt.

Ezenkívül kirándulás és díszornák képezték programját. Kirándulást rendezett a kör a homoródalmási mészkő barlangba. Díszornát kettőt tartott: egyiket Székelyudvarhelyen a következő műsorral:

1. Nyitány.
2. Felvonulás.
3. Általános szabadgyakorlatok.
4. Verseny (nyújtó, korlát, bak).
5. Mintacsapat a nyújtón.

6. Birkozás.
7. Gulák.
8. Elvonulás.

A versenyben első volt Rátz Sándor VIII. o. t., második Solymossy János VII. o. t., harmadik Adorján Gyula VIII. o. t.

A másikat Székelykereszturon tartotta meg, mulatsággal egybekötve, 1912. május hó 4-én.

A versenyen az első díjat (nagy ezüst érem) Rátz Sándor VIII. o. t., a másodikat (kis ezüst érem) Adorján Gyula VIII. o. t. és a harmadikat (bronz érem) Gábos Dénes VIII. o. t. nyerte.

Ugyanazon nap mérkőzött a kör a székelykereszturi unitárius kollegium csapatával fülesben. Az eredmény 6:2 a torna-kör javára.

A kör vagyoni állapota az 1911—12. év végén:

Bevétel:

A március 24-iki torna ünnepélyről	73 K 70 fill.
Kivétel a takarékpénztárból	20 » — »
A május 4-iki díszturnáról	448 » 10 »
Tagsági díjakból	27 » — »
Összesen	568 K 80 fill.

Kiadás:

A március 24-iki díszturna kiadása	49 K 70 fill.
A május 4-iki » »	231 » — »
A kolozsvári tornaversenyre	100 » — »
Egyéb vegyes kiadások	40 » 70 »
Összesen	421 K 40 fill.

Bevétel az 1911—12. évben	568 K 80 fill.
Kiadás » » »	421 » 40 »

Marad tiszta jövedelem . 147 K 40 fill.

A tornakör vagyona az 1911—12. tanév végével:

Takarékpénztári betétekben	364 K 74 fill.
Készpénzben	188 » 60 »
Hátrálékokban	52 » 50 »
Összes vagyona tehát	605 K 84 fill.

Vívás.

Vívásban ezidén 5-ön vettek részt, nagy buzgósággal és ügyszeretettel pontosan jártak gyakorlatra és így egy párnál nagyon szép eredmény mutatkozott: Gaál Sándor 1, Miklós Béla 2, Fosztó Béla 2, Rátz Sándor 1, Groák László 2.

e) Gyorsírókör.

A gyorsírókör alakuló gyűlését ez isk. évben 1911. okt. 3-án tartotta meg Szabó András vezető tanár elnöklete mellett. A körnek az ifjúság részéről megválasztott tisztviselői s egyszersmind az állandó bíráló bizottság tagjai voltak: Péter Áron VIII. o. t. ifj. elnök, Szabó Bálint VI. o. t. titkár és jegyző, Györfi Domokos VI. o. t. pénztáros, Farkas László VI. o. t. könyvtáros, Hirsch Márton, Mester Gábor és Nagy Mózes VI. o. tanulók bíráló bíráló bizottsági tagok.

A körnek 20 rendes és 25 pártoló tagja volt. A rendes tagok évi 2, a pártoló tagok 1 korona tagsági díjat fizettek s ezen összeg a könyvtár gyarapítására, a pályamunkák jutalmazására és egyéb szükségletekre fordítatott.

A tagokat három tanfolyamban Szabó András tanár elnök tanította (kezdők, haladók és gyakorló vitairók). Az oktatás minden tanfolyamon ingyenes volt. A tanulók kiképzésének elősegítésére a következő szaklapokat és folyóiratokat járatta a kör: az »Országos Gyorsíró Közlöny«-t (5 példányban), az »Írás«-t, a »Szegedi Gyorsíró«-t, a »Magyar gyorsírási ujság«-ot és a »Gyorsírási Lapok«-at: utóbbiakat, mint az Országos Magyar Gyorsíróegyesület tagja kapta a kör. A kör működését ez évben is a

már előre megállapított programm irányította. Egy alakuló, 8 rendes és egy záró gyűlést tartottunk az alábbi programm keretében:

1. Felolvasást tartottak: Péter Áron ifj. elnök »A gyorsírás jövője« címmel és Farkas László VI. o. t. »A gyorsírási lapok a gyorsírás szolgálatában« címmel. Mindkét felolvasás elismeréssel vétetett tudomásul.

2. Magasfoku scriptumot mutatott be Péter Áron ifj. elnök 2 izben; Nagy Mózes, Szabó Bálint VI. oszt. tanulók.

3. Látványos vitairással irtak: Györfi Domokos VI. o. t. (három izben) dicséretes, Nagy Mózes jó és Mester Gábor VI. o. t. szintén jó, Farkas László VI. o. t. (két izben) dicséretes és Szabó Bálint VI. o. t. dicséretes eredménnyel.

4. Lapot ismertettek Hirsch Márton VI. o. t. 2 izben és Szabó Bálint egy izben. A kör elismeréssel vette tudomásul.

5. Levelező irással irtak: Bányai László VI. o. t. jó, Német Ernő IV. o. t. dicséretes és Jancsó Dániel IV. o. t. egyszerű érdemfokozattal.

6. Levelező irással irt szövegből olvastak: Pataki László IV. o. t. dicséretes, Péter János IV. o. t. dicséretes, Nagy Domokos IV. o. t. jó, Erzse Miklós VI. o. t. jó, Zsigmond Zoltán IV. o. t. dicséretes érdemfokozattal, Szabó Károly V. o. t., Jeszenszki József és Ördög Imre III. oszt. tanulók dicséretes érdemfokozattal.

7. Mérsékelt vitairással irt szövegből olvastak: Farkas László és Györfi Domokos VI. o. tanulók dicséretes eredménnyel.

8. A fél évi versenyek pályamunkáit ismertették: Péter Áron ifj. elnök (vitairás) és Nagy Mózes VI. o. t. (levelező irás).

A szokásos fél évi versenyeken könyvjutalmat nyertek: Farkas László VI. o. t. (160 szótag), Péter János IV. o. t. (100 szótag), a kezdők versenyén pedig Jeszenszky József III. o. t. Dicséretesen dolgoztak a felső fokon: Györfi Domokos és Szabó Bálint VI. o. t., a 100 szótagos versenyen: Német Ernő IV. o. t., Erzse Miklós és Bányai László VI. o. tanulók, az alsó fokon: Ördög Imre III. o. t., Jakab József és Szabó Károly V. o. tanulók.

9. A kör rendes ülésén szavalt: Bányai László (Kemény Imre: »A Gyorsírás« c. költeményét).

10. Az év végén megtartott versenyek eredménye a következő: A »Vajda Rózsika« féle alaptól 6 kor. versenydíjat nyert

Farkas László VI. o. t. (170 szótag), Német Ernő IV. o. t. 4 koronát (130 szótag). A Gyorsirókörtől kitüzött 6 kor. versenydíjat Györfi Domokos VI. o. tanuló nyerte el a 170 szótagos versenyen sikerült dolgozatával.

A könyvtár a tagsági díjak késedelmes befizetése miatt jó részt csak az előző évi bekötött folyóiratokkal gyarapodott.

Pénztári mérleg:

Bevétel:

A múlt évről átjött	29 K 50 fill.
Tagsági díjakból	58 » — »
Összesen	87 K 50 fill.

Kiadás:

Jutalomkönyvekre ,	9 K — fill.
Versenydíjra	6 » — »
Folyóiratokra ,	30 » — »
Egyéb kiadások	11 » 32 »
Összesen	56 K 32 fill.

Pénztári állomány 31 korona 18 fillér.

X.

Konfirmáció.

A konfirmációra a gimnázium növendékeit a vallásnár készítette elő. Május 15-én a templomban nyilvános kikérdezés volt s 16-án, áldozócsütörtökön, letették az ünnepélyes fogadalmat s felvették az anyaszentegyház urvacsorával élő tagjai közé. Minden ifjú kapott konfirmációi emléklapot és imakönyvet az iskola adományából.

A konfirmált ifjak névsora :

Baczó László,	Kassai János,	
Bibó László,	Katona Samu,	Az áll. főreáliskolából :
Biró László,	Lakatos István,	
Bokor Kálmán,	Nagy Domokos,	Csánki Gábor,
Bokor Izsák,	Pataki László,	Csomor József,
Bőjthe István,	Sándor József,	Deák Albert,
Demeter Ákos,	Soós Bálint,	Finna István,
Fábián Ferenc,	Szabó Béla,	Szabó Sándor,
Fülöp Dénes,	Szabó Endre,	Tompa Kálmán,
Fülöp József,	Varju Béla,	
Jancsó Dániel,	Zsigmond Zoltán.	Összesen 29.
Kadácsi Géza,		

XI.

Internátus és konviktus.

a) Internátus.

Az internátusban elhelyezett növendékek felett a közvetlen felügyeletet Gönci Lajos igazgató és Szabó Árpád internátusi elnök ellenőrzése mellett György Ferenc, Dr. Hoffer András, Rozsondai Viktor (szept.-től nov.-ig) és Z. Sebess József (jan.-tól jun.-ig) bennlakó felügyelő tanárok gyakorolták, kiknek a fegyelem, rend és tisztaság fentartásában a VII. és VIII. oszt. tanulók közül megbízott szobafőnökök és hetenként kirendelt apparitorok segédkeztek. A szolgálai teendőket télen 4, az őszi és tavaszi időszakban 3 szolga végezte. Fegyelmi eseteket az internátusi elnök intézte el a felügyelő tanárok, súlyosabb esetekben az igazgató

és tanárkar közbejöttével. A bennlakó tanulók valamennyien az internátussal kapcsolatos konviktusban étkeztek a felügyelő tanárokkal együtt. A lakószobák szükséges butorzatát, valamint a fűtést és világítást is az intézet adja, nagy ágy használat mellett, félévenként 20, kis ágy használat mellett 16 koronáért. Ágyneműről, ágyterítőről és a mosatásról a szülők tartoznak gondoskodni. Az internátus betegeit Dr. Imreh Domokos, közkórházi igazgató főorvos kezeli, mint iskolaorvos és egészségtantanár ingyen, a gyógyszereket azonban a szülők fizetik.

Az internátusban év elején 17 lakószobában 115 nagy és 58 kis ágyban összesen 173 tanuló helyeztetett el. Évközben kilépett 9, kizáratott 4, felvétetett 5 növendék, év végi létszám: 165.

Teljes lakásdíj kedvezményben részesült 9, féldíjas volt 53, kedvezményét elvesztette 4 féldíjas növendék.

b) Konviktus.

A konviktusnak, melyet házilag kezelünk, Kovács Dániel r. tanár volt az elnöke. A felügyelői tisztet az elnök mellett az internátusi felügyelők teljesítették, a kik közül Dr. Hoffer András a gazdai teendőket is végezte.

A konviktusi teljes díj 220 kor. volt. A tanulók részben kedvezményesek voltak. A kedvezmény a teljes díj $\frac{1}{4}$ és $\frac{1}{2}$ részének elengedéséből állott. Az $\frac{1}{4}$ kedvezményesek ($\frac{3}{4}$ fizetők) 168 koronát, a $\frac{1}{2}$ kedvezményesek 112 koronát fizettek. Felszerelési díj címen minden alumnus 4 koronát fizetett.

A tagok száma volt:

<i>Év elején</i> egész díjas	123	<i>év végén</i>	121
» $\frac{1}{4}$ kedvezm.	39	»	35
» $\frac{1}{2}$ »	20	»	22*
Felügyelő tanár	3	»	3
Összesen	185		181

* Ezek közül 5-nek a díját a Kendi Kandida alapból a kollegium fizeti, tehát ezek ingyeneseknek tekinthetők.

Vallásra nézve volt *év végén*: reform. 153; ág. evang. 9; unitárius 3; róm. kath. 5; gör. kel. 4; izraelita 4.

A *kedvezmények összege* egész évben 4482 kor., azaz az összes díjak 12⁰/₀-a volt.

A tanulók 9-es csoportban 19 asztalnál étkeztek. Az étkezés reggeli, ebéd és vacsorából állott. *Reggeli* 3 deci liter tehéntej; *ebéd* hetenként 4—5-ször husleves, főthús körzettel és mártással; 2—3-szor árvaleves és sült körzettel; vasárnap és csütörtökön 3-ik fogásnak tészta; *vacsora*: sült körzettel vagy főzelékkel. Minden étkezéshez 20 deka jó házi kenyér járt. A husból minden személyre átlag 15 deka számított. Az étlapokat havonként vagy a körülményekhez képest nagyobb időszakonként változtatta s állapította meg a vezetőség.

XII.

Iskolai gyűjtemények gyarapodása.

a) A kollegiumi nagykönyvtár.

Alispáni jelentés Udvarhelymegye állapotáról az 1911. évben. Akadémia almanachja 1912. évre.

Akadémia kiadásában megjelent munkák jegyzéke.

Bardey: Aufgabensammlung.

Bartók György dr.: Az erkölcsérték philosophiája.

« « Az akaratszabadság problémája.

Bayer József: Schiller drámái a régi magyar színpadon és irodalomban.

Beöthy Zsolt dr.: A magyar művészet története.

Berget Alphonse: A földgömb és a légkör fizikája.

« « Léghajózás és repülés.

Bernátsky Jenő dr.: A hazai irisfélék.

Brandes Gy.: Hauptströmungen der Litteratur im XIX. Jahrh.

Ohalupka Rezső: Hallerkői gróf Haller János.

Crispinus J.: Acta Martyrum.

Dávid Lajos dr.: Reihenenwickungen und Konvergenzuntersuchungen.

Erdős József dr.: Bevezetés az ujszövetségbe.

Évkönyve az Országos Reform. Tanáregyesületnek 1911—12. évre.

Évkönyve az Erdélyi Muzeumegyesületnek 1911-ről.

Euripides drámái, fordította Csengeri János.

Fejes Áron: Az akaratszabadság problémája (2 pld.)

Földes Béla: Kautz Gyula emlékezete.

Finkey Ferenc: Az északamerikai büntetőjog mai vezéreszméi és reformintézményei.

Gardner A. E.: A régi Athén.

Gelléri Szabó János emlékezete.

Gödri Ferenc: Sepsiszentgyörgy közigazgatási állapota 1911-ben.

Görgey Árpád: Eyletem és működésem.

Gyomlay Gyula: Emlékbeszéd Bartal Antal felett.

Győri tankerületi 5. igazgatói értekezlet jegyzőkönyve.

Gyulay Pál: Birálatok: 1861—1903.

Hán Gáspár lőcsei krónikája.

Jegyzőkönyve az erdélyi ref. egyházkerület közgyűlésének 1911. november 18-án.

Jegyzőkönyve a magyarországi ref. egyház egyetemes tanügyi bizottságának 1912.

Jegyzőkönyve az Egyetemes ref. Konventnek 1911. ápr. 26—29-én tartott üléséről.

Jeientése a nagyenyedi ref. egyházmegye esperesének 1910. évről.

Jelentése a vallás- és közoktatásügyi miniszternek a nyugdíj- és gyámintézet 1909. évi állapotáról.

Juba Adolf dr.: Iskolaorvosi intézmény Magyarországon.

Jelentés a Székely Nemzeti Muzeum 1910—11. évi állapotáról.

Józsa János: Felelet Szádeczky Lajosnak: »Még egyszer a Csiki székely krónikáról« című értekezésére.

Kallós Ede: Megjegyzések és excursusok Archilochoshoz.

Károlyi Árpád: Emlékbeszéd Huber Alphonse felett.

Kégl Sándor: Emír Khoszrev.

Kemény Árpád br. beszéde a gyulafehérvári ref. egyházmegye közgyűlésén 1911. október 12-én.

Kiss István: Az utolsó nemesi felkelés története.

Kleinpaul R. dr.: Das Leben der Sprache.

Koch Antal dr. Erdélyi részek másodkori képződményei.

Kölönte Béla: Gyergyó története.

Lukács György: A modern dráma fejlődésének története.

Magyarország közoktatásügye 1910-ben.

Magyarország vármegyéi és városai: Torontálmegye.

Magyar prot. egyháztörténeti adattár.

Mahler Ede: Az assuani és elephantinei arameus papyrus okmányok történeti jelentősége.

Műveltség könyvtára X. k.: Magyarország története.

Nádai Pál: Könyv a gyerekekről.

Névtára a magyarországi református egyháznak 1911. évre.

Országos középiskolai tanári kongresszus naplója és jegyzőkönyve 1910. nov. 7—8-án tartott üléseiről.

Országos névkönyv.

Ossián költeményei, ford. Kálmán Károly.

Pauler Ákos: A logikai alapelvek elméletéhez.

Paulays Realencyclopaedie.

Peasant Art in Austria and Hungary.

Rákosi Viktor összes művei.

Reichenhaller K. dr.: Chémia és mineralógia.

Rendtartása a magyarországi ref. gimnáziumoknak.

Richard J.: Oceanographia, ford. Pécsi Albert.

P. **S**ándor József: Jelentés az E. M. K. E. 25 éves életéről.

Simonyi Zsigmond: Emlékbeszéd Misteli Ferenc felett.

Simonyi Zs.: Emlékbeszéd Szarvas Gábor felett.

Schlömilch u. Fort: Anal. Geometrie.

Szabó Zoltán dr.: A knautia genus monographiája.

Szádeczky Lajos dr.: Még egyszer a csiki székely krónikáról.

Tanterv és tantervi utasítások.

Utasítás az egyházi jkönyvek vezetése tárgyában.

Várady Antal: Régi magyar színészvilág.

Walter J.: A föld és az élet története, ford. Gorka Sándor.

Werner: Lyrik und Lyriker.

Zoványi J.: Puritánus mozgalmak a magyar ref. egyházban.

Ezenkívül jártak a következő folyóiratok: Magyar Nyelvőr, Naturwissenschaftliche Rundschau, Földrajzi közlemények, Budapesti Szemle, Történelmi életrajzok, Századok, Természettudományi közlöny, Matematikai és physikai lapok, Magyar írók élete és művei, Irodalomtörténeti közlemények, Athenaeum, Egyetemes philologiai közlöny, Erdélyi múzeum, Ethnografia, Monatschrift, Magyar Paedagogia, Tornaügy, Erdély, Huszadik Század, Magyar könyvszemle. Lehrproben, Reform. parochiális könyvtár, Rajzoktatás, Urania, Magyar Figyelő, Studio. Művészet, Iparművészet, Debreceni prot. lap, Református Szemle.

A fent részletezett kimutatás szerint szaporodott a könyvtár az 1911—12. évben 68 művel 158 darabban, kb. 864·04 K értékben. A könyvtár összes állománya 1912. jul. 1-én 11159 mű 19488 drb. A könyvtár megközelítő értéke 58360 K.

Ajándékaikkal gyarapították a könyvtárt: a vallás- és közoktatásügyi miniszter, dr. Bartók György, Chalupka Rezső, Fejes Áron, Gödri Ferenc, Gönczi Lajos, dr. Dávid Lajos, dr. Hoffer András, Józsa Janos, dr. Sebesi János, dr. Reichenhaller Kálmán és egyes kiadók. Fogadják az intézet szives köszönetét.

A könyvkikölcsönzési napló folyószáma ez évben 621.

b) Természettani szertár.

A szertár évközben gyarapodott 16 darabbal 229·77 K értékben. Eszközök száma 455. Leltár szerinti értékek 9621·41 K.

c) Természettudományi szertár.

Ez évben gyarapodott 7 darabbal 89 kor. 90 fillér értékben. A 7 darab ujonan szerzett tárgy közül ötöt vettünk, kettő — erodált sódarabok Parajdról — a Mester Gábor VI. oszt. tanuló ajándéka.

d) Történelmi és földrajzi szertár.

Vétel után 22 drbbal gyarapodott 299·20 K értékben. Összes állomány 172 drb. 2149·20 K értékben.

e) Kép-, érem- és régiségtár.

Ajándékozás útján 63 drbbal gyarapodott 15 K értékben.

f) Szegény tanulók könyvtára.

Vétel után 18 drbbal 50·20 K értékben, ajándékozás útján 4 drbbal 2 K értékben gyarapodott. Összes állomány 342 drb. 1152·20 K értékben.

g) Tornaszertár.

1 drb. rövid bot-szekrény 10 K, 1 drb. Bambusz ugró rúd 15 korona, 4 drb. gyűrűhintaszár 19 K, 2 drb. football labda 24 korona, 1 füles labda 13 kor., 2 ugró pálca 4 K, 2 ugró nád 1 K 20 fill., 1 drb. magyar gerely 6 K, 1 ugró pólya 5 kor. Összesen 15 drb. 97 kor. 20 fill. értékben.

Tehát a tornaszertár állománya az 1911—12-ik iskolai év végével, levonva az 1908—12. évek összes romlását, 292 drb. 2600 korona 25 fillér.

h) Rajzszerár.

Allomány : 662 drb. 641 kor. 12 fill. értékben. Ez évi gyarapodás 2 drb.

i) Néprajzi gyűjtemény.

Cél: a székely, főként udvarhelymegyei néprajzi tárgyak gyűjtése. A gyűjtött tárgyak száma 1000. A kész kiadás 100 K volt, amelyet a természetrajzi átalányból fedeztünk. A gyűjtést *Dr. Hoffer András és Haáz Rezső* tanárok eszközölték s így e

gyűjtemény alapjának ők a megteremtői. A gyűjtést a tanulók útján és személyesen végzett kirándulásokon eszközölték a tanárok az Udvarhely környékén fekvő községekben. A gyűjtemény alapításához különféle tárgyak ajándékozásával hozzájárultak:

A közönség köréből:

Barabás Mózes, Barra Lajosné, Bencze Jánosné, Benedek Dénesné, Benkő András, Benkő Péterné, Biró Ferenc a Dénesé, ifj. Biró I. Mózes, Biró Márton, Bokor Imre.

Id. Csomor Sándor.

Deák Lőrinc, Deák Lőrincné, Deák Mózesné, Dimény Mózesné, Dimény Sándor, Dombi Ferenc.

Felszeghi Farkas, özv. Flóra Andrásné, Frinkuly Sándorné.

Gedi Sándor, id. Gergely Ferenc, Gergely Géza, Gergely József, özv. Gergely Józsefné, Gergely Lajos, középső Gergely Mózes, özv. Gergely Mózesné, Gergely Sándor, Gotthárd Jánosné, György Mózes.

Hegyi Ágoston, Hegyi Péter, Hegyi Zsigmond.

Imrich Vilmos, Incze Lajos.

Jakab Jánosné, Jakab Lajos, Józsa Juliánna, Józsa Mihály, Józsa Mihály sánta.

Kabó Mihályné, Kenyeres Györgyné, Kiss András, Kiss Ferenc, Kovács József, Kovács Dániel, Kovács Dánielné, Kovács Mihály, Kövecsi Zsigmondné.

László György, László Márton és neje, László Mózes, özv. László Sándorné.

Ifj. Mezei Imréné patak mellett, id. Mezei Imréné, özv. Miklósi Mózesné.

Nagy Dénes, Nagy Elek, Nagy Jánosné.

Pap Mihály, Pálfi Lajosné, Pálfi Mózes, Petre Lajosné, Pósferencné.

Z. Sebess József, Sebestyén Ferenc és neje, Simó András, Simó Domokos, Simó Ferencné, Simó Mózesné, Sós János, Sükösd János, Szabó Mihály, Szabó Mihályné, id. Szász István, Szász Pálné, Székely Gyula, Székely Istvánné, Dr. Szilády Zoltán, Szőcs Dénesné, Szőcs János, Szőcs Mihályné.

Tornai Anna.

Varga Tamásné.

A tanulók közül:

Apor László, Aulinger Ferenc, Ágya Demeter.

Baczó Andor, Baczó Áron, Bajkó Kálmán, Bakk Ede, Bakk Elek, Bálint István, Bányai Károly, Bedő Tibor, Benedek Imre, Benkő Sándor, Biró Albert, Biró István, Bibó László, Biró Rudolf, Bokor Izsák, Bokor Jenő, Bokor Kálmán, Borbáth István, Borsai Dániel.

Cintos József, Csomor Dénes, Csulak Ferenc.

Dancs Zsigmond, Dankó András és János, Deák Ferenc, Deésy Andor, Débreczi Géza, Demeter Dezső, Derzsi Pál.

Farkas László, Fejes István, Ferenci István, Fosztó Béla, Fülel Endre, Fülöp Dénes.

Gábos Árpád, Gálfi Dezső, Gáspár Béla, Gedő Vencel, Gelérd Lajos, Geszit testvérek, Gidea Mihály, Gidó Ferenc, Gidófalvi István, Györfi Dénes, Gyarmati Ferenc, György Dénes, György Géza.

Hauser László.

Incze János, Incze Kálmán,

Jakab Dezső, Jakab József.

Kadácsi Géza, Kassai Attila, Kassai János, Kassai József, Katona Sámuel, Kelemen Lajos, Kenyeres Lajos, Kerekes Kálmán, Keresztes Pál, Kénosi Tibor, A. Kiss Jenő, Kiss Vilmos, Kiss Zsigmond, Kovács András, Kökösi Kálmán, Kun Béla, Kühnl Gyula.

Lakatos István, Lukács Béla, Lukácsfi Jenő.

Mester Béla, Mester Gábor, Miklóssy Károly, Molnár Sándor, Munteán Joakhim.

Nagy Domokos, Nagy Mózes VI., Nagy Mózes I., Nagy Géza, Nagy Sándor.

Ördög Imre.

Pál Áron, Pál Gábor, Péter Károly, Péter Sámuel, Péter Sándor. Réther János, Rigó János, Robonyi testvérek,

Sala Domokos, Sándor András, Sándor József, Serb Áron, Spitzer Márton, Szabados Sándor, Szabó Andor, Szabó Béla, Szabó Endre, D. Szabó István, H. Szabó István, Székely Ernő, Szaniszló Dénes, Szitás János, Szócs Béla és Gerő, Szócs Zoltán.

Tarsoly Sándor, Toró Gyula.

Varró Mózes, Wágner Jenő, Veiss József.
Zólya József.

A szives ajándékozók fogadják ezuton is köszönetünket.

k) Zeneszertár.

A zeneszertár részére a következő művek lettek az év folyamán meghozatva.

Beethoven: Vonósquartette;	ára	5 K 40 fill.
Schubert: Vonósquartette;	»	5 » 40 »
Borsai: Chorálkönyv;	»	8 » — »
Arany: Leteszem a lantot; (melodráma) . . .	»	2 » 40 4
	<u>Összeg .</u>	<u>21 K 20 fill.</u>

Összes szaporulat koronákban kifejezve 21 K 20 fill.

XIII.

A tanulók névsora és osztályzata.*

I. osztály		Magaviselet	Vallás	Magyar	Latin	Földrajz	Számtan	Természetről	Mértani rajz	Szépíráás	Enekelmélet	Egyházi ének	Torna	Általános oszt.
	Ágya Demeter g. kel.	1	2	3	3	1	1	2	2	2	3	—	3	3
	Bakk Ede	1	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	3
	Balázs Lajos	1	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2	1	3
	Bálint István	1	2	2	2	1	2	1	2	3	2	2	3	2
5	Bányai Károly	1	2	3	3	2	3	2	3	3	1	1	1	3
	Benkő Sándor	1	2	3	3	3	4	3	4	3	3	3	3	4
	Biró Rudolf	1	1	2	2	1	1	1	1	2	2	2	2	2
	Dancs Zsigmond	1	3	3	3	4	4	3	3	2	1	1	2	4
	Dankó Jenő	1	3	2	2	2	3	3	3	3	3	3	2	3
10	Demeter Dezső	1	3	3	4	3	4	3	3	3	2	2	3	4
	Fekete Endre unit.	1	1	2	3	1	2	2	3	3	2	—	1	3
	Ferenczi István	1	2	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	3
	Feuerstein József izr.	1	1	4	3	4	4	3	3	3	3	—	3	4
	Fülei Endre	1	2	3	3	3	2	3	2	2	2	2	1	3
15	Fülöp Géza	1	2	2	2	3	2	3	2	2	3	3	3	3
	Gálffy Dezső	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2
	Geszit Béla	1	3	3	3	3	2	2	3	2	2	2	2	3
	Gidófalvi István	2	2	3	3	3	2	3	3	3	2	2	2	3
	Incze Kálmán	1	1	2	2	2	2	3	2	2	3	3	2	2
20	Jodál Sándor	1	3	3	3	3	3	1	3	3	3	3	fm.	3
	Kadácsi Sándor	1	2	2	2	2	3	2	2	2	1	1	1	2

* A tantárgyaknál: 1 = joles, 2 = jó, 3 = elégséges, 4 = olégtelen, fm. = felmentve.

Magaviseletnél: 1 = jó, 2 = szabályszerü, = kevésbbé szabályszerü, 4 = rossz.

I. osztály		Magaviselet	Vallás	Magyar	Latin	Földrajz	Számítan	Természetről	Mértani rajz	Szépíráás	Énekelmétel	Egyházi éneek	Torna	Általános oszt.
	Kassai József	1	3	4	4	4	3	4	4	3	2	2	1	4
	Kelemen Lajos róm. kath.	1	2	4	3	3	3	3	3	3	3	—	3	4
	Kökösi Kálmán	1	1	2	2	2	2	2	3	2	3	3	2	2
25	Kun Béla	1	2	2	2	2	2	2	3	2	1	1	3	2
	Lajos János	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3
	Lukács Béla	1	1	2	2	2	2	2	3	3	2	2	2	2
	Márk Mihály	1	3	3	3	3	2	3	3	2	2	2	1	3
	Molnár Sándor ág. ev.	1	1	3	3	2	2	2	2	2	3	—	3	3
30	Pál Áron	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1
	Pál József	1	1	2	2	2	3	2	2	2	3	3	3	2
	Péter Károly	1	1	2	2	1	2	2	2	2	1	1	2	2
	Robonyi Andor ág. h. ev.	1	2	3	3	3	4	3	3	2	3	—	3	4
	Sándor András	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3
35	Sándor József	1	3	3	3	2	3	3	3	3	3	3	2	3
	Sándor Zoltán	1	2	2	2	3	3	2	3	2	3	3	2	3
	Schlosszer Vilmos ág. h. e.	1	3	3	3	3	2	3	3	3	3	—	1	3
	Simó Andor	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	3	2
	Szabó Béla	2	3	3	3	3	3	2	3	3	1	1	2	3
40	Szabó István	1	2	3	3	1	2	2	3	3	3	3	1	3
	Szabó István unit.	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	—	3	3
	Szász Mihály	1	3	4	4	4	4	4	4	3	1	1	2	4
	Szécsi László róm. kath.	1	3	2	2	3	3	3	3	2	3	—	2	3
	Székely Ernő	1	3	2	2	3	2	3	3	3	1	1	2	3
45	Szőcs Zoltán	1	2	3	3	4	3	3	3	3	1	1	2	4
	Tarsoly Sándor	1	2	1	1	3	2	3	3	2	1	1	3	3
	Turai Oszkor ág. h. ev.	2	3	3	3	3	4	3	4	3	3	—	2	4
	Varju Viktor	1	2	2	2	2	1	2	2	2	1	1	1	2
	Zillmann Vilmos ág. h. ev. ism.	1	3	3	4	3	3	3	3	3	3	—	1	4

Kimaradtak : Nagy András, Vida Béla ; meghalt Nagy Mózes.

Hittani órára bejártak a főreáliskolából : Buttyán Jenő, Csomor Jenő, Józsa György, Szabó Mózes, Váradi Sándor.

II. osztály

	Magaviselet	Vallás	Magyar	Latin	Földrajz	Számtan	Természetről	Mértani rajz	Szépíráás	Enekelemélet	Egyházi ének	Torna	Általános oszt.
Baczó Andor	1	3	3	4	3	4	3	3	2	3	3	3	4
Bak Elek	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Bálint Ferencz	2	3	3	4	3	3	2	2	2	3	3	1	4
Bedő Tibor	2	2	2	3	2	2	2	2	1	1	1	1	2
5 Benedek Károly	1	1	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2
Bokor Jenő	1	1	3	3	3	3	2	2	3	2	2	2	3
Czintos József ism.	1	1	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2
Csomor Dénes	1	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1	1	2
Dankó János	1	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3
10 Dankó András ism.	1	3	4	4	3	4	4	3	3	3	3	3	4
Derzsi Pál	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1
Feleki András	1	1	3	3	2	3	1	3	2	2	2	3	3
Gábor László izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	3	2	—	2	1
Gábel János ág. ev. ism.	1	3	3	3	3	2	3	3	3	3	—	2	3
15 Gáspár József	1	1	2	2	2	2	2	3	2	1	1	3	2
Gedő vendel	1	2	3	3	3	4	3	3	3	3	3	2	4
Gellért Lajos ism.	1	3	3	4	3	3	4	3	3	2	2	3	4
Gidó Ferencz	1	1	2	2	2	2	1	2	2	3	3	3	2
Gyárfás Endre	1	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	3	3
20 Györfi Dénes	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2	1
Incze János	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	3	3
Jakab Mihály	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Józsi Albert	1	1	2	2	2	2	1	2	3	2	2	1	2
Kassay Attila	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1
25 Kénosy Tibor unit.	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	—	3	3
Keresztes Pál	1	2	3	3	2	2	1	3	3	3	3	2	3
Kiss Vilmos	1	2	2	2	2	2	2	2	3	2	2	2	2
Kovács András	1	3	3	3	3	4	3	3	3	3	3	3	4
Lootz Richárd ág. ev.	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2	—	1	3
30 Lőrinczi Gyula	1	3	3	3	2	3	1	3	3	3	3	2	3
Mester Béla	1	1	2	2	2	2	2	3	3	2	2	2	2
Nagy Dénes	1	2	2	2	1	2	1	1	1	3	3	1	2
Németh Béla unit.	1	1	2	2	2	2	2	2	2	3	—	1	2
Péter Sándor unit.	1	1	2	2	2	2	1	2	2	2	—	2	2
35 Péter Samu	1	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	3
Rákosy László	1	1	2	3	3	2	2	3	3	2	2	2	3

II. osztály		Magaviselet	Vallás	Magyar	Latin	Földrajz	Számítan	Természetráaj	Mértani rajz	Szépírás	Enekelmélet	Egyházi ének	Torna	Altalános oszt.
	Rákossy Zoltán	1	2	3	3	3	3	3	3	2	3	3	2	3
	Rhéter János ág. ev.	1	2	2	3	2	3	3	3	2	2	—	2	3
	Sala Domokos	2	3	3	3	3	2	3	2	3	2	1	2	3
40	Serb Áron gör. kel. ism.	1	1	3	3	3	3	3	3	3	3	—	3	3
	Szabó István	1	2	3	3	3	3	2	3	3	2	2	3	3
	Szabó Tibor	1	1	2	2	3	2	2	3	2	2	2	1	3
	Szakács Béla	1	1	2	2	2	3	2	3	3	3	2	3	3
	Szaniszló Dénes	1	1	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	3
45	Szekeres Gábor róm. kath.	2	3	3	3	4	4	3	3	4	3	—	3	4
	Szécsi Dezső róm. kath.	1	3	3	4	3	3	3	3	3	3	—	2	4
	Szőke László	1	2	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	2
	Técsi Tibor	1	2	2	1	2	1	3	3	2	2	2	2	2
	Wagner Jenő ág. ev.	1	2	3	4	3	2	3	3	3	3	—	1	4
50	Walter Jenő ism.	1	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2	fa.	3
	Zólya József	1	1	1	2	2	2	1	2	1	2	1	2	2

Kimaradt: Nagy Sándor.

Vallás órára bejártak: Csomor József, Deák Albert, Rózsa Sándor a reáliskolából.

A róm. kath. főgimnáziumból: Kathonai László.

III. osztály

	Magaviselet	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Történelem	Mennyiségian	Mértani rajz	Énekelmélet	Egyházi ének	Testgyakorlat	Általános oszt.
Apor László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Aulinger Ferencz róm. kath.	1	3	2	2	3	3	2	3	2	2	—	1	3
Baczó Áron	1	2	3	3	3	2	2	3	3	2	2	2	3
Bakk Albert	1	3	2	3	3	3	3	2	3	2	2	3	3
5 Balázs Béla	1	2	3	3	3	3	2	2	3	1	1	2	3
Bassaraba Ovidius gör. kel.	1	1	2	2	2	1	2	1	1	3	—	1	2
Benedek Benedek	1	3	3	4	4	3	2	3	3	3	3	3	4
Benedek Imre	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Benedek Mihály	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10 Biró Albert unit.	1	1	1	2	2	2	1	3	2	2	—	2	2
Csulak Károly	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Fejes István	1	1	2	2	3	1	1	1	2	1	1	2	2
Gábos Árpád	1	2	2	3	3	3	2	2	3	3	3	1	3
Geszit Zoltán	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	2
15 Gidea Mihály gör. kel.	1	1	2	2	3	2	2	3	3	—	3	3	3
György Dénes	1	2	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1	2
Jakab Dezső	1	1	1	1	2	2	2	2	1	2	1	2	2
Jeszenczky József ág. ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Katona Imre róm. kath.	1	2	3	3	4	4	3	3	3	3	—	2	4
20 Kiss Zsigmond	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kolumbán Géza	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	2
Kovács Béla	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1
Lajos Aladár	1	3	3	3	3	3	3	3	3	4	3	1	3
Lőrinczi Béla unit.	1	2	2	3	3	3	2	3	2	—	2	3	3
25 Lőrinczi Dénes unit.	1	2	2	2	3	3	3	2	3	2	—	2	3
Lukácsi Jenő unit.	1	2	3	3	4	4	3	3	3	1	—	3	4
Nagy Ákos	1	2	2	2	3	3	2	1	3	2	2	2	3
Nagy Géza	1	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	3	3
Nagy Sándor	1	1	1	2	2	2	2	2	2	1	2	1	2
30 Ördög Imre	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pelger Mátyás ág. ev.	1	1	2	2	1	3	2	2	3	3	—	2	3
Sándor András	1	2	1	2	2	2	2	3	2	2	2	2	2
Sándor István	1	2	2	3	3	3	2	3	3	1	1	fa.	3
Szabó András	1	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1	4
35 Szepessy József Árpád	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1

III. osztály	Magaviselet	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Földrajz	Történelem	Mennyiségtan	Mértani rajz	Enekelmélet	Egyházi ének	Testgyakorlat	Általános oszt.
Szőcs Kálmán	1	3	2	2	3	3	2	2	3	2	3	1	3
Szücs Árpád	1	2	2	3	3	3	2	3	3	3	3	2	3
Toró Gyula	1	1	1	1	2	2	1	2	2	1	1	3	2
Varró Mózes	1	1	1	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2

Kimaradt: Simó Gábor.

Hittanóra bejártak az állami főreáliskolából: Csuka Ernő,
Csuka Jenő, Solymossy Dezső.

IV. osztály.

Magaviselet
Vallástan
Magyar nyelv
Latin nyelv
Német nyelv
Történelem
Mennyiségtan
Természetrajz
Mértani rajz
Énekelmélet
Egyházi ének
Testgyakorlat
Általános oszt.

Baczó László	1	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Bibó László	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3
Biró László	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3
Bokor Kálmán	1	2	3	3	3	3	3	3	3	1	2	3	3	3
5 Bokor Izsák	1	3	3	4	4	3	4	3	4	3	3	3	3	4
Borbáth István	1	3	2	3	3	3	2	2	2	3	3	3	3	3
Borsai Dániel	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Bójtse István	1	2	3	3	3	3	4	3	3	3	3	3	3	4
Demeter Ákos	1	3	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
10 Fábrián Ferencz	1	1	1	1	1	1	2	1	1	2	2	3	1	
Fülöp Dénes	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2
Fülöp József	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	2	
György Géza	1	2	2	3	2	3	3	2	3	2	2	2	3	
Jancsó Dániel	1	1	1	2	1	2	1	2	1	1	1	1	2	
15 Jeszenszky Sándor ág. ev.	1	1	2	3	1	2	2	2	2	1	—	2	2	
Kadácsi Géza	1	1	1	2	1	2	3	2	2	2	2	2	2	
Kassai F. János	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	
Katona Sámuel	2	3	3	3	4	3	3	3	3	2	2	3	4	
Kertész Béla ism.	1	3	2	2	3	2	2	3	2	1	1	1	3	
20 Lakatos István	1	1	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	
Muntean Joachim gör. kel.	1	1	3	3	3	3	4	4	3	3	—	1	4	
Nagy Domokos	1	1	1	2	1	1	2	1	1	2	2	2	2	
Németh Ernő unit.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
Pap Ödön unit.	1	2	3	3	3	3	3	3	3	3	—	2	3	
25 Pataky László	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	
Péter János unit.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	1	
Popa Valér gör. kel.	1	1	3	3	3	3	3	2	3	3	—	3	3	
Rigó János ág. ev.	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	—	1	1	
Sándor József	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	
30 Soós Bálint	1	2	2	3	3	3	3	2	3	3	3	3	3	
Szabó Béla	1	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	
Szabó Endre	1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	
Szabados Sándor	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
Szitás János ág. ev.	1	2	3	4	3	3	4	4	4	3	—	1	4	
35 Varju Béla	1	1	1	1	1	1	3	1	1	1	1	1	2	
Zsigmond Zoltán	1	1	1	2	2	3	2	2	2	1	1	1	2	

Hittanra bejárt: Bordé Ferencz, Csánki Gábor, Finna István, Szabó Sándor, Tompa Kálmán a reáliskolából.

V. osztály.

	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög. irod.	Görög. rajz	Német nyelv	Történelem	Mennyiségtan	Természettan	Egyházi ének	Torna	Általános oszt.
Bajkó Kálmán	1	3	3	3	—	3	2	4	3	3	2	3	3	4
Benedek Albert róm. kath.	1	2	3	3	—	3	2	3	3	3	3	—	fm.	3
Benkő Gábor	1	2	2	2	—	3	2	3	2	3	3	1	fm.	3
Csép Dezső	1	3	3	3	—	3	3	3	3	3	2	2	1	3
5 Csulak Ferencz	1	2	2	2	—	1	2	3	1	2	2	3	3	2
Deák Ferencz unit.	2	2	3	4	—	3	3	4	2	3	3	—	4	4
Debreczi Géza	1	2	2	3	—	2	3	4	2	3	2	2	fm.	4
Demeter Endre	1	2	3	2	—	3	2	3	3	2	2	3	1	3
Dénes Béla izr.	1	1	2	2	—	2	2	2	2	2	1	—	1	2
10 Fekete Lajos unit.	1	2	2	2	—	3	3	3	3	3	3	—	1	3
Gábos Zoltán	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	3	1	1
Gáll Sándor	1	3	3	3	3	—	—	3	3	3	2	2	1	3
Gönczi Pál	1	3	3	3	—	3	3	4	3	4	2	3	3	4
Groák László	1	1	1	2	—	1	2	2	1	2	1	2	fm.	2
15 Gyarmathy Ferencz	1	2	3	3	—	3	3	3	3	4	2	3	1	4
Hadnagy Ferencz	1	2	3	2	3	—	—	3	3	3	2	3	1	3
Jakab József	1	1	2	2	—	2	1	2	2	2	1	2	2	2
Kabos Gábor	1	2	2	2	—	3	3	2	3	2	3	2	fm.	3
Kassai F. Sándor	1	1	1	1	2	—	—	1	1	3	1	3	2	2
20 Kerekes Kálmán ism.	1	2	2	1	—	2	3	2	1	1	2	2	2	2
Kovács Endre	2	3	3	3	—	3	3	4	3	4	3	3	3	4
Lukácsffy Jenő	1	2	2	3	—	3	2	3	2	3	2	2	2	3
Márton Dénes	1	3	3	3	2	—	—	3	3	3	3	3	1	3
Molnár István	1	3	3	3	—	3	2	3	3	3	2	1	1	3
25 Nagy Géza	1	2	2	2	—	2	2	3	2	2	2	2	1	2
Péter Gábor	1	3	4	3	—	4	3	4	3	4	3	3	fm.	4
Robonyi Elemér ág. hitv.	1	3	4	3	—	3	2	4	3	3	3	—	fm.	4
Simó Béla	1	1	2	2	—	2	2	3	2	3	2	2	2	3
Szabó Károly	1	2	2	2	1	—	—	2	2	2	1	3	2	2
30 Szőcs Gerő	1	3	3	3	—	3	3	3	3	3	3	3	2	3
Varga Pál unit.	1	1	2	1	2	—	—	1	2	2	1	—	2	2
Weisz József izr.	1	1	1	1	2	—	—	1	1	2	1	—	2	2
Egyed Zsófi m. tan. r. kath.	—	2	2	2	—	1	3	2	2	3	2	—	—	3
Hajdó Albert m. tan.	—	2	2	1	—	1	3	2	2	1	2	—	—	2
35 Székely János m. tan.	—	1	1	1	—	1	3	3	2	3	2	—	—	3

Kimaradt Hauser László róm. kath.

Vallástani órákra bejártak a főreáliskolából: Almási Sándor, Balogh Dezső, Kovács Pál, Sziogyártó Albert.

A róm. kath. főgimnáziumból: Császár Géza.

VI. osztály

	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görögpót. irod.	Görögpót. rajz	Német nyelv	Történelem	Mennyiségtan	Természetrajz	Egyházi ének	Testgyakorlat	Általános oszt.
Balázs Sándor	1	1	1	1	1	—	—	2	1	2	2	1	2	2
Bányai László	1	1	1	1	1	—	—	1	1	2	1	3	1	1
Birnbaum Vilmos izr. mt.	—	1	3	3	—	3	2	2	3	3	3	—	—	3
Dézsi András	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	3	2	1
5 Erzse Miklós	1	2	3	3	—	2	2	2	3	3	3	3	1	3
Farkas László	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1	1
Gál Samu	1	1	2	2	2	—	—	2	1	2	3	3	1	2
Gáspár Béla ism.	1	2	3	3	—	2	3	3	2	3	1	3	2	3
Györfi Domokos	1	1	1	1	1	—	—	1	1	2	1	3	3	1
10 Hirsch Márton izr.	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	—	3	1
Kassai F. László	1	2	3	2	—	2	2	3	2	3	3	2	3	3
Kassai F. Pál	1	2	3	3	3	—	—	3	3	3	3	3	3	3
Kállai Károly ág. hitv.	1	2	3	3	3	—	—	3	3	3	3	2	2	3
Kenyeres Lajos ism.	1	2	3	3	—	2	3	3	3	3	3	3	2	3
15 Kis Jenő	1	1	2	2	2	—	—	2	2	2	2	3	1	2
Kis Jenő unit.	1	1	2	2	—	—	—	3	2	2	2	2	2	2
Krausz Árpád izr.	1	1	3	3	—	3	3	3	3	3	3	—	1	3
Kun Béla izr.	1	1	2	3	—	2	3	2	2	3	3	—	3	3
Lőrinczi Sándor	1	2	3	4	3	—	—	4	3	3	3	3	3	4
20 Mester Gábor	1	1	2	2	2	—	—	2	1	1	2	3	1	2
Nagy Gyula ism.	1	2	3	3	3	—	—	3	3	2	3	3	3	3
Nagy Mózes	1	1	1	2	—	1	3	2	1	2	1	3	2	2
Osváth Árpád	1	2	3	2	2	—	—	3	3	3	3	3	fm.	3
Schvarcz Ödön	1	2	3	3	1	—	—	3	2	2	3	3	2	3
25 Solymosi Gyula	1	2	3	3	—	3	3	3	3	3	3	3	1	3
Spitzer Márton izr.	1	1	3	3	—	2	3	3	3	2	3	—	2	3
Szabó Bálint	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Ujvárosi Vilmos ág. hitv.	1	1	3	3	—	3	3	3	3	3	4	—	3	3

Kimaradtak : Görgényi Károly, Márk Győző, Málnási Gyula, Pulka Naftanail.

Hittanórára bejártak a róm. kath. gimnáziumból : Lengyel Árpád, Simó Zoltán, Szász Károly, Zágoni Gyula.

VII. osztály.

	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög. irod.	Görög. rajz	Német nyelv	Történelem	Mennyiségtan	Természettan	Egyházi ének	Testgyakorlat	Általános oszt.
Bencze Dénes unit.	1	1	2	2	3	—	—	3	2	2	2	—	3	3
Bernáth Endre izr. ism.	2	3	3	3	—	3	3	3	3	3	3	—	2	3
Biró István ism.	2	3	3	3	—	1	3	3	3	3	3	1	2	3
Csanády György	1	1	1	1	—	3	2	1	1	1	1	1	2	1
5 Csép Béla	1	2	3	3	2	—	—	3	3	2	2	2	3	3
Dankó A. Lajos	2	2	1	2	3	—	—	2	3	2	3	2	1	3
Fejér Károly ism.	1	3	3	3	3	—	—	3	3	3	3	1	3	3
Ferenczy László róm. kath.	1	2	2	3	—	3	3	3	2	3	3	—	3	3
Kenyeres László	1	1	2	2	—	1	2	2	2	2	2	2	2	2
10 Keresztes József	1	2	3	3	3	—	—	3	3	3	3	2	2	3
Kovács István	1	2	3	3	—	3	2	3	3	3	3	1	2	3
Kühnl Gyula róm. kath.	1	2	1	3	—	1	2	1	1	1	1	—	2	2
László Tibor	1	1	1	2	2	—	—	2	1	2	2	1	1	2
Méhburger Frigyes ág. ev.	1	1	3	2	—	1	3	1	3	2	2	—	1	3
15 Neamtiu Oktáv gör. kath. ism.	2	1	3	3	2	—	—	3	3	2	2	—	1	3
Nemcsik László	1	3	2	2	—	3	3	2	2	2	3	2	1	3
Sándor Mózes	1	1	2	3	2	—	—	2	1	2	2	1	2	3
Sebessy Károly	1	2	3	2	3	—	—	1	2	2	3	2	2	3
Solymossy János	1	3	3	3	—	3	3	2	2	2	2	2	1	3
20 Szőcs Béla ism.	1	3	3	3	3	—	—	4	3	3	3	2	3	4
Ujvárosi Márton ág. ev.	1	1	3	4	—	4	3	3	4	4	3	—	3	4
Welvárt Béla izr.	1	1	2	3	—	2	2	2	1	2	2	—	2	2
Wolff Dániel ág. ev.	1	2	3	2	—	3	3	2	3	3	2	—	1	3
Keresztes Sándor mgt.	—	3	3	3	—	3	3	3	2	3	3	—	—	3
25 Nagy Berta róm. kath. mgt.	—	1	1	1	—	1	2	1	1	2	1	—	—	2

Kimaradtak : Lengyel Sámuel és Vida Bálint.

Hittanórára bejártak az állami főreáliskolából : Farkas Imre, Metz Gyula, Solymossy László; a róm. kath. főgimnáziumból : Kerestély István, Lengyel László, Sándor István.

VIII. osztály

	Magaviselet	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görög. irod.	Görög. rajz	Német nyelv	Történelem	Mennyiségtan	Természettan	Filozofia	Egyházi ének	Testgyakorlat	Általános oszt.
Adorján Gyula	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1	1
Biró Tibor	1	2	1	2	2	—	—	1	1	2	1	2	1	fm.	2
Demeter Kálmán	1	2	3	3	—	2	3	3	2	3	2	3	1	1	3
Eszenyi László	1	1	2	3	—	1	3	3	2	3	2	2	1	fm.	3
5 Fosztó Béla	1	2	3	3	—	2	3	3	3	3	3	3	1	2	3
Gábos Dénes	1	1	1	2	2	—	—	3	2	2	2	2	1	1	2
Gál Andor	1	1	1	1	1	—	—	1	1	2	1	1	1	1	1
Koncz Ármin	1	2	3	3	—	2	2	3	3	3	3	3	1	fm.	3
Miklós Béla	1	1	1	1	—	1	1	2	1	1	1	1	1	1	2
10 Miklósy Károly	1	2	3	3	—	2	3	3	3	3	2	3	1	2	3
Orendi Vilmos ág. evang.	1	1	3	3	2	—	—	1	3	3	2	3	—	1	3
Péter Áron	1	1	3	3	3	—	—	3	3	3	3	3	—	1	3
Rácz Lajos	1	1	2	2	—	1	2	2	2	3	2	2	1	1	2
Rácz Sándor	1	2	3	2	2	—	—	1	2	3	3	2	1	1	3
15 Rájk Gyula	1	1	1	1	—	1	1	2	1	1	1	2	1	1	2
Sebesi Andor	1	2	3	3	3	—	—	2	3	3	3	3	fm.	2	3
Szőcs Tibor	1	2	3	3	2	—	—	3	3	3	2	3	1	2	3
Török József izraelita	1	1	2	2	2	—	—	1	3	3	3	3	—	1	3
Weisz Fülöp izraelita	1	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1	2
20 Horvák József mgt.	—	2	3	3	—	3	2	3	3	3	3	2	—	—	3

Hittanórákra bejártak: Bodrogi Endre, Bencze Domokos, Péter Áron. Első kettő a róm. kath. főgimnáziumból, utóbbi az áll. főreáliskolából.

XIV.

Érettségi vizsgálat.

Az 1912. június 24—26. napjain Gyárjás Endre főgondnok elnöklésével, Csanády Zalán gondnok mint h. elnök és Fejes Áron nagyenyedi tanítóképző-intézeti igazgató-tanárnak mint kormányképviselőnek jelenlétében megtartott érettségi vizsgálaton 20 jelöltet vizsgáltunk meg

A vizsgálatra álott 20 tanuló közül :

Jelesen érett	6	} = 8 (40%)
Jól érett	2	
Egyszerűen érett	10	= 10 (50%)
Javító vizsgálatra utasított	2	= 2 (10%)

Jelesen érettek : Adorján Gyula, Biró Tibor, Gál Andor, Miklós Béla, Rájk Gyula és Weisz Fülöp ; *jól érettek* : Gábos Dénes és Rácz Lajos.

A sikerrel vizsgázott 18 ifju közül papi pályára készül 2, tanára 1, mérnökire 2, orvosira 4, jegyzőire 2, jogira 1, gazdaságira 1, kereskedelmire 3, hivatalnokira 2.

Az írásbeli feladatok ezek voltak :

1. *Magyarból* : »Igazak-e az ember tragédiája történeti színei ?«

2. *Latinból* : C. Sallustii Cr. *De bello Catilinae* c. 26—28. 34 sor próza.

3. *Mennyiségtanból* : a) Algebrai : »Egy aránypár 4 tagja mértani haladványt alkot. A kültagok összege = 280 ; a beltágoké = 120. Melyek az aránypár tagjai ? b) Geometriai : »Mekkora azon körszelet területe, melyet az $x^2 + y^2 = 25$ egyenlet által meghatározott körből, azon egyenes vonal vág le, melynek egyenlete $x + y = 5$?«

C) A tanulók magaviselete, óramulasztása és előmenetele.

Osztály	8. Magaviselet				9. Mulasztás				10. Előmenetel								11. Rendk. tárgyak													
	Az osztályvizsgálatot tett rendes és magántanulók												Az osztályvizsg. tett nyilvános és magánt. közül								Az osztv. tett nyilv. és magánt. közül									
	k ö z ü l						által		minden		egy		két		több															
	Ismétlő volt	Görög-p. tantárgy. tanulta	magaviseletből				egy órát sem	csak igazoltan	igazolatlannul	igazoltan	igazolatlannul	rendes tantárgyból								a francia nyelvet az egészségtant a szabadkézi rajzot a mintázást a gyorsírást az éneket a zenét a vívást										
			jó	szabálysz. kev. szabasz. rossz	osztályz. kapott	mulasztott						legalább		elégtelen																
	jeles						jó		elégs.		osztályzatot kapott																			
																	mint rendk. tantárgyat legalább elégséges eredménnyel tanulta													
										o/o		o/o		o/o		o/o		o/o			o/o									
I.	1	46	3	—	15	34	—	1135	—	1	2	12	29	25	51	4	8	4	8	3	6	—	—	16	6	—	24	—	—	
II.	6	47	4	—	21	28	2	454	16	6	12	15	29	21	41	5	10	3	6	1	2	—	—	6	16	—	7	—	—	
III.	—	39	—	—	10	27	2	756	13	7	18	11	28	17	43	1	2	3	7	—	—	—	—	6	5	15	9	1	—	
IV.	1	35	1	—	12	24	—	572	—	5	14	10	27	16	44	2	5	1	3	2	5	4	—	6	1	11	17	1	—	
V.	—	27	30	2	5	19	8	402	30	1	3	11	31	15	43	3	8	4	11	1	3	3	—	9	—	5	4	1	1	
VI.	2	11	27	—	7	19	1	348	10	6	21	6	21	14	50	1	3.5	1	3.5	—	—	—	—	—	—	—	8	2	4	—
VII.	5	15	19	4	—	—	23	800	34	1	4	6	24	16	64	1	4	—	—	1	4	4	23	3	—	—	5	5	—	—
VIII.	—	9	19	—	—	19	—	484	—	4	20	4	20	12	60	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	6	3	2
I—VIII.	15	62	262	14	—	70	170	38	4951	103	31	11	75	26	136	47	17	6	16	5.5	8	3	18	23	48	28	40	74	15	3

D) A tanulmányi eredmény áttekintése osztályok és tárgyak szerint.

Tantárgyak	I. osztály (49 tan.)				II. osztály (51 tan.)				III. osztály (39 tan.)				IV. osztály (36 tan.)																			
	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen	jeles	jó	elégséges	elégtelen																
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%																
Vallástan	11	23	22	45	16	33	—	—	24	47	13	26	14	28	—	—	16	41	14	36	8	21	1	3	15	42	12	33	9	25	—	—
Magyar nyelv	2	5	18	37	25	51	4	8	7	14	18	36	25	49	1	2	14	36	15	38	10	26	—	—	11	31	10	28	15	42	—	—
Latin nyelv	2	5	17	35	26	54	4	8	6	12	16	31	23	45	6	12	11	28	13	33	14	36	1	3	7	19	8	22	19	53	2	6
Görög nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Görögpótló irod	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Görögpótló rajz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Német nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	18	11	28	18	46	3	8	10	28	6	17	18	50	2	6
Földrajz	7	14	13	27	24	49	5	10	9	18	17	33	24	47	1	2	9	23	10	26	18	46	2	5	—	—	—	—	—	—		
Történelem	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	31	17	44	10	26	—	—	9	25	7	19	20	56	—	—
Mennyiségtan	4	8	20	41	18	37	7	14	5	10	22	43	19	37	5	10	11	28	14	36	14	36	—	—	4	11	11	31	17	47	4	11
Természettan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Természetrajz	4	8	17	35	26	53	2	4	16	31	14	27	19	37	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	7	19	12	33	15	42	2	6
Mértani rajz	2	4	12	24	31	63	4	8	7	14	14	27	30	60	—	—	11	28	8	21	20	51	—	—	8	22	9	25	17	47	2	6
Filozofia prop.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		

E) *Tanulmányi eredmény összefoglalása tárgyak és oszt. szerint.*

a) Tantárgyak	Az I—VIII. osztályokban összesen							
	jeles		jó		elégséges		elégtelen	
		%		%		%		%
Vallás	114	40	104	37	64	23	1	0·4
Magyar nyelv	59	21	90	32	127	45	7	2
Latin nyelv	47	17	88	31	132	46	16	5·5
Görög nyelv	13	28	19	41	14	31	—	—
Görögpótló irodalom	15	25	17	27	28	45	2	3
Görögpótló rajz	3	5	24	39	35	56	—	—
Német nyelv	39	21	43	23·5	87	48	14	7·5
Földrajz	25	18	40	29	66	47·3	8	5·7
Történelem	49	26·5	56	31	77	42	1	0·5
Mennyiségtan	38	14	103	36	121	43	21	7
Természettan	9	20	17	38	19	42	—	—
Természetrajz	43	21·5	64	32	85	43	7	3·5
Mértani rajz	28	16	43	25	98	56	6	3
Filozofia prop.	4	20	7	35	9	45	—	—

Legtöbb jeles volt a vallásból (40%), *legkevesebb jeles* a görögpótló rajzból (5%), a mennyiségtanból (14%), a latin nyelvből és mértani rajzból (16%), a magyar és német nyelvből (21%). *Legtöbb elégtelen* volt a német nyelvből (7·5%), *egyetlen elégtelen* sem volt a görög nyelvből, a görögpótló rajzból, s a természettanból és a filozofia prop.-ból, a többi tárgyaknál 2—7% közt váltakozik az elégtelenek száma.

b) Az I—VIII. osztályokban összesen *minden tantárgyból jeles* volt 31 (11%), minden tantárgyból legalább *jó* 75 (26%), minden tantárgyból legalább *elégséges* 136 (47%), egy vagy több tárgyból *elégtelen* 41 (15%) *Legtöbb ált. jeles* volt a VI-ik (21%), a VIII-ik (20%) és a III-ik osztályban (18%). *Legtöbb elégtelen* volt az V-ik (23%), az I-ső (22%) és a II-ik osztályban (17%), a többi osztályokban 7—14%-ot tesz az elégtelenek száma.

c) Abszolút számokban fejezve ki az eredményt, az *egy-egy tantárgyak eredményének átlag száma* a következő: vallás 1·83,

görög nyelv: 2·02, történelem: 2·15, természettan: 2·22, filozofia: 2·25, görögpótló irodalom: 2·25, természetrajz: 2·28, magyar: 2·32, földrajz: 2·40, latin nyelv: 2·41, német nyelv: 2·41, mélynyiségtan: 2·44, mértani rajz: 2·47, görögpótló rajz: 2·51.

Az egyes osztályok eredményének átlag-száma s annak alapján az osztályok sorrendje a következő: VI. o. 2·43, III. o. 2·46, VIII. o. 2·60, II. o. 2·64, IV. o. 2·72, V. o. 2·97, VII. o. 3·00, I. osztály 3·06.

Az összes osztályok együttes eredményénnk *átlagszáma* 2·75.

Magaviseletből: jó osztályzatot kapott 262 (95⁰/o), szabályszerűt 14 (5⁰/o).

(A magántanulók [7] a magaviseletből nem nyertek osztályzatot).

XVI.

Iskolai javadalmak.

A) Pályázatok, versenyek.

1. A *Bottáné-féle* alapból a tanári kar a megelőző években ki nem adhatott két pályadíjjal együtt, az idén három pályatételt tűzött ki, melyek megfejtői egyenként 56 K jutalmat kapnak. A pályatételek a következők voltak:

a) A *magyar irodalomból* kitűzött »Vajda és Reviczky« c. tételre 2 dolgozat érkezett be. Az első »Vadrózsák« jeligéjű külön tárgyalja Vajdát és külön Reviczkyt röviden, meggondoltan és találóan. Az idézeteket jellemzően válogatja össze, az összehasonlítás bár kissé rövid, s nem terjeszkedik ki minden fontos dologra, mégis teljes mértékben érdemes a pályadíjra. A második »Nem bölcs az, ki csak tud, s nem érez« jeligéjű jöllehet bővebb, több

forrásmunkát használ fel, kivált az összehasonlításban nem alapos, stílusa kevésbé tömör, s így értéke kevesebb mint az előbbi-é, habár fáradságos munkának, komoly törekvésnek a gyümölcse ez is. A bírálók véleménye szerint ez is jutalmat érdemelne. A kar az 56 K pályadíjat a »Vadrózsák« jeligéjű pályamunka szerzőjének ítéli oda. Írója Csépi Béla VII. o. t.

b) A *természetrész köréből* kitűzött tételre »A víz szerepe a természetben« három munka versenyzett. Ezek közül kettő sikerült. A kar a pályadíjat az »Ora et labora« jeligéjűnek ítéli oda, melynek szerzője Dézsi Andor VI. o. t. »A természet erői kimeríthetetlenek« jeligéjű munka szintén érdemes valamelyes jutalomra. A harmadik pályamű nem oldja meg feladatát, s így tekinteten kívül hagyandó.

c) A *görög irodalmi tétel* a következő volt: »Sokrates egyénisége Xenophon Memorabiliai és Platon néhány dialogusa (Apologia, Kriton, Symposion) alapján«. Erre a tételre pályamunka nem érkezvén be, s a múlt évben is meddőn maradván a pályázat: a tanári kar az 56 K pályadíjat a magyar irodalom és természetrajz köréből kitűzött tételekre beérkezett munkák közül a másodsorban jutalmazandóknak ítélt dolgozatok készítőinek határozza egyenlő arányban megosztva kiadni. Eszerint Rájk Gyula VIII. o. irodalmi és Groák László V. osztályos természetrajzi dolgozatát 28—28 K-val jutalmazta.

2. A *Gr. Teleki Sámuel-féle* alaphoz járó egy 35 K 60 filléres pályadíj a múlt évben nem lévén kiadható, ez évben a tanárkar a két 35 K 60 fill. pályadíjra a következő tételeket jelölte ki:

a) A *történelem köréből*: »A székelyek eredetére vonatkozó irodalom ismertetése« c. kérdésre egy munka érkezett be. »Dicsőség az örökké égő tűz...« jeligével, amely alapos tanulmányra, lelkiismeretes utánjárásra vall. A bíráló bizottság szerint dicsérettel érdemes a kitűzött pályadíjra. A munka írójának Weisz Fülöp VIII. o. t.-nak a díj kiadatott.

b) *Fizikai tétel* volt: »Az energia megmaradásának elve.« Erre szintén egy munka adatott be, melyet a bíráló bizottság javaslatára a kar a 35 K 60 fill. pályadíjra érdemesnek ítél. Írója Weisz Fülöp VIII. o. t.

3. A *Kiss József*-féle 50 K 40 fill. pályadíjat a francia nyelvből tartott versenypályázaton Szabó Bálint VI. oszt. nyerte el két versenytársával szemben. Dicséretet érdemelnek Mester Gábor és Hirsch Márton VI. o. t.

4. A *Kiss József*-féle 50 K 40 fill. szépírási jutalmat 6 versenyző közül Szabó Bálint VI. o. t. nyerte el.

5. A *Gróf Haller Louise*-féle 14 drb. arany jutalmat a megtartott verseny alapján a következőknek ítelték:

a) hegedűvel az első díjat (4 arany) Kertész Béla IV. o., a másodikat (3 arany) Orendi Vilmos VIII. o., a harmadik (2 arany) Balázs Sándor VI. o. tanulóknak,

b) mély hegedűvel 1 aranyat Méhburger Frigyes VII. o. tanulóknak,

c) gordonkával 1 aranyat Orendi Vilmos VIII. o. tanulóknak,

d) nagy gordonért 1 aranyat Wolf Dániel VII. o. tanulóknak,

e) 1 aranyat önképzőkori jutalmul,

f) 1 aranyat énekjutalmul Török József VIII. o. tanulóknak.

6. A *vargyasi Daniel Anna*-féle zenepályadíjból hegedűvel 8—8 koronát nyert Méhburger Frigyes VII. és Eszenyi László VIII. o. t.

7. A *Farczády K. Lajos*-féle alapból 5—5 koronát nyert hegedűvel Wolf Dániel és Fejér Károly VII. o. t. Továbbá 5—5 koronát Kovács Endre V. és Varju Viktor I. o. t. énekkel. Ugyanebből az alapból 10—10 korona jutalmat kapott Német Ernő IV. és Jeszenszky József III. o. t. rajzért.

8. A *Gróf Haller Jánosné*-féle 10 kor. jutalmat az énekelméletből megtartott versenyen Jancsó Dániel IV. o. t. nyerte el.

9. A *Gyárfás Domokos*-féle alapból 4 korona Lakatos István IV. és 2 korona Kovács István VII. o. t. jutott énekjutalmul; egy ismeretlenül énekjutalmul Németh Béla II. oszt. t. 2 koronát kapott.

10. A *Vajda Rózsika*-féle alapból 6 korona Farkas László VI. és 4 korona Németh Ernő IV. o. t. gyorsírási versenydíjként adatott ki; a Gyorsírókörtől kitűzött 6 korona gyorsírási jutalom Györfi Domokos VI. o. tanulóé lett.

11. Az *ifjúsági Önképzőkör* pályadíjak címén 130 koronát

adott ki pénzben és könyvekben, ide számítva a Szöllősi Sámuel úr 5 drb. arany adományát is.

12. *Az ifjúsági gyorsírókör* a 10. sz. alatt említett 6 koronán felül még 9 kor. értékű könyvjutalmat adott ki.

13. *A tornavizsgálaton* 1 arany és 65 kor. értékű könyvjutalom adatott ki versenydíjjul.

Az évzáró ünnepély június 16-ikán d. u. 3–6-ig folyt le az alábbi műsorral:

1. *Vadrózsa* Schuberttől. Éneklé az ifj. énekkar.

2. *B della Cananea*. Előadja az ifj. zenekar.

3. *Igazgatói jelentés*; a jutalmak és a pályadíjak kiosztása.

4. *Pályázatok hegedűvel* a gróf *Haller Louise*-féle 4, 3 és 2 arany, továbbá a *Daniel*-féle két 8 koronás és a *Farczady*-féle két 5 koronás jutalomra.

1. Eszényi László VIII. o. t.: Magyar dalok.

2. Lőrinczi S. VI. o.: Mendelsohn: Tavaszi dalok.

3. Orendi Vilmos VIII. o. t.: Mendelsohn dal.

4. Méhburger Frigyes VII. o. t.: Scix Duos V. Mazas.

5. Wolf Dániel VII. o. t.: 2. m. Air varie op. 2.

6. Balázs Sándor VI. o. t.: Szerenád a Tiszaház előtt.*

7. Kertész Béla IV. o. t.: Danchla.

8. Fejér Károly VIII. o. t.: Magyar dalok.

5. *Pályázat mély hegedűvel* a gr. *Haller Louise*-féle 1 aranyra: Méhburger Frigyes VII. o. t.

6. *Pályázat gordonkával* a gróf *Haller Louise*-féle 1 aranyra: Orendi Vilmos VIII. o. t.

A nagy gordon szorgalmas és eredményes kezeléséért a *Haller Louise*-féle 1 aranyat Wolf Dániel VII. o. t. nyeri. A gróf *Haller Jánosné*-féle 10 korona jutalmat az ének- és zeneelméletben legjártasabb tanuló kapja.

7. *Pályázatok énekből* a gróf *Haller Louise*-féle 1 arany, a *Farczady*-féle két 5 koronás és a *Gyárfás Domokos*-féle egy 4 és egy 2 koronás jutalomra:

Török József VIII., Kovács István VII., Debreczi Géza, Fekete Lajos, Hadnagy Ferenc, Kovács Endre V., Lakatos István és Varju Béla IV., Németh Béla II., Varju Viktor és Jodál Sándor I. oszt. tanulók.

8. *Induló*.

B) Jutalmak.

1. A *Gál—Teleki*-alapból 50 kor. és a *Bodolla Gábor*-féle alap 30 kor. kamatja a négy alsó osztály szorgalmas és jómagaviseletű tanulói részére jutalomkönyvekre fordítatott.

2. A *Solymossy Endre*-alapból 25 kor. tornajutalmakra fordítatott.

3. A *Farczady K. Lajos*-féle alapítványból 20 kor. ének- és zenejutalmakra, 20 kor. rajzjutalmakra adatott ki.

4. *Gyárfás Endre* főgondnok úr 20 kor. adományát Weisz Fülöp VIII. o. t. nyerte el, mint a magyar irodalomból legszebb készülséget tanusító érettségiző növendék.

5. *Biró Áron* lelkész és előlj. tag úr 20 kor. adományát a hittanból tanusított kiváló előmeneteleért és egyházas viselkedésért Fülöp Dénes IV. és Miklós Béla VIII. o. t. nyerte el.

6. A *Szöllési Sámuel* úr 5 arany adománya önképzőköri célokra fordítatott.

7. A *Székely-Egyesület* (Budapest) 40 kor. adományából Benedek Károly II. és Nagy Dénes II. o. t. részesültek egyenlő arányban.

8. Az *Agrár Takarékpénztár* 25 kor. adománya szegény tanulók könyvtára alapjához csatoltatott.

9. A *Gyertyánffy*-alapból 1 arany a legjobb tornásznak adatott ki jutalmul.

10. A *Biró István* főreálisk. tanár úr által céllövészeti jutalomra felajánlott 10 kor. a jövő évben fog kiadatni, valamint a m. kir. honvédelmi miniszteriumtól hasonló célra küldött 9 drb. érem is.

11. *Szobotka Rezső*-féle alapból 5 K rajzjutalomra fordítatott

C) Ösztöndíjak, segélyek és egyéb javadalmak.

a) Pénzbeli segélyek.

1. *Kiss József*-féle alapítványból az alábbi 50 tanuló nyert egyenként 50 kor. ösztöndíjat, illetőleg segélyt:

VIII-ik osztályból:	V-ik osztályból:	Biró Albert
Biró Tibor	Csulak Ferencz	Fejes István
Gábos Dénes	Jakab József	Geszit Zoltán
Miklós Béla,	Kerekes Kálmán	György Dénes
	Nagy Géza	Jakab Dezső
VII-ik osztályból:	Szabó Károly	Kiss Zsigmond
	Varga Pál.	Kolumbán Géza
Kenyeres László	IV-ik osztályból:	Kovács Béla
László Tibor	Fábián Ferencz	Nagy Sándor
Sándor Mózes.	Fülöp József	Ördög Imre
	Kadácsi Géza	Sándor András
VI-ik osztályból:	Nagy Domokos	Toró Gyula
Balázs Sándor	Német Ernő	Varró Mózes
Bányai László	Pataki László	II-ik osztályból:
Faskas László	Péter János	Derzsi Pál
Gál Snmu	Rigó János	Györfi Dénes
Györfi Domokos	Szabados Sándor	Jakab Mihály
Á. Kis Jenő	Zsigmond Zoltán	Kassai Attila
D. Kis Jenő	III-ik osztályból:	Zólya József,
Nagy Mózes	Benedek Mihály	
Szabó Bálint,		

II. *Gál—Teleki*-alapból 291 kor. cipópénzt a konviktus költségeire fordítottunk. Ezenkívül Kis Vilmos II. és Péter Áron VIII. o. t. egyenként 50 kor. 40 fillért kaptak.

III. *Gidófalvi*-alapból Adorján Gyula és Rátz Sándor VIII. és Apor László III. o. t. (utóbbi mint rokon) 100—100 kor., Csanády György és Dankó Andor VII. o. t. 60—60 kor., Farkas László és Szabó Bálint VI. o. t. 40—40 koronát kaptak.

IV. *Gróf Teleki Miksa*-féle alapból Sebesi Károly VII., Kabor Gábor és Kassay Sándor V. o. t. 80—80 koronát kaptak.

V. *Gróf Teleki Sámuel*-féle alapból Adorján Gyula és Rájk Gyula VIII. o. t. 23 kor. 22 fillért, Apor László és Gábos Árpád III. és Demeter Endre V. o. t. 17 kor. 50 fillért kaptak.

VI. *Keszi*-alapból Miklós Béla VIII., Fábián Ferenc IV. és Simó Andor I. o. t. 21—21 koronát.

VII. *Gróf Korda*-alapból D. Kiss Jenő VI., Székely Ernő I.,

Szakács Béla II. és Lajos Dénes I. o. t. egyenként 21—21 kor. segélyben részesültek.

VIII. *Nagy Sándor*-alapból Keresztes Pál II. o. t. 10 kor. segélyt nyert.

IX. *Gazda József*-féle családi alapból Gál Andor VIII. o. t. 175 koronát kapott.

X. *Székely—Ugron* alapból Rájk Gyula VIII. o. t. 50 koronát élvezett.

XI. *Bod Benedek*-féle alapból Incze János II. o. t. 30 koronát kapott.

XII. *Székelyudvarhelyi Zálogkölcson*-intézet alapítványi kamatját 40 koronát Sándor Mózes VII. o. t. élvezte.

XIII. *Nagy Lajos*-alapból Nagy Domokos IV. o. t. 10 koronát kapott.

XIV. *Jánosi József*-alapból Zsigmond Zoltán IV. o. t. 15 koronát élvezett.

XV. *Bágyi Baczó Mózes és neje Bencze Mária aranylakodalmi ösztöndíjából* Baczó László IV. o. t. 50 kort élvezett.

XVI. *Mátisfalvi Palló Imre*-féle alapból Ördög Imre III. o. t. 8 koronát kapott.

XVII. *Balogh Miklós*-alapítvány 12 korona kamatja Bakk Elek II. o. t. konviktusi díja pótlására fordított.

XVIII. Az *Illyés István*-alapból 10 kor. jutalmat kapott Rájk Gyula VIII. o. t., mint aki tanulói éve alatt kifogástalan magaviseletet tanúsított.

XIX. Az *Udvarhelymegyei Takarékpénztár* 100 kor. adományából 20—20 korona segélyt kaptak: Nagy Mózes VI., Fülöp József IV., Sándor András III., Györfi Dénes és Szabó István II. o. tanulók.

XX. A *Gyárfás D.* alapítvány 6 korona kamatja énekjutalomra fordított.

XXI. A *Gyertyánffy* alapítványból 1 arany tornajutalomra fordított.

XXII. A *Kendi Kandida*-féle alapítványra, melyből 1—1 tanulónak 120 korona jár, a tanári kar Dézsi András, Mester Gábor VI. o., Gábos Zoltán V. o., Fülöp Dénes IV. o. és Bakk Elek II. o. tanulókat vette fel,

XXIII. A *Kelemen*-díjból a közvizsgálatok alkalmával kiadott Adorján Gyula VIII., Sándor Mózes VII. és Farkas László VI. o. t. egyenként 6 kor. 50 fill., Jakab József V. o. t. 5 K 50 fill., Pataki László IV. o. t. 4 K 50 fillér, Fejes István III., Bak Elek II. és Pál Áron I. o. tanulóknak 3 K 50 fill.

XXIV. A *Ref. Konvent Elnökségétől* Varju Elemér és Jancsó Dániel IV. és Varju Viktor I. o. tanulók 300—300 korona ösztöndíjat élveztek.

XXV. A *Haller-Bod-alapítvány* kamatja önképzőköri célokra fordított.

XXVI. Az *Olasz Gyula*-alap 8 kor. kamatja konfirmációi emlékkönyvekre fordított.

b) Díjmentesség.

Tandíj címen elengedett 1880 korona (16⁰/₀), lakásdíj címén 1108 korona (17⁰/₀). A konviktusi kedvezmények összege 4482 korona.

c) Legáció.

A három ünnep alkalmával kibocsátott legátusok (VII. és VIII. o. t.) összesen mintegy 330 korona segélyben részesültek az egyháztagek adományából.

Az iskolai javadalmak összesítése.

1. Pályadíjak címén kiadott	,	757 kor.
2. Jutalmakul (könyvekben és pénzben)	257 »
3. Ösztöndíjak, segélyek címén	5035 »
4. Tandíjban elengedett	1880 »
5. Lakásdíjban elengedett	1108 »
6. Konviktusi díjban elengedett	4482 »
7. Legációból befolyt	330 »
8. Külső ösztöndíjak címén	900 »

Összesen : 14749 »

È szerint a tanulók 1911—1912-ik évi közvetett és közvetlen segélyezése **14,749** korona. A mult évihez képest 1595 korona

apadás mutatkozik, mi onnan származik, hogy konviktusi díjban a *drágaság miatt* 1243 koronával engedhettünk el kevesebbet mint az előző évben; külső ösztöndíjak címén 500 korona csökkenés van, mivel az illet élvező tanulók egy része eltávozott. Más címen ezen szemben 422 koronával nagyobbodott a tanulók segélyezése.

Az év története.

(Igazgatói jelentés.)

Az 1911—12-ik tanévet szeptember hó 6-án délelőtt 10 órakor nyitottuk meg, amikor Br. *Bánffy* Dezső, a nagybuzgóságu és minden áldozatra kész főgondnok, a református zsinat és egyetemes konvent világi elnöke, Magyarország volt miniszterelnöke emlékére szenteltünk ünnepet az igazgató megemlékezésével, aki az élete 68-ik és főgondnoksága 26-ik évében anyaszentegyházunk alig pótolható veszteségére elhunyt nagy férfitúról közéleti és egyházi áldásos működésének feltüntetésével emlékezett meg. — Előzetesen, augusztus 31-ikén, lejártak a pótló-, javító- és felvételi vizsgálatok, szeptember első napjaiban pedig a 294 tanuló felvételével záródó beiratások, s 7-én reggel megkezdődött a rendes tanítás, mely akadálytalanul folyt a rendes szünidők leszámításával egészen a közvizsgálatok kezdetéig.

Intézeti beléletünk képe a rendtartást, fegyelmet, szorgalmat és előmenetelt illetőleg egészben véve olyan volt, mint egyébkor. Voltak kötelességérző, szorgalmas növendékek, voltak közepesek, de sajnos igen sokan voltak olyanok is, akik a dolog könnyebb végét keresték s minden nagyobb erőfeszítés és kitartó munka nélkül akartak volna boldogulni. Ilyen legtöbb akadt a VII-ik osztályban, hol év folytán úgy fegyelmi, mint tanulmányi tekintetben többször kellett a tanári karnak intő, figyelmeztető, sőt dorgáló szavát is hallatnia szorgalomhiány vagy a fegyelmi törvények gyakori megsértése miatt,

A tanári karban annyi személyi változás történt, hogy internátusi felügyelőknek az előjáróság dr. *Hoffer* András okleveles és *Rozsondai* Viktor szakvizsgás tanárjelöltet alkalmazta. Helyettes ének-zenetanárnak beállítása szükségessé válván, erre az állásra a hasonló minőségben Zilahon szolgált *Novák* Ernőt választotta meg az előjáróság. Rozsondai Viktor november végén Szászvárosra távozván s a pályázati hirdetéssel eredményel nem járván, óráit *Szabó* András, *Nagy* Elemér, *Biró* Sándor, dr. *Kósa* János és *György* Ferenc tanárok látták el év végéig, míg az internátusban *Z. Sebess* József h. tornatanár végezte el helyette a felügyelői teendőket.

A tanulmányi előmenetel biztosítására az említett személyi változások és gyakori, habár rövidebb ideig tartó helyettesítések dacára is a tanárkar kötelességszerűen minden tőle telhetőt megtett. A betegség, valami elháríthatlan akadály vagy hivatalos elfoglaltság (kiküldetés, közgyűlés stb.) miatt a tanári kötelességek elvégzésében gátolt kartársakat legjobb akaratallal igyekezett helyettesíteni. Kettő kivételével mindenik tanár szorult helyettesítésre, összesen egy hetet meghaladó időre a Rozsondai december havi helyettesítésétől eltekintve, *Bakóczi* Károly, *Biró* Sándor, *Szabó* András, *Kovács* Dániel, *Dékán* Samu, dr. *Dávid* Lajos és dr. *Hoffer* András voltak helyettesítve; Dr. *Dávid* Lajos r. tanár, aki 2-ik félévre külföldi tanulmányi utazás céljából szahadságot kapott, saját költségén láttatott el helyettessel *Magi* Ferenc szakvizsgázott tanárjelölt személyében, ki minden tekintetben méltónak bizonyult azon bizalomra, mely őt a Göttingenbe távozott szaktanár helyére állította.

Nagy veszteség érte intézetünket *Sebesi* Ákos tiszteletbeli főgondnok úrnak június hó 19-én bekövetkezett halálával, mert benne egykori nagyérdemű fáradhatatlan gondnokát, későbbi főgondnokát gyászolja az intézet, hiszen 30 esztendőn át igaz szeretettel munkálta kollegiumunk előmenetelét, javát. A közvizsgálatok idejére esett temetésen előjáróságunk és tanárkarunk képviseltette magát Segesváron, hol *Kovács* Dániel tanár beszéddel vett tőle búcsút s koporsójára koszorút helyezett. A jók emlékezete megőrzi nevét az »idők mohától«.

A felvett tanulók létszáma kevés híján ez évben is elérte a

300-at, kik közül az internátusba 175-öt helyeztünk el év elején; azonban e létszámba némi hullámvész állott be évközben, mert 4 szabados hajlamu tanulót az internátusból el kellett távolítanunk, mert éjnek idején kiszöktek az internátusból; kettő önként költözött ki, mert a házi rend és fegyelem szigorát elviselni szintén nem tudta vagy nem akarta. Az együttézésre utalt internátus kellő szigorúság nélkül fenn nem állhat, egy-két léha, könnyelmű tanuló pedig benne sokakat megronthat. A törvény és szabály megtartása tanítja meg az ifju embert egyenesen járni. Az iskolai társadalomban minden tanuló köteles a törvényeknek, házi rendnek, az ő jóvoltán fáradozó felsőbb akaratnak s a társas viszony kölcsönösen kötelező kívánalmainak megfelelni, hiszen ez nem egyéb, mint az egyéni szeszélyek s jogosulatlan vágyak fékezése, a mi csak a maga kényén nőtt, rendet, törvényt tisztelni meg nem tanult ifjunak megy nehezen, kivált mikor még a rosszul értelmezett szülei szeretet elfogultságát is maga mögött tudja. Ez az a pont, melynél a nevelői okosság meg nem hátrálhat és ha szelidebb eszközökkel a nyers indulatot meg nem fékezheti, erősebb megtorlástól sem szabad visszariadnia. Hibás nevelésnek esett áldozatul 3 künnlakó tanítványunk, akiket más intézetből vettünk fel s akik annyira féktelenkedő, törvénytípró és tisztességbe ütköző viselkedésről tettek ismételten bizonyosságot, hogy a VI. osztály ezen három növendékét az első félév végén csendesen el kellett távolítanunk. Azonban az ilyen szórványosan mutatózó jelenségek nem adnak okot komoly aggodalomra, hiszen a tanári kar, vagy az igazgatóság az ifjakat minden intézeti viszonyukban figyelemmel kíséri s örökös gondjaival idejében észre téríti őket, mielőtt valami végzetes bajnak örvényébe sodródának.

A tanulók fegyelmi, erkölcsi és egészségi állapota egészben véve megfelelőnek mondható. A halál szeptember elején *Kovács József V.* és áprilisban *Nagy Mózes I.* oszt. künnlakó tanulókat ragadta ki szülei karjai közül és társaik sorából. A szépreményű kedves fiuk koporsóját tanárok és tanulók meghatottsággal állottuk körül s szomorodott szívvvel kísértük el utolsó utjokra.

Szeptember közepén a négy felső osztály 45 növendéke, főleg tanulmányi szemponttól vezérelve másfélnapos gyalog-kirándulást csinált a homoródmási mészkőbarlanghoz, onnan a szent-

keresztbányai vasbányához, vasolvasztóhoz és hámorhoz, honnan Homoród-fürdő utba ejtésével *Z. Sebess*, *Dr. Hoffer* és *Bakóczi* tanárok kíséretében egy szabad szombat délutánjuk és egy vasárnapjuk feláldozásával jó egészségben jöttek haza. Ez az út nem csak sok tanulsággal járt, de bizonyoságot tett arról is, hogy ifjaink nem félnek a gyaloglástól, elég bátrak, edzettek és nincsenek egészen vállalkozási szellem híjával. A szentkeresztbányai utat május havában *Dr. Hoffer* mint szaktanár a VI. osztály összes növendékeivel megismételte tanulmányi czélból. Junius elején a kolozsvári kerületi tornaversenyen részt vett növendékek, mintegy 34-en, *Haáz Rezső*, *Z. Sebess József* és *György Ferenc* tanárok vezetésével megtekintették a Tordai hasadékot, a marosujvári sóbányát és Nagyenyeden a Bethlen-kollegium falai közt mint az intézet szívesen látott s meleg szeretettel fogadott vendégei a hirneves iskola gazdag gyűjteményeit megtekintve és megpihenve tértek haza, miután a tornaversenyen a mintacsapat (korláton) nagy érdeklődést és figyelmet keltett s díszoklevéllel és egyéni versenyen kiérdemelt 5 bronzéremmel kitüntetve, tornaversenyi kötelmeiknek tőlük telhetőleg megfeleleltek.

Az elismerés szavával említem fel, hogy az ifjuság az önképzőkörben és a tanári kar által kitűzött pályatételek megfejtésében kellő munkásságot fejtett ki. Egyedül a görög irodalmi tétel nem tudott érdeklődést kelteni fel ezuttal sem, éppen úgy, mint a megelőző évben sem. Ezzel kapcsolatban megállapítható az is, hogy a görög nyelv tanulása mind kisebb körre kezd — talán a többi intézetekben is — szorulni, rohamosan kezd tért veszíteni a gimnáziumi studiumok sorában.

A rendkívüli tárgyak mind ingyenes kurzusban tanítottak. A szabadkézi rajz, gyorsírás és francia nyelv tanulására kínáló kedvező alkalmat sem elegenden, sem kellően nem használták fel ez évben a tanulók. A tanulmányi előmenetel az első félévben szintén nem volt kielégítő a rendes tantárgyakban sem, a 2-ikban eléggé kedvező. Az osztályzatokat tekintve jeles 31 (11%), jó 75 (26%), elégséges 136 (47%), elégtelen 1 tárgyból 17 (6%), két tárgyból 16 (5.5%), több tárgyból 8 (3%), tehát megbukott összesen 41 (15%).

A iskola a tanuló erkölcsi épségét és testi egészségét csak a

szülői ház egyetértő közreműködésével óvhatja meg a káros hatások ellen, mert ha az egyik — bár öntudatlanul — lerontja amit a másik épít, akkor meghiusul végeredményében az iskolai nevelés magasztos célja. Az iskolának, hogy hivatását a nevelés terén is betölthesse, figyelmet kell fordítania a tanuló minden viszonyára. A künnlakóknál tudomást kell szereznie mindarról, ami a növendék elhelyezését, táplálkozását, lakásviszonyát, tanulási idejét és napközi elfoglaltságát illeti. Ez utóbbiakkal szemben az ellenőrzés jól ismert okoknál fogva alig lehetséges, így hát az internátusnak kell pótolnia a szülei ház hiányát. Előljáróságunk az internátust mint kollegiumunkkal szoros kapcsolatban levő fontos nevelési tényezőt nemsokára kibővíti és a higienia követelményeinek megfelelően berendezi. Már ez évben vízvezetékekkel is el fogjuk látni a 200 tanuló befogadására újabb helyiségek felhasználásával alkamassá váló mostani internátust. Hogy az új épület minden helyiségébe szeptemberben bevonulhasson az iskola, arra már csak az idő rövidsége miatt sincs kilátás, de egyes helyiségei, a konviktus és az osztályok számára remélhetőleg teljesen elkészülnek s így helyiségeink tetemesen tágasabbak lesznek már az 1912—1913-ik tanévben úgy az internátusban, mint a konviktusban.

Tanári karunk a társadalom és közművelődés iránti tartozását felolvasások és előadások tartásával mindenkor kész volt leróni, valahányszor arra alkalma nyílt. Hadd legyen megemlítve, hogy az állam a felekezeti *tanári fizetéseket* az állami tanárokéval egyidejűleg, ez évi januárius elsei hatállyal rendezte, illetőleg kiegészítette s így lehetővé tette, hogy a tanárok idejüket és erejüket osztatlanul és gondtalanul szentelhessék jövőre magasztos hivatásuk derekas betöltésére. Köszönettel és elismeréssel tartozom az intézet nevében *Haáz* és *Hoffer* kollegáimnak, akik nagy buzgósággal, fáradságot nem ismerő kitartással és sok áldozattal több száz darabra menő *néprajzi gyűjteményt* teremtettek az intézetnek, jóformán önkéntes adományozás útján. Az adakozó tisztelt szülőknek, az iskolánk környékén élő intelligens kisbirtokosoknak, gazdáknak, községi előljáróknak, szóval mindazoknak, akik ajándékaikkal, tárgyaik átengedésével a kultúra iránti érzéküknek és érdeklődésüknek szép jelét adták, legyen hála és köszönet!

Az állami felügyeletet *Kuncz Elek* kolozsvári tankerületi kir. főigazgató, mint miniszteri megbízott november hó 20—21. napjain teljesítette, a tőle megszokott alapossággal és odaadással támogatván tanügyünket s annak munkásait. Az érettségi vizsgálatokon *Gyárfás* Endre főgondnok elnökölete mellett *Fejes* Áron nagyenyedi ref. tanítóképző intézeti igazgató mint kormányképviselő teljesítette az ellenőrzést. Jól esett, hogy iskolánk egykori derék tanárát ezuttal fontos bizalmi állásban üdvözölhettük körünkben.

Dr. *Kenessey* Béla püspök úr öméltósága, aki harangszen-telés ügyében időzött városunkban, december 11-én megtisztelte intézetünket nagybecsű látogatásával, amikor főleg a folyamatban levő építkezés ügyeire és menetére terjesztette ki figyelmét. A tervek és szerződések gondos átnézése után a tanári kar és előjárósági tagok kíséretében a fedél alá került új épületet a helyszínen behatóan megtekintette s az imateremben összegyűlt ifjusághoz lelkes buzdító beszédet intézve távozott el.

Az agyagmintázást *Hargita* Nándor szobrász, szakiskolai igazgató úr ez évben is ingyen volt szíves önként vállalkozó növendékeknek tanítani. Az ifjusági ének- és zenekar az iskolai ünnepélyeken sikeresen közreműködött. Ilyen ünnepélyek voltak október 6-án, október 31-ikén, november közepén és március 15-én. Az alkalmi beszédeket, október 6-ika kivételével, amikor dr. *Kósa* János mondotta, az igazgató tartotta. — A IV-ik osztály református növendékei áldozó csütörtökön vétettek fel ünnepélyesen anyaszentegyházunk tagjai sorába. — Az ifjusági önképzőkör irodalmi matiné-kat s a tornakör díszturnát rendezett 3 ízben, egyiket Székelykeresztúron.

Kollegiumunk jövőjére nagy fontosságú ügyet intézett el előjáróságunk, midőn április 13-án és 14-én *Kuncz* Elek kolozsvári tank. kir. főigazgató mint miniszteri megbízott és dr. *Kálmán* János egyházkerületi tanügyi előadó urak közreműködésével és jóakaratu támogatásával sikerült oly megállapodásra jutni az állammal 1908. december havában csáinált segélyszerződés-tervezet miniszterileg kívánt módosítása tárgyában, mely lehetővé teszi egyfelől a szerződés felsőbb helyen leendő elfogadását, másfelől orvoslást találnak mindazon bajok és hiányok, melyek az intézet

fokozatos fejlődése és színvonalon tartása érdekében feltétlenül elhárítandók.

Az előjáróságot ezen iskolai évben az építés ügye igen gyakran foglalkoztatta s az építés menetének szemmel tartása, miben az építési bizottság elnöke és tagjai szintén részt vettek, különösen a gazdasági felügyelőt terhelte sok aprólékos gonddal, munkával és fáradtsággal. — Örvendetes tényként említem meg, hogy a közoktatásügyi miniszter úr kilátásba helyezte a berendezés, felszerelés, többlet munka, központi fűtés, vízvezeték beállítása s más efféle szükségletekből származó mintegy 160.000 K fedezetlen költségnek beruházási államsegéllyel való pótlását. Fentartási államsegélyünk ez évben 36.000 K; a *Gidófalvy*-alap tőkésítés folytán több mint 3000 koronával gyarapodván, cselekvő állása december végén 75.000 K volt.

Alapítványainkat szaporították: *Vánky* Kálmán főmérnök 200 K-val, *Fosztó* Dénes vizaknai lelkész, aki *Olasz* Gyula nevére tett 200 K-ás alapítványt, hogy a konfirmáció alkalmával emlékkönyvek szereztessenek belőle, *Gyárfás* Endre főgondnok 60 K, *Szölösi* Sámuel nagybérő 50 K, az Udvarhelymegyei takarékpénztár 100 K, az Agrár-pénztár 25 K, a Kolozsvári kerületi tornaversenyrendező bizottság 136 K, a Székely Egyesület 40 K és *Biró* Áron előjárósági tag e napokban elhunyt kedves menyé emlékére 20 K adománnyal áldoztak jutalmakra vagy a tanulók segélyezésére. Fogadják érte hálás elismerésünk és köszönetünk nyilvánítását.

* * *

Örömmel jegyezzük fel, hogy folyó évi július hó 2-ikán délelőtt 10 órakor az 1887-ben érettségét tett egykori tanítványok igen kedves és meleg baráti szeretettől áthatott 25 éves találkozót tartottak iskolánk falai között, hogy egymást viszont láthassák s a gyerekkorukban keletkezett baráti kötelekeiket még szorosabbá fűzzék. Csupa gyönyörűség volt látni, hallani, hogyan örültek egymás előhaladásán, boldogságán s elhatározták, hogy 5 év múltán újra összejönek. Az életben levő 11 osztálytárs közül megjelent 9, kettőt betegség tartott vissza. Megjelentek: *Csiky* Kálmán dr. törvényszéki bíró Marosvásárhelyről, *Gálffy* István

körjegyző és birtokos Fenyédről, *Kadácsi* Bálint erdőmérnök Kőhalomból, *Márk* Imre főgimn. tanár Hajdunánásról, *Nagy* Gergely kult. min. számtanácsos Budapestről, *Nagy* Vilmos csendőrszázados Sopronból, *Simonffy* Ákos alerdőfelügyelő Kolozsvárról dr. *Szabó* Ákos pénzügyi titkár Kolozsvárról és *Jakab* József lelkész Gidófalváról. A »Te benned biztunk...« eléneklése után *Márk* Imre lelkész-tanár szép imát mondott, mire következett *Gálffy* István érdekes elnöki megnyitója, aki a találkozást kezdeményezte és ki is eszközölte. Majd *Csiky* Kálmán találóan fejtette ki az összejövetel célját s szép szavakban adott hangot az örömmek, mely e magasztos pillanatban mindnyájuk szívét eltölti és hálás kegyelettel áldozott elhunyt tanáraik emlékének. Az intézet nevében *Gönczi* Lajos igazgató, a volt tanárok nevében *Bod* Károly nyug. tanár üdvözölte az intézet volt növendékeit, akik mindannyian kiváló munkásai lettek a magyar társadalomnak. Adja Isten, hogy öt év múlva mind a 11-en újra láthassák egymást az *alma mater* kebelében!

XVIII.

Az 1912—13. tanévre vonatkozó értesítés.

1. Az 1912—1913. tanévre a beiratások szeptember 2., 3. és 4-ik napjain délelőtt 9—12 óráig és délután 3—4 óráig eszközöl-
tetnek. *A javító-, pótló és felvételi vizsgálatok augusztus 31-ik napján reggel 8-tól kezdődőleg* tartatnak meg. Új tanulók az iskolai bizonyítvány mellett keresztlevelet és újraoltási bizonyítvány is tartoznak felmutatni. Az év ünnepélyes megnyitása szeptember 5-én délelőtt 10 órakor lesz.

2. *A tandíj egész évre 40 korona; a lakásdíj az internátusban egész évre nagy ágyért 40 korona, kis ágyért 32 korona, mely díjak félévi részletekben előre fizetendők.* Ezeken felül a beiratáskor kivétel nélkül minden tanuló 4 korona felvételi és 6 kor. országos tanári nyugdíj-illetéket tartozik fizetni. *A felvételi díj és nyugdíj-illeték fizetése alól senki fel nem menthető.*

3. Az ifjusági olvasóegyleti díj fele része 2 kor., az önképző kör ajánlási díja (VII. és VIII. oszt. 2., V. és VI. oszt. 1 kor.) és gyermekkönyvtári díj (1 kor.) a beiratáskor befizetendők.

4. Az internátusba 180—200 tanulót vehetünk fel a jövő évre. Minden tanuló **folyó évi augusztus hó elsejéig jelentkezzék** írásban, mert különben könnyen kiszorulhat a bennlakásból. Minden bennlakó növendék köteles a konviktusban étkezni.

Az internátusban ágyat, közös asztalt, fűtést és világítást kap minden tanuló a fent jelzett lakás- (internátusi) díjért. Ágy- és ruhaneműről, valamint mosatásról a szülők tartoznak gondoskodni.

Szünidőn az intézetben tartózkodni vagy a künlakóknak ugy

szorgalomidőn valamint vakáción a lakószobákba bejárni csupán az igazgatóság előleges engedélyével lehet; szünidőn az élelmezésért naponként 1 koronát kell előlegesen fizetni.

5. **Bukott** tanulók, ha egy tantárgyból kaptak elégtelen érdemfokozatot, a tanári karhoz címzett és az igazgatósághoz benyújtott kérelem alapján bocsáthatók javító vizsgálatra. *A két tantárgyból bukottak* az Erd. ref. egyházk. Méltóságos Igazgatótanácsához Kolozsvárra címzett és az *intézet igazgatóságához legkésőbb július hó 10-ig* beadott folyamodvány alapján nyerhetnek engedélyt javító vizsgálatra való bocsátásra; az időszaki (félévek végén nyert) értesítő szülőktől láttamozva feltétlenül csatolandó a kérelemhez.

6. Mindenféle iskolai díj *egyenesen Nagy Elemér* díjkezelő tanár úr címére küldendő be 8 fillér kézbesítési díj csatolásával. Iskolai díjat a tanulók kezébe adni vagy juttatni tilos.

7. **A kollegium tápintézetére (konviktus) vonatkozó tudnivalók:**

A tápintézet kötelezett tagja minden rendes bennlakó tanuló; ezenkívül felvétetik vidéki, de künnlakó tanuló is, valamint helybeli teljesen szegény szülő jó magaviseletű tanuló fia is. Azonban a konviktusban étkező künnlakók száma 10-nél több nem lehet.

Kötelezett tagjai a tápintézetnek a bennlakás felügyelői is, kik a tápintézetben szintén teljesítik a felügyeletet.

A tápintézeti tagok száma ez időszerint 200-ig terjedhet a felügyelőkön kívül. A tápintézet tagjai egész, háromnegyed, fél, egynegyeddijasok és ingyenesek.

Egész díj egy iskolai évre 240 korona; háromnegyed díj 180 korona; fél díj 120 korona; egynegyed díj 60 korona. E díjak négy egyenlő részletben és pedig: az első részlet tanév elején a beiratáskor; a második részlet az őszi szünidő után következő szorgalomidő első napján: november elsején; a harmadik részlet legkésőbb február első napján; a negyedik részlet a husvét utáni szorgalomidő első napján fizetendő.

Minden tápintézeti tag, nem véve ki az ingyeneseket sem, felszerelés címén 4 koronát fizet, melyet a belépéskor, akármelyik időszakban történik a belépés, előre tartozik befizetni.

A ki évközben vétetik fel a tápintézetbe, a hátralevő időszaknak megfelelő arányban tartozik megfizetni a díjat.

Az egyszer befizetett díjak semmi esetben sem adatnak vissza.

Az ételmezés reggeli, ebéd és vacsorából áll :

a) *reggeli*: 2 és fél decil. tehéntej kenyérrel.

b) *ebéd*: husleves, főtt hús mártással és körzettel; vagy pedig árvaleves, sült körzettel, vagy a körzet helyett főzelék; vasárnap és csütörtökön 3-ik fogásnak tészta, vagy valami könnyebb étel.

c) *vacsora*: sült körzettel, vagy körzet helyett főzelék.

Minden étkezéskor egy személyre 20 deka jó házikenyér jut, az el nem fogyasztott kenyeret mindenki magával viheti. A hus úgy osztatik fel, hogy egy-egy személy 13 és fél dekát kap.

Évközben szünetek alatt rendszerint szünetel az étkezés, azonban az igazgatóságtól előre kieszközölt engedély alapján az intézetben maradt növendékek *külön díj* mellett szünetidőkön is nyerhetnek ételmezést.

Az őszi szünetidőre 8 korona, a karácsonyi és husvétii szünetidőre 14 korona és végül a pünkösti szünetidőre 10 korona díjjal lehet jogot szerezni az étkezésre. Nyári szünetidőn azonban a tápintézet személyzetén kívül senki ellátásban nem részesül.

A tápintézetbe felvett tanuló csakis akkor vehet részt a tápintézeti étkezésben, ha az esedékes díjakat kifizette; a késedelmes fizetők helye 7 napon túl megüresedettnek tekintetik és új taggal betölthető.

Felvételt illető tudnivalók :

A tápintézetbe való felvételért folyamodók folyamodványaikat Kovács Dániel tanár úr, konviktusi elnökhöz f. évi **augusztus hó 1-ső napjáig** okvetlenül nyujtsák be, mert elkésztett folyamodványok csak akkor vétetnek tekintetbe, ha a késedelemre alapos, elfogadható okot tud felhozni folyamodó s ha betöltendő helyek állanak rendelkezésére.

Azok, a kik az egész díjat fizetők közé leendő felvételt kérnek, kérésük mellé csak iskolai bizonyítványt vagy kis értesítőt csatoljanak; ha pedig már az előző évet is ezen intézetben töltötték, elégséges az írásban való jelentkezés is.

Kedvezményes helyekért folyamodók kérvényei mellé a következő okmányok csatolandók :

a) iskolai bizonyítvány, vagy kis értesítő ;

- b) szegénységi bizonyítvány;
- c) családi értesítő.
- d) községi hitelesített adókönyvi kivonat.

A kevésszámú ingyenes és negyeddijas helyekre csakis olyan tanulók vehetők fel, kiknek tanulásbeli előmenetelük általánosan jeles, illetőleg jó magaviseletük kifogástalan és szegénységük kellően igazolt. Elégtelen osztályzatú vagy kevésbé szabályszerű magaviseletű tanulók semmiféle díjfizetési kedvezményben nem részesülhetnek.

A felvétel egész évre szól ugyan, de ha az első félév végén nyert tanulásbeli és magaviseleti minősítés nem felel meg az eddig élvezett kedvezményes helynek, a tanári kar az illető tanulót a kedvezménytől megfosztja és megfelelő helyre teszi át s erről az évközi (szülői) értesítő útján az illető fiu szüleit tájékoztatja.

Az élelmezés a beiratást követő nap kezdődik s tart — az évközi szünidők kivételével — a vizsgálat lejártáig.

A tápintézetnek rendes orvosa van, ki az ételek minőségét ellenőrzi.

Megjegyzés. A tan- vagy lakásdíj elengedéseért vagy mérsékléseért külön kérvény nyújtandó be a beiratáskor. A konviktusi einökséghez beadott folyamodványban kért tan- vagy lakásdíj kedvezmény teljesen érvénytelen.

Székelyudvarhely, 1912. június 30.

Az igazgatóság.

XIX.

Sebesi Ákos főgondnok.

1846—1912.

Junius 19-ikén Segesvárt váratlanul elhunyt Bolgárfalvi és Borosjenői *Sebesi Ákos* segesvári kir. közjegyző, az udvarhelyi egyházmegye és kollégiumunk főgondnoka, aki 1875-ben a kollégium gondnokává egész fiatalon választatott meg, mint kezdő ügyvéd, mert kiváló képzettsége, egyházas érzülete, népszerűsége, munkabíró ereje különösen alkalmassá tették ilyen megtisztelő bizalmi állásra; 1892-ben érdemei elismerésül főgondnokká léptették elő, mely állásáról 30 évi buzgó gondnoki működés után mondott le, a mikor Segesvárról, hová kir. közjegyzőnek mint székelyudvarhelyi gyakorló ügyvédet a 90-es évek végén nevezték ki, nem járhatott el az előljárósági gyűlésekre oly pontosan, miként szerette volna. Pár évtizeden keresztül ő volt az intézet helyben lakó, mondhatni ügyvivő gondnoka, mely idő alatt a munkából a részét derekasan kivette s így azon köteléket, mely mint az intézet volt növendékét és gondnokát évtizedek óta a kollégiumhoz fűzte, nem volt hajlandó az előljáróság felbontani többszöri kérésre se, hanem lemondásakor a tiszteletbeli főgondnoki címmel tisztelte meg, hogy továbbra is magáénak tudja s vele az összeköttetést fenntarthassa. Azt az önzetlen, buzgó és lankadatlan munkásságot, melyet kollégiumunk ügyeinek érdekében évek során át kifejtett, az intézet történetének lapjai hiven meg fogják örökíteni. Minden tettét, minden lépését, melyet a közjó érdekében tett a humánus gondolkozás, mely belátás, emberies érzés és az

igazi jóság jellemzik. Nemes egyszerűségéért, őszinteségéért, önzetlenségéért mindenki szerette, becsülte és tisztelte. Azt az elvet vallotta, hogy a haza szellemi és anyagi függetlenségéért, szabadságáért a családban, az iskolában, egyházban s a társadalomban mindenkinek lankadatlan kötelességteljesítéssel, önzetlenséggel kell munkálni és áldozni. Addig is, míg emlékünnepepéllyel hálánkat és kegyeletünket méltóképpen kifejezhetjük, megörökítjük itten a haláláról kiadott gyászjelentéseket.

Alólirottak mély fájdalommal jelentik, hogy a jó férj, szerető apa, testvér, rokon, após és nagyapa bolgárfalvi és borosjenői Sebesi Ákos kir. közjegyző, birtokos, az udvarhelyi ref. egyházmegye főgondnoka, a székelyudvarhelyi ref. főiskola tiszteletbeli főgondnoka, Udvarhelyvármegye törvényhat. bizottságának tagja, folyó évi június hó 19-én délután 5 órakor 67 éves korában hirtelen elhunyt. Földi maradványait f. hó 21-én délután 3 órakor fogjuk a segesvári ref. templomból végső pihenőhelyére, a segesvári ág. ev. egyház sirkertjébe kikisérni. Segesvár, 1912. június 19-én. Özv. Sebesi Ákosné Ugron Julia, felesége. Ugron János, Özv. Pálffy Ferenczné Ugron Borcsa, testvérei. Özv. Pap Jánosné Szoboszlai Laura, nagynénje. János, Laura, Lilla, Aranka, Margit, Ákos, Andor, Károly, gyermekei. Filipek Ferencz, dr. Hincéder Fels Ákos, dr. Apáthy László, dr. Apáthy Árpád, vejei. Filipek Lilike, Apáthy Margit, Apáthy Árpád, unokái.

* * *

A székelyudvarhelyi református kollegium tanári kara és előljárósága mély megilletődéssel jelenti, hogy bolgárfalvi Sebesi Ákos segesvári kir. közjegyző, az udvarhelyi ref. egyházmegye főgondnoka, a székelyudvarhelyi ref. kollegium 30 éven át volt gondnoka, illetőleg főgondnoka és jelenlegi tiszteletbeli főgondnoka f. hó 19-én, életének 67-ik évében meghalt. A nagyérdemű főgondnok emlékét iskolánk története meg fogja őrizni, aki egy emberöltőn át sokoldalú tudással, bő tapasztalatokkal, finom tapintattal és egész odaadással munkálta az intézet anyagi és szellemi ügyeit. Temetése június hó 21-ikén délután fél 3 órakor lesz Segesvárt. Nyugodjék csendesesen, emléke legyen áldott! Székelyudvarhely, 1912. június hó 20-án.

* * *

Az udvarhelyi református egyházmegye a veszteség lesújtó hatása alatt fájdalmasan jelenti, hogy nagybuzgósága, szeretett főgondnoka Sebesi Ákos kir. közjegyző, életének 67-ik, főgondnokságának 16-ik évében Segesváron 1912. évi június hó 19-én meghalt. Páratlan életbölcssége, mély vallásos hite, felemelő nemes egyszerűsége és emberszeretete áldásos életének nyomait mélyen beirták egyházmegyénk életébe, s mint vezérlő csillagok még sokáig tündökölnék előttünk. Mert »fénylik a sötétben is az igazak világossága«. Temetése Segesváron folyó hó 21-ikén délután fél 3 órakor fog meg történni. Emléke legyen áldott. Székelyudvarhely, 1912. június hó 20-án.

TARTALOM.

	Oldal
I. Báró Bánffy Dezső emlékezete	1
II. Emlékbeszéd a reformáció 394-ik évfordulóján . .	13
III. A kollegium kormányzata s a tanári testület . . .	22
IV. A nyilvános vizsgálatok sorrendje	27
V. Használt tankönyvek jegyzéke	29
VI. Végzett tananyag	34
VII. Rendkívüli tantárgyak	48
VIII. Testi nevelés	54
IX. Ifjusági körök	59
X. Konfirmáció	68
XI. Internátus és konviktus	69
XII. Iskolai gyűjtemények gyarapodása	71
XIII. A tanulók névsora és osztályzata	79
XIV. Érettségi vizsgálat	90
XV. A tanulókra vonatkozó statisztikai adatok	91
XVI. Iskolai javadalmak	97
XVII. A tanév története	105
XVIII. Az 1912—13. tanévre vonatkozó értesítés	113
XIX. Sebesi Ákos főgondnok	117

